С

Киевская районная комиссия Еврейского общественного комитета по оказанию помощи пострадавшим от погромов.

Об. ... № ~~845~~

Информационный отдел.

Сведения о погромах в м. Хощеватом, Черновицах и Чечельниках. Подольской губер.

(документы на еврейском языке)

Київськ. обл. іст. архів ~~548~~ 5

Начато 17 июня 1921 г Кончено

На 78 листах

КИ... ДЕР... ...ІВ
Ф. ~~290~~ 98 / ОД. ЗБЕР. 257
3050

1

	נאמען פון פאטער	באשעפטיגונג	צאל קינדער			[illegible]	באמערקונגען
			קינדער ביז 14	קינדער פון 14	אינגאנצן		
116	[illegible] חיים	[illegible]	—	2	2		
117	שווארצמאן וועלוועל	"	1	3	4		
118	[illegible] בערל	[illegible]	3	4	7		
119	[illegible]	[illegible]	–	3	3		
120	יצחק [illegible]	"	3	4	7		
121	[illegible]		3	3	6		
122	[illegible]	בעל-עגלה	2	4	6		
123	[illegible]	" "	1	3	4		
124	[illegible]	[illegible]		2	2		

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]-1921

№	נאמען פאמיליע	באשעפטיגונג	פאמיליע מיטגלידער: קינדער ביז 14	פאמיליע מיטגלידער: עלטער פון 14 יאר	פאמיליע מיטגלידער: צוזאמען	פון וואנען געקומען	באמערקונג
87	בראגאווניק אברהם	האלץ-מלאכה	3	2	5		
88	קראוועץ מאיר	אינוואליד (אלטער)	–	1	1		
89	קראמער משה	בעל. קרעמער	3	2	5		
90	פערל גוטל	—	—	2	2		
91	קליינער שייע	בעל. האלץ-מלאכה	2	3	5		
92	רויזנבלאט יוסף	האלץ-מלאכה	1	2	3		
93	קראוועץ אברהם	[illegible]	–	2	2		
94	פערלמאן טובה	בעל משכנער	3	1	4		
95	באריסקי יודית	בעל. קרעמער	1	1	2		
96	פוקס אברהם	"	–	4	4		
97	קופערשמיד שמואל	"	–	4	4		
98	קופערמאן הענוך	"	1	1	2		
99	גורדימפאלסקי יצחק	אינוואליד "	–	3	3		
100	קראסנאהארסקי אלטע	"	2	2	4		[illegible]
101	זלאטין ~~שמואל~~	בעל. הענדלער	~~4~~	2	2		
102	שיפאוושניק מאסע	"		1	1		
103	קראסנאהארסקי אסתר		2	2	4		
104	זלאטין בראנע	"	4	5	9		
105	זלאטין [illegible]	גאלאנטעריי פון קראמען	1	2	3		
106	מלמד משה	בעל. קרעמער	5	4	9		
107	...סקי הירש	פארטגעהער	2	2	4		
108	קליינמאן יענקל	בעל. הענדלער	–	5	5		
109	הארבאמסו יוסף	בעל מלאכה	–	5	5		
110	זאוועגאנאס יוסף	"	5	2	7		
111	בלומען בער	שוסטער	–	2	2		
112	כהן יעקב	"	3	5	8		[illegible]
113	קראסינסקי מרדכי	הענדלער	3	3	6		
114	פוששניק רבקה	בעל. קרעמער	–	2	2		
115	קאזלאווסקי יצחק	האלץ מלאכה	4	2	6		

205

III

№	נאמען און פאמיליע	באשעפטיקונג	פאמיליע־צושטאנד ביז 14	נאך 14		וואו געפינען זיך	באמערקונג
58	טאשעלסקי ברוינע (אלמנה)	קרעמערין	2	1	3		
59	ווירניק רעלע	ביי קינדער	—	2	2		
60	שטעלמאך חוה		3	2	5		
61	שאפאשניק רחל	ארבעטערין	—	2	2		
62	קראסנינקער דוד	סוחר	—	2	2		
63	מיטניק מרדכי	לעמ. קרעמער	—	2	2		
64	גוואדב שלום יונה	אשוחט	—	5	5		
65	" בערל	קרעמער	—	2	2		
66	פערעטער יוסף	לעמ. קרעמער	—	2	2		
67	הופינסקי ~~[illegible]~~ עזר	ארבעטער	—	1	1		
68	פערעטער ישראל	לעמ. קרעמער	2	2	4		
69	פירמאן אליעזר	בעל־מלאכה	1	3	4		
70	פישער לייב	"	1	2	3		
71	קיפערשמיד פעסי	לעמ. קרעמ	-	1	1		
72	שיממערמאן בילה	"	1	4	5		
73	הירשזאן שלמה		1	2	3		
74	ווייזן יעקב	בעל־מלאכה	3	3	6		
75	סאלאמאניקער אליהו	"	2	2	4		
76	עלבאום מרדכי	לעמ. קרעמ	4	2	6		
77	סטאווצאנסקי עוזר	בעל־מלאכה	2	4	6		
78	פרסינסקי בוועל	[illegible]	—	1	1		
79	דרוואלעק [illegible]			1	1		
80	סמאניסק ישראל	—	1	3	4		
81	סוודור יעקב	בעל־מלאכה	6	4	10		
82	ווינעקער שמואל	מלמד	1	3	4		
83	קרוואלעק אליהו	הענדלער	1	2	3		
84	רוזענבלאט רחל	גאר הענדלער	—	4	4		
85	[illegible] [illegible]	ארבעטערין	1	1	2		
86	[illegible] [illegible]	שמש	3	3	6		

№	נאמען, פאמיליע	באשעפטיגונג	פאמיליענשטאנד: קינדער ביז 14	עלטער פון 14	אינגאנצן	ווי פון וועמען לעבן	באמערקונג
29	סאקאלאווסקי שלמה	טאג-ארבעטער		3	3		
30	ארבעטמאן פייגע	ביי קינדער	1	3	4		
31	צוקערמאן שיינדל אלמנה	טאג-ארבעטערין	3	4	7		
32	ווייסבערג אברהם	שמש	1	2	3		
33	זעוו יצחק	בעלי-מלאכה	1	2	3		
34	טשערניאווסקי משה	געוועזענער מלמד	1	4	5		
35	קראנעפאלסקי יואל	אינטעליגענטער		2	2		
36	" ברכה			4	4		די קינדער זענען לערהערס
37	גאלדייל חנה	אינוואליד פון פאגראם		2	2		געוועזענער בעל-מלאכה
38	שאפאזשניק מרדכי	אין מושב-זקנים		1	1		
39	צוקערמאן רבקה	טאג-ארבעטערין		2	2		
40	סטראשנעי וואלף	בעלי-מלאכה	3	2	5		
41	ווישניעפאלסקי יענטע	ביי די קינדער		3	3		אלמנה
42	סטראטיעווסקי אליעזר			2	2		געוועזענער קרעמער
43	פאלטיראוויטש ליב		3	5	8		ערד-ארבעטער
44	סטראטיעווסקי זוס		3	4	7		געוועזענער קרעמער
45	פערטשיק שלום		3	3	6		"
46	ביטשולסקי שרה		2	2	4		נישטאהין
47	מלאמעד בנימן		1	3	4		געוועזענער לערער
48	קראסנאווסקי נחים			2	2		ארבעטער
49	פעטמאן נחום		2	3	5		געוועזענער קרעמער
50	איינבינדער - דאברוש			1	1		ביי קינדער
51	שוועל ליב		1	2	3		ארעמגעווארענער קרעמער
52	קראוועל ראובן	קרעמער	1	2	3		
53	לאפטשינסקי ליב	בעל-מלאכה	4	2	6		
54	באראבאסט יוסף	אינוואליד	1	4	5		געוועזענער קרעמער
55	רויטמאן וואלף	בעל-מלאכה	3	2	5		
56	שטימערמאן נאטע	געוועזענער קרעמער	1	1	2		ביי קינדער
57	כאלפן נח		2	2	4		געוו. בעל-מלאכה

Зоб Хацеватое Ком

רשימה I

פון עלעמענטאַרע פאָגראָמען אין באַשטשוואַטער

~~№ 465~~

Д. 4019

№	פאַמיליע און נאָמען	באַשעפטיקונג	פאַמיליע צוזאַמענשטעל: קינדער ביז 14	נאָך 14 יאָר	אינגאַנצן	באַמערקונגען
1	מיק מרים אלמנה	הענדלערין	1	3	4	
2	וועגניק באבא אלמנה	אַרבעטערין	3	2	5	
3	בראַוונער שפרה	ד"י קינדער	-	3	3	דער מאַן און פאַטער אין אַרגענטינע
4	סאבאטשניק סאבאוואל יענטע	די שוועסטער	-	1	1	
5	שוועט דאבע אלמנה	קרעמערין		2	2	
6	ראָסענבערג הירש	עלעגער	1	2	3	
7	קראַסניאַנסקי אברהם יצחק	מעשולח	-	4	4	
8	כהן משה	קרעמער	4	3	7	
9	כאלפּין שמואל חיים	מלמד פון זינער		1	1	
10	אנגערט אברהם	א בעלי-מלאכה	4	3	7	
11	באָגאָסלאַווסקי שרה אלמנה	אַרבעטערין	2	1	3	
12	סאמאוועל מלכה	"	1	5	6	
13	בראוואַרני ב'ני	אומעס	4	1	5	אָן עלטערן.
14	בראַזלאווסקי יצחק	די קראַנקע	-	2	2	
15	פישמאן צולק	אינוואַליד	-	4	4	
16	לערנער נחמן	די קינדער	1	5	6	
17	שרם מיכל	אַקערמאַן	1	3	4	
18	ראַבשטיין צבי	די קינדער	-	3	3	
19	שניידערמאַן יוסף	טאג ארבעטער		1	1	3 עלטערן אין אַרגענטינע
20	זינין ליב	קרעמער	2	2	4	
21	גרינשפאַן חוה (אלמנה)		4	2	6	~~דער מאַן אין אַרגענטינע קינדער, [illegible]~~
22	שנײַדער ליב	אלזנער	1	2	3	
23	שיפט שרה אלמנה		4	1	5	דער מאַן אין אַמעריקע קינדער, [illegible]
24	גאָלדענבערג מלק		2	2	2	
25	פעלצמאַן רעלצע		1	1	2	
26	טאָלאַנסקי שרה	אַקערמאַן	3	2	5	
27	ווירניק אליהו	אינוואַליד	-	2	2	
28	פורמאַן מרים	ניסאַרן	3	2	5	

Хащеватое Под. #4

Милосердные братья.

Мы получили хлеб, сахар и коробку совсемъ содержимымъ всеми~~направа-ть~~ ~~вам-в-целости~~ мерами постараемся переправить все это в Кривое-Озеро, а мешки отправить Вам в целости. Описать Вам положение наших несчастных братьев из Кривого-Озера невозможно, ибо враги осудили их. Смерть снизошла на них-кровь, огонь, убийство, безпощадное уничтожение, ни детей, ни старик не пощадили девушек и женщин. Лучше было бы умереть им от меча, чем те кто умер от голода, ибо многие скончались на чердаках от приступов голода, многие были убиты на чердаках. Собаки, вороны грызут трупы и нельзя их убрать, ибо враг не позволяет. Люди валяются на улицах и некому узнать их. Бог ниспослал на наших братьев наказания и страдания, о которых не сказано в Торе. Евреи рассеялись по деревням и окрестностям, также и наше местечко полно ими. Мы также послали хлеб в К.-О, но не возможно было проникнуть туда и хлеб был поделён по деревням между беженцами. Сжальтесь над нашими несчастными братьями и подайте помощь, ибо велико, как море их горе и горстью не насытить льва. Сжальтесь, сжальтес и дайте помощь, может быть смилостивится Бог над несчастным народом и тот, кто сказал-по созданию мира-"довольно" скажет "довольно еврейских страданий". Лейви Толмач".

Так, как податель спешит в дорогу, я сократил письмо, говорят, что сокращающих благословляет Бог. Бумаги не хватит, чтобы изложит положение наших братьев из Кривого-Озера. Но Бог скоро пошлет всю помощь.

ХАЩЕВАТОЕ 9.

4об

Извлечение из письма, доставленного в УПРАВЛЕНИЕ ОДЕССКОЙ ЕВРЕЙСКОЙ ОБЩИНЫ.

ТОЛТА 3-го Января 1920 г.

Пользуясь случаем черкнуть вам письмецо. Пишет и боиться, а может в последний раз. События последних дней в нашем царстве невольно наводят на эти грустные размышления. Страх перед смертью преследует тебя, а жить страшно не хочется. Передать вам, что пришлось пережить нам евреям, что теперь переживаем нет возможности нет сил. Летния события бледнеют перед тем зверством, что совершилось. Не говоря уже о том, что все остались голыми. Масса жертв. Над женщинами надругались, мужчин, женщин, детей убивали. Еще не подсчитаны жертвы. Сильнее всех пострадал БОГОПОЛЬ, затем ОЛЬВИОПОЛЬ, а затем ГОЛТА. Крики и стоны пострадавших...... Не могу вам, родная, всего передать. Безконечно рада за всех В., что вы миновали эту дикую рознь. Волею судьбы ~~и чей-нибудь~~ пока уцелели. Но никто каждую минуту не гарантирован - может быть и чей нибудь близок час. Попытки нападения на нашу квартиру были..... Но волею судьбы и молитва, ваших родных и друзей еще дышу. Неужели у злой судьбы нет дна мучениям. ГИРОСТРАТ сжег храм ДИАНЫ. Вы попасть на страницы истории, а нас мучеников, терзают, издеваются над нами, режут пытают и заставляют и заставляют столько страдать, а в награду поместят на страницы истории русской в самый позорный период. Неужели не.......... им наши слезы, кровь наших братьев. Будь они все прокляты...... Пусть еще много лет царило рабство им жить дикарями. Дали им свободу, и вот в чем вылился их грубый инстинкт. Пойдите, придти в дом к бедному еврею принять последние пожитки, заставлять его кричать "кукуруз...

КОМИТЕТУ ПОМОЩИ г.БАЛТА

Балта 5

Товарищи и Братья. У нас случилось такое, что описать трудно. Было такое разрушение, которое не знает история. Убивали людей – старых и маленьких детей. Месть была так велика, что не ограничивалась тем, что убивали, а и рубили саблями и когда привезли трупы для погребения, то части тел перепутались и нельзя было знать какая часть какому трупу принадлежит. Помимо этого сожгли 18 домов и население осталось босым и голым. Лавки сожгли с товарами, сожгли также и новую баню. Ограбили весь город. Связали человека верёвкой, били его и заставили указать, где кто находится, где находятся "секреты" и таким образом один еврей должен был бить другого. Друзья мои, сердце не может выдержать, чтобы Вам все описать. Дай Бог, чтобы был уже конец еврейским страданиям. Благодарим Вас очень за вашу посылку. Мы получили все в целости, как указано в вашем письме. 28 пустых мешков мы отправили обратно с подателем сего. Мы очень нуждаемся в белье и сорочках, если возможно пошлите также медикаментов и хлеб. Очень вам все благодарны, в особенности Комитет. Мойше Бродский, Иосиф-Лейб Крушин-[illegible], Цви Покалис, Мойше Фертер, Мойше Зборовский, Липовецкий

В ПРАВЛЕНИЕ ОДЕССКОЙ ЕВРЕЙСКОЙ ОБЩИНЫ. 11

Г. и И. Крингольда, М. Куржанта
Н. Ослапа и А. [illegible]инчука.

506

су" или "пресс", убивает, мучит, женщин [illegible]
житост. Имеется много раненых.

О.М.ГОЛЬБЕРГ:

Удостоверяю, что извлечения эти сделаны из письма полученного в Одессе председателем Балтинского К-та помощи погромленным евреям Г. Слуцкий.
6-го января 1920 г.

Кривое Озеро 6

З А Я В Л Е Н И Е

24-е Декабря 1919 г. в м. Кривое Озеро, Балтского уезда, Под. губ. прибыл [illegible]
волчанский полк в составе 750 чел. и тотчас же по прибытии стал убивать
грабить и насиловать еврейское население. 26 декабря в местечко прибыли
отступавшие со ст. Балта казаки жестковие, которые примкнули тотчас к ра-
нее прибывшему полку и совместно с последними продолжали истреблять ев-
реев. Трудно определить цифру убитых, говорят, есть 200 жертв, может быть
больше. Масса еврейских женщин и девушек изнасилованы. Все еврейские дома
и магазины разгромлены. По частным сведениям погром продолжается еще и
по ныне. В Одессе получено письмо из Балтской Общины, в котором пишут, что
из Балты послали хлеб и продукты для оставшихся в живых евреев м. Кривое
Озеро, но воинские части, расположенные вблизи местечка, не пропустили туда
никого и все подводы остались в м. Ясеново. Трупы убитых валяются по улицам
их не разрешают хоронить. Положение трагическое. Аптеки разгромлены, дабы
лишить медикаментов раненых и больных евреев. Обращаемся в Правление
Одесской Общины с просьбой помочь пострадавшему [illegible].
Нужны медикаменты и перевязочные средства, которых там совершенно нет.
Нужна материальная помощь. Ужасы происходившего до сих пор, бледнеют пе-
ред тем, что было сейчас. ПОМОГИТЕ ....

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 2500 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Казатин. Киев. губ. Ед. 4019 8.

די געשיכטע פון פּאָגרעבישטשער פּאָגראָמען
צונויפגעשטעלט דורך י.ל.ש.

אינהאַלט:

I די ערשטע פּאָגראָם-[illegible]
II די ערשטע [illegible]
III [illegible] פון [illegible]
IV [illegible]
V די [illegible] פון [illegible]
VI [illegible] פון [illegible]
VII רשימה פון הרוגים.

6 [illegible] 1921 יאָר, פּאָגרעבישטש

I

פּאָגרעבישטש איז אַ קליין שטעטל [illegible] פון [illegible] [illegible]. עס געפינען זיך [illegible] אידישע הייזער, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין שטעטל האָט געוואוינט אין 1918 יאָר 6000 נפשות. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פּאָגרעבישטשער [illegible] [illegible] פּאָגרעבישטש, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 6000 נפשות. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1919 יאָר. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1919 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1919 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

20 [illegible]

[illegible]

250 [illegible]

[illegible]

9-10 [illegible]

[illegible]

1508 [illegible]

[illegible]

3 [illegible]

[illegible]

[illegible] 1919 [illegible]

[illegible]

פון דער אוקראינישער אונטערגרונט [illegible]
[illegible] פארוואלטונג.
[illegible] אוקראינישער
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
די אוקראינישע אונטערגרונט [illegible]
[illegible]
[illegible]

II

[illegible] 1919 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] אוקראינישע [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

1006

5

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
~~[illegible]~~

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] 250 [illegible]

[illegible]

די גרויסע קאסע פון קהלה איז אויך געווען פארמאָגן
פון [illegible] און [illegible] געווען.
די [illegible] איז אויך [illegible] פון [illegible]
די [illegible] [illegible] [illegible] און [illegible]
פון. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פון קהלה [illegible] [illegible]
און [illegible] [illegible] 30 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די
[illegible] פון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] און די [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] פון [illegible] [illegible]
די [illegible] [illegible] [illegible] פון [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] פון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. פון [illegible] [illegible] די [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פון
[illegible].)
([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

III

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פון [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] – די
[illegible] – פון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] – [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פון [illegible] און [illegible]
און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1206 9

[illegible]

B

[illegible]

[illegible]

[illegible]

130б

[illegible]

III

[illegible]

IV

[illegible]

14 ש.　　　　13

[illegible]

[illegible] 1920 [illegible]

[illegible]

[illegible]

1608 II — 17

[illegible]

[illegible]

כרת נוטע הקדוש להריגה.

x x
x

קשבו מספד שמים וארץ
כי השבר, גדול הקדוש,
ולוז עולה בדרך הכלל מסר נפשו,
יוסף יהודה ב"ר מאניש לאלוקים ערכהו.
טורי הדור, עם בניה ובנותיה,
שהתיצבו במקום סכנה, ומיטב חיו ושכיותיה
מר נכדה של עולם אלהי ב"ר יצחק והוראה.
אף נאדר של הוריגה נקנו הרדה
פוח גבורת התגלה בקל אתך בשמתו
תחת נפשו טהר נשמתו, איש אמונתו
לשמתה מרחפת היא גם היום בזכרונו
בקהם ונצח לא תמחה שלמו,
דבר אהרן שמם ונצר זכרה.

הה! מה גדול הכאב! לא נספדו כהלכה.
הקינה הזאת נכתבה ע"י מר חיים אשר בקר
הוי רוצחים! הוי נאצי ערבות נבזים ארורים! מדוע שפכתם את הדם הזה? איך לא חסתם על נפשות נקיות? איך שלחתם את ידכם הטמאות והמזוהמות לנגוע בצאן טהורים וקדושים? וגם אתה אחי אפרים-פישל נפלת בין הנופלים כצאן מאחרי הקדוש את גופך לאכזרים ונפשך להורגים, וגם אתה שתית מכוס התרעלה שתוה גם אחיך, רק אך לא נשכר לברא מנה כאשר בא הרוצח ונגזל בנפשך המאה להפרה, הדם לא נשלך, הדם כותב וכתוב על מצח קין והורג של צבאו האכזרים. "ונקיתי כאשר אשא ונקות את דמו אדם מהלאתם - דמם לא נקיתי". ודם דם של ישראל לא ינקה. תארו לך שאתן אתו כי ברוך בחיים אותך שאוריתי מפני לא בא ני מפני ובורח ככפרת ישראל מפותל מקרובה. תנצב"ה.
הכותב יצחק והוצה בן דן צביק באלטוליאוס.

<u>מצבת זכרון</u> לוטקוני היקרה, שנהרגו על קדוש השם, בידי מלאכי שחבלה, הדואם זעקם נאמן ולחמה כבר נפש שנפרש מעל היקרה. הלא היה: המנוחים ז"ל אהרן ואשלינגקאווער, אשתו ומשה ... יוסף ... קרונמאן 1934, ... קראטשמאר 1935, תנצב"ה שמם יתנוסס בראש החלוצים

צמחה אלה בדור שררה
ויגון חרושי בקנבת עוצרה,
בצלה של הדת של צור לא נעדבה
אין של תנועה, מסביב רק עזבה
חן של החלוצים סגורים במרחבים
כוננים לזהלם אוזני הוחפוים.
נפך ורוח נשמר מדברים
טובים בהלוחם כמתים בקברים
שמעים ולרצנות, הה! אבדנו!
וחוזנו נתבונן, "אשמנו בגבנו"...
ולא זה קצנו; הנה הם קרבים,
בנים אהרנים כנאקים כעדים,
קום שהם נלחמים באור בוקר,

כס קולו הקול, "מי זה ילד..."?
"אנה אל רחום, בגבולה עזלתנו
לא הודי אויבים תאסרנו,
יהי רצון אלהינו, קחה את נשמותינו
כי נח הגנו גם נפשנו וספינו
והוצי לנצחים אל תפגירנו."

* *
*

מי זה הגבר אומץ רשב
לא ראתה והרצ מבלץ לבאו?
מחרף את נפשו לעמוד בפרץ
בכר ... אל קורבי הקרב?
יהי מה, העיר בבר אבדה
למה זנו תתן ולמה תמסף הדרכה

סוף סוף ראש תאות על העיר
פתחו אחים, צאו! "קול דמכם בקר..."
למה אחים עתה תתחבאו
"הלצים הבנים כבר הדור תמצא
לנותה פני זכרונו נקבי, נכאסים,
קוי יקדם, ... נשסעים."
כנצא ושוב בתהססאות
וחוזי דמגר מפוכא הכבוד
עשן אליהו אהרים גבורים,
לא סמא כסף לפנת צדרים,
דין לרצח מסנו ושר,
כאת עתה כי גברו ...,
והאמת וינרתו של רצון החלוצים,

אלה הם המאה וארבעים הקדושים שראינו דמינו שנפלו חללים בידי האכזרים,
של לא חסו זקנים, מלבד המתים ע"י חליים בזמן שהמלחמה המגפת דמשק שנה שלמה
חללים באין מספר, וסבת המוות היו גם כן האכזרים שהתנפלו כבוא דבר של חרום
ומשבית, והוכרחו להחבא ולצבר בבורות וחלונות באור אחד, ומצד התפשטות המגפה בכל
קלות מרוב, ומדאגה ומעוקב לב, לא נכנסו החולים להרפא, וכל החולים מתו. מלבד האנשים
שנישלו לגלות צפונה, נקרו עין, קטעו אצבעות הרגל, שברו ידים, ורבים מתו
והאנשים שנשארו, של פי כן שלמים ומתהלכים בחיים עכשיו לב מדאגה לחם אחרי
התלאות והמעונות דלהם ומאלה לא נכרתו, זכרונם לא ימוש ~~[illegible]~~ מכונו,
יצאו הערגים הנשפכים בכל שבי אשר לא יצאתם כה בדרך עבור. אנו נזכירם זכרונם למזכרתנו
להפילה אדרותינו, זכרונם מרבן הקדוש, גדולה של חסדי הבלו, גדולה של שנת ת"ח, והנו עתידים
עולם, כי כורש בנים אותם דבר, לא שכח זכרם עולמים! וזה המנוי ושמות הקדושים הנזכרים
ולכן מנה שכתבתי ויגלו, כל הנשארים אתנו ישאו זכרם גדולה ותהלה, מי שאמר לעולם די,
יאמר לצרותינו די, ובלה השנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה, ונזכה לגאולה בארץ ישראל
במהרה בתקוה ושראל עולם, ובתקוה בני מרכז השבטים והבנינים ירבו, ובתוכם גם אני התהמלל.

הצעיר יוסף צוין. כ"ט אלול תר"פ פה תאסאלוניקי.

18 טט

מס	שמות הנהרגים ושם משפחתם	שנותיהם	משלח ידם
131	קליגר נטע בן יעקב נהרג י"ב ניסן תר"פ	58	אופה
132	" אשתו אסתר בת יהושע צבי	55	
133	" כלתם חנה בת אהרן נשבה י"ג ניסן תר"צ	23	
134	גרוסמאן יוסף יהודה ב"ר מנחם מאיר } ירקני צבור	65	סוחר עץ
135	גראסמאר ברוך בה"ר יצחק	64	סוחר פירות
136	סרנוב, יצחק בן צבי שלמה	24	בעל מלאכה
137	טאסלקר ישראל בן אהרן	52	" "
138	פרכוי יוסף בן יעקב בחלוצש אייר תר"פ	32	סוחר רחוב
139	בעל-דגלה, אלינגבנר בן יצחק	26	סנדלר
140	כהן, מרדכי בן מוסא	42	חנוני.

שנותיהם	משלח יד	שמות הנהרגים ושם משפחתם	מס'
17		אקניאנסקי יעקב בן צבי	115
65		" אשתו פרומע	116
29	קצב	" בנו פסח בן יעקב	117
25		" אשת פסח בת שבע בת בן ציון	118
20	אצל אבותיו	טרייבסקי סאני בת בן-ציון	119
43	קצבת	שרמאן שפרה בת יעקב הנ"ל	120
60		רוזנשטיין צילצר בת יוסף	121
28	נגר	" בנה מרדכי בן מאיר	122
25		" ~~...~~ אשתו פרומע בת נתן	123
2		" בנם הירש זלמן	124
4		" בתם הודה הינדה	125
52	אלעזר אוים	זאמור, יחזקאל בן אברהם	126
42	בעל עגלה	סמאלואר, אלחנן בן אברהם	127
14		~~...~~ בנו הבחור ~~...~~ ...	128
57		שאפאשניק, לאה אשת הנהרג ...	129
30	בעל עגלה	ספאשניק שמואל ... בזתו נהרג בדרך	130

1906

מס	שמות הנהרגים ושם משפחותם		שנותיהם	משלח ידם
99	שטוצמאן חנה נקבה	י"א ב' טבת	45	
100	קיזמניק סאסי בת אברהם ז"ל	" "	30	
101	גארבאטש זיסל בת ז"ל	" "	78	אבן קלדית
102	קרוזמאן זלו בן ישעיה (מה"ג אצלנים)	"	63	סרסור
103	סופר סאסי בת פנחס	" "	40	
104	קראוויץ אשר אברהם	" "	65	
105	גאלצענבערג גרשון בן בן-ציון, דברוחו נקבא		18	שכיר יום
106	לויזנשטיין חנה טויבר בת איצק וחופה		43	
107	סלוצקי סימל בת מאיר		42	
108	קאנעצפאלסקי, צלמן בן זלמן	ט"ז וי"ז אדר תר"ב	66	סוחר פנים
109	שאפושניק וולף בן מענדל	" "	20	בעל מלאכה
110	ראסקאווסקי אהרן בן לייב	" "	62	סוחר פנים
111	גארביר, בן ציון בן מנדל מסאוורקן	" "	22	
112	שטך, נחמן בן לבי		28	קצב
113	גולד מגאלטר לא נודע שמו			
114	סטלאסוז, יהושע בת ישראל		36	

מס'	שמות הנהרגים ושם משפחתם			הגיל	משלח ידם
83	קראוויץ חנה מבערעזאצ	נ"א ז"ג	טבת	55	אסקרה באסאר
84	זארמאן, צבי בן משה	"	"	33	סוחר
85	זארמאן, יוסף בן יששכר אחיו	"	"	35	סוחר
86	פיינשטיין צפורה בת נתן	"	"	46	
87	וויסבערג, שלום יוסף בן אברהם	"	"	18	אצל אביו
88	צלאטקעוויטש, אהרן בן צבי	"	"	35	סוחר
89	כרוצינפולד, צבי בן נחום יהודה	"	"	60	
90	וולארצמאן, אברהם בן יהושע מרדכי	"	"	66	חנוני
91	שאפאשניק, שלמה בן צבי מרדכי	"	"	62	[illegible]
92	קרוולאוויקר שמואל גרשון בן בן-ציון יוסף	"	"	75	"
93	גורבאלניק, מינטה בת יהושע	"	"	33	
94	כאסין, אייזיק בן אברהם	"	"	49	חנוני
95	בלינגא, אליהו בן משה	"	"	61	מורה ד"ג
96	אסתר סלאוויג	"	"	60	
97	רוזנברג פעסל בת ברוך	"	"	75	אצל בניה
98	וולשיר מרים בת יוסף	"	"	50	

2005

מס'	שמות הנהרגים ושם משפחתם	שנותיהם	משלח ידם
68	אהרנאוויטש שרה בת צבי, נא' ג"ך טבח ר' זמניקין	61	אצל בניה
69	גרינבאום יעקב בן אברהם צבי " " "	54	סוחר סוסים
70	סאסטאוואו, צבי בן יצחק " " "	22	משרת קהלה
71	צשעבראק מינה אשת נחום " " "	45	
72	ראסקינר צבי בן חיים " " "	38	נגר
73	אבל מורבצה בת זלמן " " "	75	אצל זגנית
74	שאפאשניק, קלאמר בת יוסף " " "	45	
75	לאנדמאן פעשא בת יעקב אשת " " "	35	
76	יהבה רוזא בת משה " " "	14	
77	צאגמאן, אליעזר בן מאיר חיים " " "	54	סוחר
78	טארקקאן, מאיר בן חיים אליעזר " " "	77	אצל קנוי
79	גאמר, חנה בת ישראל " " "	40	
80	גסיור, ישראל בן רחמיאל " " "	18	אצל קנוי
81	טשעוואני, מלכה בת גיצאק (מלא מפבעוח) "	40	
82	בעטואר משה בן אלא " "	65	שואב מים.

מס'	שמות הנהרגים ושם משפחותם			גילם	משלח ידם
54	גלזין, רבקה ולאה בנות ישראל	ז"ל נרצחו	ע"י גרמנים	18	
55	גארבר בן ציון בן וולף [illegible]	〃	〃	18	מנהל חשבונות
56	גראסנואנסקי, מרדכי בן שלמה	〃	〃	37	סוחר
57	דארגאטר, יהושע בן שלמה	〃	〃	75	מוזג
58	סונקלר, שרה בת שלמה	〃	〃	45	
59	רנה יעקב בן יוסף	〃	〃	20	חנוני
60	סטאלינאואנסקי, רבקה בת שלמה	〃	〃	28	
61	[illegible] מרדכי בן יעקב נתן (מהאפלינוס)	〃	〃	50	בעל-מלאכה
62	אסתר סייגר בת אברהם יוסף	〃	〃	50	〃
63	חרסאנסקי אשר בן משה	〃	〃	54	סוחר פירות
64	בורשאנסקי יהושע צבי בן יצחק	〃	〃	75	[illegible]
65	בראוואוני, חיים בן יעקב	〃	〃	45	סוחר
66	גרינשפאן, בן-ציון בן מאיר	〃	〃	53	מוזג
67	ציזישטיין, יעקב בן ברוך (נולד)	〃	〃	80	[illegible]

21ט

מס'	שמות הנהרגים ושם משפחתם	שנותיהם	משלח ידם
40	מינקוביסאהן ישראל בן פסח ז"ל, י"א ט' אב	49	סוחר בדים
41	אלטערמאן, שלמה בן יוסף כ"ה אלול תרע"ט ז"ל הגאלדום	40	דירקטור בית התלמוד ומורה סופר באטונאלנקר
42	פינקלשטיין זיסל בת יוסף " מנה מפלנים	22	
43	גשונקאוו, חיים בן ז"ל מגיאלאהן ראש השנה תרפ"ט	25	גלח
44	פוזנאנאהן, יצחק בהר"ר יעקב ז"ל, י"א טבת ז"ל זיגמונקין	79	אבן בנין
45	פאלטוואלדסקי אפרים פישל ז"ל יצחק " " "	50	חייט
46	אשתו זלאטא בת אהרן ז"ל " "	50	
47	לאזאהן, פעשל בת יצחק ~~ז"ל~~ " "	70	~~שניידער~~
48	ברנשטמאן יעקב בן שמואל " " "	59	~~סוחר~~ שכור ולם
49	סלאסארנסקי אברהם, מפורסטאמר " " "	53	סוחר
50	אשתו צפורה בת יוסף " " "	26	
51	קופנאוו ברנר בת מאיר " " "	60	אבן בנין
52	באראקאם, פסח בן יעקב (מבית מספלנים) " " "	46	סוחר בדים
53	גלזין, יוכה לאה בת שלום שכנא " "	40	

מס'	שמות הנהרגים ושם משפחתם	שנותיהם	משלח-ידם
26	בראוורמן עובדיה בן משה אהרן בשנת תש"ב ז' אב	24	בעל מלאכה חייט
27	וויזנבאוולסקי, זיו בן הלל " " "	30	" "
28	זיסמן נחום בן צבי חיים בולק ט"ו באב	30	" "
29	הרשלבקר, ברוך בן זאב " "	43	" "
30	בראזנאוולסקי, זלמן בן יעקב זאב " "	30	"
31	שלמה, בזנאל בן חיים " "	42	"
32	ראובן, ישעיה בן זאב (הסגירו אותו) "	23	משרת דתית
33	לזאן, ברוך ... יצחק (מתה מסרטן) "	38	
34	מאיר, חיים בן גדליה, מטאנוולקר י"א, ז' אב	32	שכירו יום בבית
35	קלוזמאן משה זאב בן ישראל " "	58	החרושת באטנסוולקר
36	טאשנבקר, נחמן אהרן בן פנחס " "	57	מנהל חשבון בקאפסאטאט
37	ריינקר, בן ציון בה"ר אברהם " "	47	מורה "
38	ברנשטיין, חיים בה"ר יהושע זאב " "	41	אלקטריקאי
39	בומבאנק יעקב בן ברוך " "	65	בעל אכסניא

2205

מס׳	שמות הנהרגים ושם משפחתם	גילותיהם	משלח-יד
14	דאלק, פסח בן חיים	60	משרת קדוש-הקהלה הנ״ל
15	וואסמאן, שרה בת צבי	18	תלמידה בגימנסיום
16	מלמד, אליהו ב״ר יצחק והוצא, שבועות בהאטשבוואשי	56	חנווני
17	" אשתו מלכה בת ליב " "	55	
	נמצאו הרוגים · נקבר בשבועות		
18	זאוונצאהן, יהושע בן נחום	18	תלמיד
19	חוויצקי, ליב ב״ר מנדל	24	בעל-מלאכה (נגר)
20	קאצאנסקי, יואל בן ישראל מזאכותנא	28	משרת בקודש הקהלה זאכותנא
	נהרגו בכפר „הוואראן" בשבועות		
21	ליסקוויץ אשר בן יואל (מת מפצעים)	70	} משרתים בקודש הקהלה
22	ווייצמאן, שלמה בן פנחס שמואל	65	בכפר הנ״ל
23	זוטשקי ברוך בן שמאן, נהרג בבקן כ״ג תמוז	46	סוחר סוסים
24	שמש, נתן בן משה " " "	49	סוחר פרות בכפרים
25	שטיינמאהן, רפאל ב״ר אליהו, בשבת חזון ו׳ אב	18	משרת בחנות

23

מס'	שמות הנהרגים ושם משפחתם	שנותיהם	משלח ידם
1	גוטליבאוו, יוסף בה"ר אליהו, בחודש אדר שני תרצ"ט	33	בעל-מלאכה (רוקח)
2	בוכאחוב, אברהם בה"ר שלמה " ט"ו " "	35	" סנדלר
3	צאנמאן, יעקב ליב בה"ר משה " " "	55	סוחר פרות בכפרים
4	ויצקיס, אליהו בה"ר יוסף " " "	45	סוחר בתבואה
5	חאזין, פסח בה"ר משה " " "	45	בעל מלאכה
	נהרגו במאורעות חג שבועות		
6	טרפולסקי, צבי בה"ר משה אהרן	48	" חייט
7	קאסטל, נחום צבי בה"ר משה	52	סוחר [illegible]
8	" בנו בן ציון	28	משרתים בבית-המלאכה לסוכר במאהולצר
9	קאפעלמאהן, אליהו ב"ר ישראל	24	
10	ראסקין, אברהם ב"ר מענדל	21	
11	ראסקין שמואל יהודה ב"ר משה	50	
12	ואצלאוויק, בן ציון בה"ר משה	46	בעל מלאכה (נגר)
13	בנו יעקב	18	משרת בבית המלאכה הנ"ל.

פרק שלישי.

ואלה שמות הקדושים שנהרגו ~~[illegible]~~ ושנשחטו ושנרפו ונטבחו בימי הדמים בעירנו ובסביבה במשך הזמן מיום ט' אדר שני בשנת תרע"ט עד יום ראש חודש סיון שנת תרפ"ב. כל האנשים הנזכרים ברשימתו לא היו שייכים לשום מפלגה פוליטית ואף אחד מהם לא היה קומוניסט, כולם היו יהודים פשוטים, וכלם נפלו חללים רק מפני שהיו יהודים, והם היו קרבן כפרה בעבור כלל ישראל. תהי נפשם צרורה בצרור החיים, זכרונם לברכה

יחיו עולם הבא.

השמירה המוגברת, נאסרו ונמסרו לדין, ואת המלשינים זכרו ונשתמרו קורבנות והכפריים הון וכבודם. והעיר שקטה מפחד המלשינים.

על המאורעות העברים, שעברו על עירנו במשך שנה ושלשה חדשים, אין להם צורת פוגרומים ופרעות רק יש להם תכונה של שורה שלמה של רציחות, גזלות והריגות, והפסקות קצרות, וגם בימי ההפסקות לא היתה מנוחה שלמה, כי גם בהיות ממשלת הבולשביקים-קיימת התנפלו המלשינים על מזכרי צבא גאולים, ובימי ממשלת דניקין התרבו מאוד הגנבות בלילות ואיש אחד נרצח בביתו ע"י גנבי-לילה בלי שהיה כל סבה לזה ומקרים כאלה תכפו על העיר, ולא היה לה גואל ומציל ולוּ גם בימי השקט הקצרים. אצל הבריונים לא היה כל נסיון על לכון איזה משטר וסדר, כל ממשלה לא היתה לא בעיר ולא בכפרים, והנהגת הוואלאסט הפסיקה לגמרי את פעולתה, אנארכיא גמורה, ורק היהודים לבדם הרגישו את קשי של האנרכיא על דבר תלקבה.

סוף דבר, תוצאות המאורעות המספרים, בקצב ישבה העיר, הושבת ומתרוקנת מאין יושב, בתים רבים – עזובים ושוממים ובתים רבים נהרסים לגמרי מאין עצים, הדימוגרפיא גדלה מאוד. והעיר שממה כמהפכת זרים ואחרונתה מי ישורנה.

2456

ד. נסיון לעורר את תשוקת האכרים שבעיר ליסד כמין ועד ושמירה משותפת בעיר, כל הוצאות השמירה קבלנו עלינו. גם יסדנו כמין חנות משותפת שבה מצאו האכרים צרכי אכל נפש הנמכר במחיר זול יותר מאשר היה אצל בעלי השוק, וגם הפרנסה של החנות היתה גם כן על חשבון הקהלה, חשבנו כי על ידי זה נצליח להשיב אמונו של התושבים, אבל גם התרופות האלה הן לא הועילו, עבודת השמירה בעיר נשארה עלינו רק על היהודים, והבאנדיטים קנו עולם התנפלו כפעם בפעם ועוד כגבורים ויאסרו את השומרים מאשמרותיהם, באחת הלילות השליכו פצצה על משמר אחד, אשר עמד בקצה העיר, מקול המפץ ומן הרסיסים נשברו כל החלונות הבתים הסמוכים ורק בנס לא פגעו בו הרסיסים באיש מן השומרים. אחרי זה כ"ח

ה. סיון, בתחלת הלילה, נכנסו הבאנדיטים דרך פתח הבית באיש אחד ויאמרו, הרובים כאלה, הכל הבית היה בו כל סדר ומטבח, רק על כי היינו ערב וקרש בקווים, נחשבנו כצאן לטבח ובזק. גם גלגלים דוהרים מתוך האוקראינים הגאמנים ששטו דומים להם בספוריהם בזה סבבים דקרו כפעם בפעם בעירנו, ויגרשו מאתנו ומשקה וכסף ואחרים מהם שאלו עזרתם בדיבת היהודים, ועל כי כל התחבולות לא עזרו השלטונים המקומיים. ונאלצו האחד נהרגה.

ו. בירח סיון כבשו הבולשביקים פה מלכות המושלה, ויגרשו את גלגלי הגאמנים. מן הבגדים, אחרים מן הבאנדיטים לבושיהם מוקאם זלזניק, וקאזאללטאוסקי (הנ"ל), ראשו

ויהודי אחד נהרג בכלל, גם בגדוד ויאו נשחטו שלשה אנשים מבית אחד, ועל ידי ש״צ
אחד מן השלטונות אלו, ובהיות אחדים נושא דגלו התנפלות של אחד, כמלאכת הרצח
תמלאו נוסף אל המון בל גוים.
עם זאת תלונות פתאום, פתאום גדי מאחד, ודבר נאם להם ימים, גם
בימים שבינינו הנוצרים היו לאנשים שהלכו בשם לנו אותם לא ויאשו על הדרכים
הוא ותחזקת סכנה, כי שלום קטנים, שהתאבדו גם הם ליהודים ולאלמנות ושני שלשת
שלצים, ולנו גם הם שלא ראשו מבית אחד בוער, אבל ליהודים הצרים ולנצח
מהם את כספם, סחורתם וגם בגדיהם ומנעליהם וגם סוסיהם של הרגלנים היהודים
וגם היו מקרי רצח בדרכים, וגם על היהודים אשר בין הנוצרים בכפרים זה שנים
רבות לא היו לגרש מאבה שבאו לעזור אצל האכרים התנפלו צוררי האכרים בימים רבות
ויהודים, ועל ידי זה נאלצו להציל היורה. בראשית ימי האביב נתעוררה ע״י איגה
אגודה זאת התרגשות של התקוממות נגד הקומונא בכפרים אחדים אשר סבבו אותנו, כנהג
ראשית מרשתם היתה להתנפל על היהודים, ואספו את כל היהודים שהיו אז בכפר,
התושבים ובעלי-מלאכות שנמצאו אז במקרה. והודי אחד נהרג על ידיהם, והנשארים
נצלו ולהפשו כעבור שני שלשה ימים, כהשתדלות המעולים שבאכרים. דומה שהם משום

בגאורגיון, ויתאספו בני הקהלה יותר ממאה נפש, אנשים, נשים וטף ויצאו לרחוב האכרים
לקדם פני המלך, ולבקש משפט על נפש הנערה, ובכן פגע בהם רוכב אחד משרי המלוכה
שאל, ועל דברת השאלה ענה בגאוה והוסיף: "ראה נא כמה יהודים ישנם פה ויש עוד את
מי לשאול." המושל נגש ראשו הנאספים עד חצר משכן המלך. הוא נתן לבקשתם להוציא
דבר את ראשי ועד הקהלה, ויושב קונסטנטינוב על הארץ קן חצי מיליון רו"כ. אחרי כן יצאו
נאספו כשלושים מאות אלף רו"כ, התנדבו שלשה זקנים מחברי ועד הקהלה להביא את
הכסף אל המלך, זקני העדה קבלו ממנו מכתב על שלא נאשמו בדבר השאלה, כי הקהלה
ענייה מאד ואי אפשר לשלם אופן ומלואה בישמע בשמחה את הנצרה. ~~(בזקנים והתנבאו עד דלא)~~.
אמר המלך זמרת בו, ונוסף לכל שיבואו אלה דברים והתחזק עד לאין, הקהלה השתדלה ומלאת
תאותו כל מה שהשיגה ידה ועשתה, אבל לא נשאה הייתה אמנתו כי אם לבקש מחילה
והתאוננו היהודים שלא נפשו, הוא בעצמו התנקם להתנצל בהחדר של ועד הקהלה המלוה
מר ווסף והנצר קרומאן שהגיש לו את כסף העונשים, הכהל בעצמו ועבר על גבו של פעום
אחרית הנה ותנה עד ~~שהתפרקו~~ שהתפרקו כל עצמותיו, הוא בעצמו שם על ראש קרומאן
ויהי אך שלפתו להוליך אותו כך ברחוב העיר, ואחרי כל התעללם ירה בו בכדור והמיתהו
ברחוב העיר. ביום ההוא נהרגו בשבט שאל עוד שני יהודים שעמדו בזמן הבוטה ותלאם

קברות וכלי מנורות פשוטים, דברים שאין להוציא תמורתם כסף רב, וההגנבות נעשו בשעת הבצורת, כי בחלה רק את הכלים השלמים ולא שברו אף כלי, שכן הגנבים הבינו, כי רק האנשים שברחו, שהגיעו בהם תולדות מהכנסת ידיהם, כי נתקשו בקיומם במתקוממים נגדם. אבל הרבולות ושוק השחור הם מישנו נגד המארגנים המקומיים, גם זלת ומראות זמן, ולתפוס את האנשים בדבר, אולם מצאו כי תפסו ולא מצאו את האשמים.

מאת בצבים בריטניים יקרו בכך מהרו במשך ימי המשל, אין ואת אמר אך אפרוח את שמם, ומי מנהיגיהו קשה ~~יותר~~ לדבר, כי כמעט לא נדר שבעור שלא זקר את מרכנו איזה גזע, שכיוון האכרים שמהן לקראת בואם, ואמנו עוד עוסק תרד ובמיוחד בחלוקות מנצאות של בוקר היה, אל הינק מיון אל אבק נפשה.

מיוחד במינו היה דקודו של הבורר הבריטון וואלמסק, כי הוא הבטיון בארכיבות וידפתו. אור יום י"ג ניסן בא הוא והודיע בואת הדירה. והוא בקבלו האכרים, וסתר את דבר בואו מן היהודים, ומי לאמיסוקו לקדם פניו בשלום, כמו שמאז דקיף הדרך. אמנם כבר בואו ענבר ללוץ הקהילה, ובמשרה אנשים שמו נפשם בכפם ויבואו ממקום תמונתו לקבל פניו בכבוד ויכבדו, ולשמחה ומצות וכבוד פניו את הבוקר אור והאנשים אך לא שבו כי נעצבו

2605

בעת שלום בחומה, אבל גם זה היה לזמן קצר, שאויבינו בעצמם הקיפו את העיר בחומה כי
אחרי שהלכו לשכונה, וכל מקום מגורים בעל חומה גדול של סבה, ואנחנו חשבנו כי מתנגדים של
העיר, כמעט כל יום אי-אפשר לא לקבל את הגזירות מהם, ושלחנו נציגות מעיננו של החומה
וכתוצאה איזה ג'ג'ג בכל העיר, נשארו אצלנו שאויבינו מן העיר ואנחנו נשארנו הפקר וינ
השוכנים היתה בנו וגם שאויבינו בכבודם ובעצמם התחברו אל הגנבים. ביום ועש"ק ד' יום
ואחוזה שקט, נראו בעירנו שמונה לובשים מדגלים מחוץ ברנקין, אשר התחברו עם זקרווסאצקי
עם לשוב הפאנוקא ומגשה שנתונה בעיר. כדים נסו להכביר הסמוכים ותרם נתבאו,
ואף כי הג'ג'ג הבוא התאחד בעיר רק שמונה אחדות, ולא היה לו פנאי להציק, כל צאתו
נשארו בתי העיר פתוחים והפקר לשני ימים רצופים. המהומה הזאת הורתה על יד הגנבים
המקומיים וכרחו האכרים, ויגנבו בחומה את אשר הותירו הצוענינים.
ביום ש"ק ט"ב אדר מחר ברח מרזנו הפרטיזן בואבוסטקא ומחר, הפלוג גזר אצ
בעיר, כדים שלכו לבחת מפנותם החולים הרגו ששה אנשים אשר פגעו בדרכן, ואנשים
אחדים נפצעו פצעים אנושים. בלכתם מן העיר נשארו דבורה אחת. דקצה העיר, אחד
ישר גוש, מבחוץ השני נשארו ארבעה אנשים, ולכתוב כדים נשבצו ביולי ההוא. מתנועה
השנית הוה נראה, כי נשאר של ידי אנשים מאנשי המקום, כי גנבו כל בורות כאן קצרות,

לעולם. של קדושת המלכות הנראה בעל עליו עולם. הבזה והחזק השבט להשבר ולא
האמנו בראינו.

6) ימי אי-ממשלה.

עד תחילת מאי לא נתבררה בעירנו על ממשלה, העיר היתה הפקר לכל שוכן
ומבקר, תושבים לגדודים שונים עם הצבאות יכלו לבוא לעירנו מכל ארבע רוחות השמים. ובתחילה
הביאו יום טקס ומנוחת הנפש. כאמור, עוד להפך הרגיזו אותנו עוד, בימים הראשונים.
אחרי שובו הצמיתונים החל ההרס והחורבן כה גדול, עד אשר יכרך המלה גם כל
הגדודים הפרטיזנים שבאו אל בנק עירנו ולא נספו לשלום, עד דכאה. בכל צרות סבלו
בכל פעם מגזירות של השלטונות המקומיים. כי בכל עת שבא איזה גדוד לעיר, שדדו
אחרים כל הסחורות החנויות והפושעים. והיהודים מחפשים ומסתתרים, התחבאו
ונעלמו, ובתוך העיר נשארו בלי שמירה ולא מצאו הגדודים מקום לשבת את יתר הפעולה.
להגן על העיר מן הגדודים והפושעים המקומיים, יסדנו שמירה עירונית, שבראשה עמדו
הראשים המקומיים לשמור את העיר כמה שנוכל, והם נשאו את השמירה העלובה
בנאמנות, שארכה כל הזמן של כל הגולה - ההולכים על פי משמרות. העצה הטובה נאצלה
רק ליהודי את הסוחרים הגדולים את הקטנים אבל איזה [illegible]

27סל

באותה עת הגיעתנו, גם האכרים הערבים מן הכפרים אשר סביבותינו נתמלאו הפעם רחמים עלינו והביאו כמה עגלות לחם לעיר המוכה. כאן להעיר כי גם אכרי הכפר דאוראווא התעוררו ונשאו מקרבם את לחץ התמוכה אם נקבל את [illegible] את הסכמתנו, שאז להם המורה לחלק בין הערבים, ומה נורא היה המחזה לראות, איך שונא, ואנשים שהיו [illegible] אמונים ומתנים ועזרת כבר להם, כי אמנם, בימים הראשונים אחרי השוד, היינו כולנו מחוסרי לחם, כי גם האמידים, שהכילו אתם מעט מזומן, לא הספיקו להכין להם לפי הכסף, כי כל סכום בקרובה מהם, וכה סכום [illegible] אותו להתלבשת עצמיו, וכה לספק את סכומה המעטה [illegible] ולהם אין לקנות. ימי השוד הלאה, שבכל הימי והמחסור בזמן קצרים אפס, עתה [illegible] הכתבות ושאר מחלות שכבו [illegible] אלפים בקום, ומחלת [illegible] התפשטו על ידי אי-הנקיון וצילוך הדירות, כן מפני חוסר עצים להסקה ומפני הקור גם משפחות אחדות בפליטה דירה אחת, ולבנים אין להחליף, כי הכל נבזז ונשדד על ידי השודדים ואת המותר שבכל החולים [illegible]. וגם את גג בית המרחץ שבכל [illegible] לא היה עוד גם [illegible] ובחוץ בשנות [illegible] ימי החורף, ומצב התפרצו מחלות עוד בשר. המצב הנורא הזה אין עד ימי האביב. מקרי מות היו רבים מאד הכפר הגדול [illegible] מאתנו אנשים רבים זקני [illegible], והנשארים חיים קנאו באלה שהלכו

שלמים ולספירת בוהרנים, והון היהודים וגם חייהם נמצאו הפקר בידי האזרחים, וגם מן היהודים הדתיים העוזבים בתוך שכונתם ולא, בדרך התלבשת האיסוראלו, הפשיטו הגויים מהם את נעליהם ואת בגדיהם ועזבום לפני עיני האזרחים לדלג, כמה השפלות מן היהודים וכמה השתתפו מנהיגת התושבים ישבו בארשין כאלה.

ביום השבת (י"ב טבת) נסעו הגויים מן הדרך, אבל המארגנים המקומיים ומן הכפרים הסמוכים הוסיפו והמשיכו את עבודתם, גם הם דבקו, הרגו, השמידו אשכנזים, את המלכת הזאת דבקו עד בקר יום ד' עד שלושת ספקים. אז יצאו היהודים לאט לאט ממחבואיהם לקבור את הגויים שהיו מושלכים כדומן על פני הרחובות, השדים לקחו את נעם ואכלו את גופם.

אמנם זאת לא נכחד, כי התנהגותם של האכרים בעלי הבתים מן הכפרים אשר סביבות עירנו, היתה טובה עם היהודים הנמלטים להם הוי [illegible] להם לסתרה עד עבור זעם. כאשר נודע אסוננו לאחינו ולשרי הערים הקרובות, מהרו ותמכו בנו, בכסף, במצרכים ובבגדים תלבושת לנפגעים. ועוד ג'וינט נתן מאשים רבים מאוד. ועד הקהילה בעיר [illegible] הוא הראשונים שאשר לעזרתנו בספרו בתלבושות ומצרכים וכמו המצוקה לעזרתם היתה כבדה ביותר שלא אחד אף כגון והב"ה לאלפים כסף רב מאוד, גם ועד הקהילה בעיר

28ס

גאלנות הבור הוכו לכבשנים, התקבלו ידיעות ישראל באופן אכזרי, מיד נסגר תלמים שגים ששה איש, ויותר מאחרים אינם נפצעו בצורה אנושה, אחרים נשארו דומם אוחזים עד הבוקר.

קשה לתאר את הגדמון את הטרגדיה האיומה הזאת, בחשכת הלילה, השמים מכוסים בענן קודר, הרוח בוערת מכל מקום, ודולק האור בוערת ועולה עד לב השמים, קול אנשים שהוציאו אותם ממחבואם, ושונו שהם מובלים אותם לגהינום הבור, מלאים וחפוזים זקנה טפה, ומכים אותם בנאגאיקות ובמקלות הרובים, צעקו ונכו, אוי ואבוי אלוהי ויושב רשע ופשעים לפניהם, ומגמת פניהם לרוץ ולהשליך ולהשמיד ולהרוג ולגזוז ולהתעלל באכזריות בצורות משונות, אנשים רבים אשר הוכו ונפצעו על ידיהם דקשו מהם רחמים וחמלה בהם ולהמותם כבגד. אבל האכזרים ההם לא נעתרו לבקשתם, ולעג להם: לא כי במותה משונה תמותו על ידינו, ואחרים אמרו: ליגדל אלמים ומצורעים חולים נשרף אתכם ולאין תזכרו אותנו כל הימים.

„אוי! מי יתנה משלו אלוף! חיו ביניהם פנאטיקים כאלה, יונקים ויורדים, ולהוות התפילה שלו וצעקו בעצמות: איה אלוה הרחום? אין אלוהים ואין דין בנה, על כן השגיח עינינו ובשמענו."

כל התחנות נקבצו כל בתי הבור נשלחו מאות ועד שמך נגד, כסף ותכשיטים ודברי יקר לקחו התועבים להם, והמותר כל בית לבגדים שלא היה לחוצים צורך בהם, חלקו במתנה אל מכל בדין לגואל מן האכזרים, על ידי זה הלהיבו בזה האנשים את התשוקה.

בקבוצה מובהקת אינדיבידואליסטית והתנהג בזמן חוסר של כל הרגל לתנאים כאלה, כי הכיר היטב את אלפים מראשי הגדוד שהיו בין שונאיו אלה.

מספר הגדודים מחוץ לגבולים אבל כשתי שלושה גדודים, ויצא לגדוד זה, קנה פראנק כבוד מקרב בהולנדיה ובצרפת, ולא פשוטה נגלים מן האזרחים בכפר, וגם פשוטה אמונם ואהבת התנפלות של אויבה בזמן מלחמת העולם, אבל שלג והוגבלה בזמן לא היה עליו.

5) שלג הצעניקונים.

אבל בעניין זה לא זכורני עוד את השנה הגדולה (תר"פ) לשמו כי שלשת שנה נקודתיים, ואנשי החוץ הבא התנהג, ומראות מן מ"פ בוקר, מפנויהם נוסו של הקאנצלרים המקומיים למען שבתם, ומי שהתחיל ארכו מאה יום, עד ולא עשרה בטבת (1 ינואר בשנת 1920) ביום ד' ההוא זכר בעת ביום גדודי הצבאות המתנגדים, ולא קבלנו הבן, בדרכים מפני הקולשווקים הרוצחים, אחריהם הם הצליחו לגשת אשר היו לפניהם קמצן שנים ועוד (י"א ו"ח טבת) של זמנו והתנקמו בכל באבטחות אומה, אנשים רבים מלא של יהודים, ולא עד כי נשארו הרוצחים מן הגדוד, ונכנסו להראות להם מקום מטמון כספם לנהרים ולמאזנים הם לאלה שלא גילו להם מטמוניהם, שלאחר הרגו. הנה גם שנית לרבות נפלו נפשם, באופן מרא התגוללה כמו תרגום הכל, פצעו פצועים אנושים, פרעו אבדוה, יצאו, נכתב תועמים, נקבלו בכל פנות הכפר ובקבורה הגדולה בבתים ולתלמודות כבוד אבל ואשנו שקרה האש עצמה. כל

נשמעו בעיר יריות תכופות, ויצאתי החוצה. נסתבר שאלה כוח התבוסה, פתאם והגרמנים בן נתרגשה איזה התנפלות על העיר, לא עבר יום בלי פחד ודאגה, הילדים הקטנים והנשים נישאו מרגלי עצבים מאוד, ובשמעם קול יריה מהרו להחבא ולנוס. כל יום היתה התרגשות של חרדה, רק קרה לפעמים איש אחד כך, אך אחת חקור ונפש הנדת נפוח הקרה בראש רבים ורחוק, וכל העיר מתרגשת ובורחת, ומתחבאים ואין איש יודע מה קרה, כלה היום גם הגמרה נתחבאו היהודים במרתפים, ומתנהגות והחנויות, הקומנדנט לגרמנים שגדל בעיר ניגב השמש, ולא יש ואי שפגע בו שני מגרמנים אחרי העיר. הקומנדנט לגרמנים, דרשו את השוד שתי לשכרה והכבו היהודים פמרת של היומם לכל הגמרה, בעיני משלם כאלה חיי איש יהודי משחק הוא.

זה הדבר לשום לב לזה, כי גם נגלה קטן, בהקומנדנט הנ"ל עם גרמנים המצטרפים כהו החשבים הנוצרים, ולא אחד בו, אף כי רבות היתה נדרתם של דמי-בתים אחרים ושום כסף יפו הפולנים הנקמים ההם, אצרבא אחרים את האכרים חזקו וגזלו גמלו. ביום ט' דאלול ידבו זקן עירנו גרמנים אחרים מגרמני הגאמנואים, ומשך מרת לנדה שלם מחנות היום לכל הגולה נתני ונז האחרת בגזל את כל בתי העיר משלם מגוונים הם היו האזרים הראשונים בעירנו שאספו במטעונים, הם הציגו את העיר בכה, וגם את היר כבוד דמות ושראל, ואשרנו לא נהרג איש. אף כי מצאו אנשים רבים במחבואים, פני הנראה היתה

בכפו לקדם פני הפרוצים ולנהל משא ומתן אתם, בגלל הספרים פצאו אנשים וזקנה ונצלו תוך נפשותם. בדרך ההיא נהרגו ערך שני אנשים מאנשים האמידים ומשפחה שלו לקה. לולא ערך השלטון הראשי להתאמן על מעשי משרתיו, לא היה באפשרותם שלו, כי שאמרו כאשר לא הרגו ליהודי להכנס ולהתעלם של הנסיך הנ"ל, כה היה המצב של כרותם בכרות שלום עם האטאמאן.

הפאניקה וגבור הנפש הגיעה עד מרום קצה. צרה אחר צרה ואין כלתו בוניהם אף שעה אחת. שני אנשים זקנים בעלי צדקות נהרגים טרם נפשם בכספם גדול צרה ומצוקה ובטלו נתקיים המקרא: „ונפחד מאד מאויב".

כנראה עקבות פשטו השודדים שלטת ומים בדרך והסתובבותם ונבזו את דתי התושבים ומרעה הסוכר אשרבמאתולא ולאוסבאווקע, ואת היהודים המשכנים בפאחרוקאוו הנ"ל, ובדרך ובכך שבזו. את היהודים שנפגשו אתם, במלאות הקולו הזר היה אזנו שבע נפשות עוזב השלג והפלג.

אחרי שנפטרו מהבגדים, מיד מצאו אחד השודדים המקומיים, קאלאשניק, (מ המאחק בקלוחא שנכר ומאלה) ואמר כי הפקד לקומנדנט ומור של עדי זאלאשניק, אחד המושבט כמשכה פולנים צלמונים ולקבל משא ביהודים, הקומנדנט קבל ומצאו משכרת של אלף רו"כ. ולם, ותולדות הגבלה היה מעטו של היהודים, כי קראו ומצאם בשינגלן שאמרו הדרך, הם ולחצו אותם במסך ורח ולחצו עד יום כ"ה תכ"פ של הומים ונו הזמנה

לטעג

באו לעזרתנו, למרב רחמים ביחוד, אף אחד, אמנם כמה רק התאמץ להעבירנו לצפא הגימנסטיקה
מר שאלטיאל ומורה אחד ומורה אחת מבתי ספר המקומיים, ועוד שני אינטליגנטים מן העירוניים, גם
גם השטאמאן שארגמאצקי חוצמו לא הסף לשתוק גם, אך היה חסר אומץ לעזור בפעולה גדולה.
האינטליגנט המר הנה זה לנו בהבדל של נפשות מלבד השנאה וההסתה, תקוות לטובים, פרט
להבות וזכרון הנפש עד עכשו.

לא הספקנו לשאוף רוח, והנה נודע לנו כי הצורר וואלמרק מתכונן לבקר את עירנו
ביום ג' באב. בא וואלמרק, ואתו שלש מאות רוכבים, מיד נפשנו חבקנו לנצח לקבל פניו
קהל כנאה. נפש גברים ונשים הגשנו לו לחם ומלח וקראנו עלינו את ארוחתו. הכבוד וקבלת
הפנים הנהדרת הרכו מעט את לבבו הקשה, הושיב לנו בנאום קצר בתוכנה ותוכנו כמעט קורא
לשלום. אחרי הנהגת הקהלה נדרש מעט לאנשי חיל למספוא לסוסיו, הדרישה היתה אומללה
של חולים ועוד גברים אלפיים התלונים להם. דרישתו מלואה עד מהרה. ולא
השלום של האטאמאן עם בני העיר לא נמצא חן בעיני הגנבים, והשתדלו להכשיל את מנהיגי הקהל
בעולתם. התולים הרשו לעצמם לבוא בבתים אשר בקצות העיר, ושני המאות לא אחרו לבוא.
ושמעו מה הנה אחד משני המאות את גזבר הקהלה המנוח מר בן אהרן טאשולסקי
במשרה ונתן את אוצר הקהלה. הרצח נעשה בכוח, וגופת המנוח נשארה משולכת בראש
של המולה והלם השוט, גם את (המנוח) מר יוסף חיים קרויאן (שנזכר למעלה) נשם נפשו.

שיתנו לו הארבעה פולמאטים שוכל מהם על המתקוממים בשעת הצורך, וכן ישלחו הוראות
קונטרוברזיא כבר נפש של הנשמדים שלפי מאות אלף ל״י, הוראות השופט כי אין בזה
כל עסק וכי לא נאסר רק על היהודים שבכפר, והקונטרוברזיא נלמנים מן ושלם כמה שנאספו
בסוכ, מצב המצור אמנם נראה שמוחה, בין כך ובין כך נבואו אלינו מן המושבים הקרובים
ובאו מאשר נמצאו. על כן ביקשה האדמון שיקחו בשבי כראשונה כל אחת עשרה
אנשים מזקני הקהלה, ומלך כל אחת חמשה ועשרים איש משנים הבינוניים ומלך כל
אחת חמשה ועשרים בחורים צעירים ויעמדו בתוך שלוי הרב אף עכבון לכבר הסמך
בכבק המורים לבאנזאראו. בערבות על הגשר של נהר בלג הטיול המומה נאם בשור אלהן
וכאשר התאמן לשורה וכו' בו ונועמלהו. על יתר האנשים שנשארו על הכבר התנפלו
השוטרים בארנבות חומה וכו' על ימין ועל שמאל בנאגאיקות, בלי הבדל בין זקן לנער נער
ונקבה, ותנום מרמס לרגלי סוסיהם, ולא מי שלא הספיק לברוח נפצע פצעים אנושים, אחרי
הרבה בכיות ובקשות, וגם אחרי מטלהו המצרים האונטיגניות הבטיחו בהן לכפות ידם
עם האיומים, ואחרי קבלם קונטרובזיא בגלל גזל של סטלה גיאל מספר, עד שאמר
האדמון מרצנו כי, הוציאו את השבויים לחופשי, אחרי שעבנו אותו עלים שעות בין פרחו
אדם שצריך לשפוך דמינו כמים. זכה הנני להעיד כי מצב האיין האכרים שבניגון לא

לטפוג.

והנהו דין כמה אגיטציה של שנאה לפרעות ביהודים, ראשי האגיטטרים היו אחי הקומנדנט הנהרג „מוקאלי זלנמק" לבית „קאלוומייץ" (משלח ידו, משחק בקלפים בלא כסף.) ביום ההוא קברו בקבורות הנוצרים את הקומנדנט „זלניק" הנהרג. בדרשת ההספד המטיר הכומר אש גפרית על ראשי היהודים, שהם אשמים כי באלו אוקראינה תשנים והאדום להרגת. (אף כי נודע שם שסקר הדבר כי אותו מסר דינך הבולשביקים אחד מכרתו, והנוסע למסורתו היותה התחרות על דבר אוצה אהובה) נשלח והצטדק לפני ההמון אבל כל דבריו היו לבלי הועיל, אין שומע לדבריו, כל התושבים הישנים שגרתו בהם, שיודעו ומכנו כנו אותו מקטן. אחדים מהם נשאו מנגב זיוונו ותפים כאלו באמצע שלום שלום, ואין שלום. ביום ב' (ט"ו אב) באה סיבת הכאות האלה, על פי הצעת הנוצרים, המקומיים דאו העירה המתקוממים מכפר דאנזוראוולא, ובראשם האטאמאן „שארגאראזבקע" (בעת שיבת הבולשביקים בשנת 1920 היה שארגאראזבקע אחד מחברי הרעווקאם בדאנזוראוולא. ועתה נאסר, אומרים שעון וקיבת שלתב.) המתקוממים הכריזו שהם דורשים שיתאספו היהודים לאסיפה, כי יש להם דבר נחוץ לדבר אתם, ואם לא יתאספו ישלחו את העיר באש, ואמנם אולם זה נאספו על ככר השוק כמאתים נפש, אז הקיפו אותם מצוננים את כל הנאספים. האטאמאן הציע את דרישתו, שימסרו לו היהודים כל כלי הנשק שבאוצרו והם הבולשביקים לצרכי מלחמת

נפשם עשרות וארבעה אלף כ"כ.

לטוב ועבר בא אחד מחשובי* קהילתנו, העסקן הציבורי המנוח מר יוסף יהודה קרומאן, ששם נפשו בכפו, ונכנס לגוב האריות, אל הכפר דאנצאראווא, והשתדל לאסוף את אברי הכפר ולקברם שלמים במעין השבויים. וכזה השתדלותו הצליח להציל את הכסף לשחררם, וגם מר קרומאן הנ"ל השתדל לאסוף ממר את הכסף שהיה דרוש לפדיון שבויים עזרת M ג' לטובת לוה"ד.

מרשה רב כיבת של לקיחת שבויים, ועשה לאחר גאיו של אוצרותם, ולקחת כסף פדיון נפשם, ועשה באלף מאשות הבולשביקים היתה קיומת.

נמרתק ווירבסאות אחדות של מנוחה הקרציף הוא מלך חיל הבולשביקים, אשר הראו לבני עמה צרות ואיום של המתקוממים קורות מפלמים ומצב תולחת כבקים, אבל מנהלי המתקוממים ובזל כבר, את אשר מלך לא אחרו כן, כי הבולשביקים עזבו את אוקראינה, ולא נתנו להתאסף ולהגשא מהר את מעשיהם הבזויים.

4) שבירה שבועות של מלך ומשוסה.

בוקר י"א באדר עזבו הבולשביקים את התחנה "האוולארקאן" לעמה נסעו מן המוכ גם חברו הרוולקאם, והעיר נשארה בלי שלטון ומושל, ביום י"ג באו הרואו המתקוממים כאש

3208

מצטיין היה קני כלדה, הם באו אלינו באמתלא שמטרתם לכונן ממשלה אוקראינית בעיר, ולתפש בידי היהודים כלי נשק ולמען כך נגשו לשדוד כל אשר מצאו בבתים. נהרגו ביום ההוא שלשה יהודים. המתקוממים לקחו שבוי אתם עשר יהודים מאשר באו לידם במקרה, ושני נוצרים מאחרי „כאלקאט", ואת אחרי „הכראלקאט" ואת אחרי „הראלקאט" והאוכלוסיה נמלטו ונחבאו מפני המתקוממים ואשר אח"כ נאצרתה גדוד קטן, רק עשרה אנשים, שהיו בתחנת „האוואקזאן" ואתם היה כלי-מלחמה, מקלע ורובה הכלימאט והרבה מבני האכרים המתנפלים ונמלטו בלי סכנים. כעשרים אנשים מהם נטבעו בנהר בזמן באשפתן שלא, והנה נמלטו, אבל הספיקו להביא את שלש עשר השבויים לכפר „בארזאראוו" ושמו אותם במאסר. בתוך מוצאי שבת וכל הבולשביקים נכוו תלונה כבדים מסיבות הכפרים שישבו המתקוממו ותפס מהם הרבה גדולה.

הנהגת הקהלה היהודית עשתה צעדים להשתדל על דבר שחרור השבויים, בין הנהגת הקהלה ובין הועד המועצה בכפר „בארזאראוו" היה תלפות דברים ותלפות מכתבים אפיזואות של אגודת השבויים, ומשא ומתן דיפלומטי שבין שתי ממשלות הנלחמות ולכרתות ברית שלום, כפשע היה בין השבויים ובין המות, כי בעוני הכפר דרשו ולתאות סקנדה מבאלאשני להמית את השבויים, אבל מוראת הבאלשביקים נטלת בעתם של המתונים, השבויים נשתחררו ביום ט' באב, הועד המועצה בכפר קבל דעה שחרור השבויים כפר

הצעיקונים בראש השנה תר"ף).

בזמן חג השבועות הרגו הקוזקים את המנוח הר' אליהו מלמד ואת בנותיו מאחר שהיה המאסף והגזבר של כסף הקהל שמיועד לדבר מצוה. הרוצחים שדדו כסף רב מאוצר הקהלה, וגם כספו של הר' אליהו מלמד הנ"ל.

על כל מעשי השוד והרציחות האלו לא שמענו מפי שכנינו האכרים הנוצרים אף מלה אחת של תמיהה והשתתפות בצערנו, ואין צריך לומר שלא הרימו מחאה נגד מעשי השוד, אדרבה אחדים שמחו לאידנו בגלוי, רק כשבאה ממשלת הבולשביקים שקטה העיר, רובם של האכרים המקומיים נמלטו ואחדים מהם נהרגו גם הקומנדנט הפטליורי "זלניק" נתפס ונהרג.

ג) התנפלות אכרי באנזאראווקה שבראסלב

בשבת חזון (ד' ימים לחודש אב) החלו המתקוממים את מעשיהם ההתקוממות התארגנה עוד בכפר באנזאראווקה (12 ווארסט מעירנו מעבר לנהר ביג) בפקודת הפארטיזאן צאצאלאטו האטאמאנים הפיצו שמועות בין האכרים כי הבולשביקים כבר עזבו את כל הגליל והיהודים הם רק הפקר, כחמש מאות מתקוממים נכנסו בעיירה והקיפו את העיר סביב סביב ... איש, רובם של האכרים היו מצויידים במגלות, במעדרים ובאתים ובו

33 לס

כי השלטון שלהם שיש בידיהם כלי נשק, אלא כי תפסום הם לבהלה.) כאשר התארגנו הפורעים ביהודים ביום, סולק לאסוף מדי יום נשטרו את הקהל לחותם, ועצרום לכל והכחו את העיר ולקח ושדדו את רכושם של היום ההוא ועל הגולה ולמחרת עד חצות היום הכניו התושבים של החנויות כל האוצרות והבתים והמשיכו את העיר ריקה. שלושה עשר ימים שלטו כל הגולה ההוא ועל שמה הקבר של בתי היהודים ונאספו כסף כפר נפש הדיבה אספו כתשעים אלף רו"כ והביאום אל הפורעים, אך הפורעים תרפות ונצרפו אך הפרעים איומים, כשמלאו הפורעים את ספקם בשוד נסעו מזה, והפקידו וקומנדנט העיר אוקראיני צעיר בן עירנו „זלצניק" שמו. הקומנדנט הזה, כי הנהו מושל בעיר בפוקדה הגבוה ההיוניו. וכי הנהו מאורר את בהלוני האנכים לבלא תחת עגלה והתאסף לגדוד לפלשתינה אל מלחמה אצלה, להלחם בבאנדות של הקצינים והצעירים, וכי הוא מבקש של היהודים [illegible] ולהביא לו ~~נסף~~ ועוד הכסף הזה שני מאות אלף רו"כ שהגדוד ההיסטורי משל היהודים, שבשאנו חוגים לקונטריבוציה, תחת עגלות נאספו כמאה קלבקים ליהודים הוי מסרתם לשלטון. ביום ג' סיון בא המרטינגן צאקולסקי מירנו ואלחנה עמרם, וקרא אליו את ראשי הקהל, ודרש לסור מאתנו מיד בעדו של שלושים אלף רו"כ. הכפר מאהולנא (שמות וורסטא מירנו) התנפל הכטיגן „סאקקי" (בן הכפר הבוא) במאה תושים ותעביר של היהודים גבי הכפר ויהרג רבים שבקושו, עשרה אנשים ושדדו את רכושם. השובב סאקקי נהרג על ידי

הוצגו על קברי אבות ארבעה ארבעה אנשים בשורה ומדויק הקיפונו אנשי חיל מצוינים ואת הפולמוס המרוכז של גדוד קטנה נלכדנו ולא הרשו לסבתות פה לזקוק של נפשנו, שר הגז'ץ נשא נאום אשר, שהוא מאשים אותנו בזה כי שנאים אנחנו. את האוף שאלו שבית נשבר לחם, שלמנו להאוקראינים כרב תודה עבדים, שהם התנהגו אתנו כבאמים וצלו אותנו מאוטונומיא ואומות ובסוף שמחנו. לקראת הקאלשאלווקים, ומסננו לזקן את הקלצקוי היקרים להרוגים, של כן הנהל מוציא את גזר דינו למות, ופסק "שכבו ארצה". כאלין אואנו כולנו את פקודתו, זה שלמה מישראל, כארבע מאות איש, נפלו ארצה וקראו בקול רם הודיו ורתנו למות, כאילו כגדוד אחדים כמצב זה. פקד שר הגז'ץ שנית "וקומו" קמנו, אז דרש מאת הקהל ותת לו כסף נפש כמו מיליון כ"ר, לנצים ולמשלים ומכילה מבלי הארמיא במספר עצום מאד, אז תהיה לכם נפשכם לשלל, כשמענו לו שנפשנו ולנצחת מאד, ואי אפשר למצוא כסף הזה אף כרגע הסכום זה שנקב. פקד שנית: שכבו ארצה פה תהיה קבורתכם, כשכבנו ארצה מימין אלינו, .. צפנים למות, באות תחנה, שר הגז'ץ פקד עלינו לקום, קמנו, ושאל אותנו מאומה הרצה? ונוסף הבו לו עשרה אנשים מן המאספים והם וערבו לו בעד הכסף שדרשתי, של הקהל התאוונו ותת לו של הונם ורכושם. הסבנא של בית הקברות אנחה כשתי שעות (ביום ההוא נהרגו ע"י הלומים ארבעה אנשים

345

נשארה גם ממשלה. על ידי השתדלות היהודים, נאספו תושבי הנוצרים לאסיפה כללית ובחרו לראש ההנהגה של הוואלאסט את אחד התושבים הנוצרים שהיה מתנגד למינוי של היהודים, וואסיל אזיראנסקי שמו, כאשר המועמד הנכון באותו מחוז, כי ממשלת הבולשביקים בטלה, והממשלה ונהגה עתה בשם הדירקטוריון, היהודים הביעו את הסכמתם וכל ראשי התושבים, ובראשם נשיא הדירקטור מרק. מר קאזינאשאהן בקש את המאספים. הנוצרים יצאו כי יאלצו ידיו ולא יתנו לשפוך את דמינו חנם. הם הבטיחו אבל לא קימו את הבטחתם. ביום ט"ו אדר בא לעירנו גדוד מתקוממים שהיה תחת הנהגת הנוכר „וואלינץ" שקרא לעצמו בשם הגדוד "ההיוסינו השושים!" ומנהיגי הגדוד היו הנוכרים ציסין וקסיטזנואק; בבואם פשטו בעיר ושדדו מבתי היהודים ודרשו כסף מזומן וכלי כסף וזהב, ואת כל הגברים אשר מצאו אספו לבית-הכנסת הגדול; כשנאספו לבית הכנסת כארבע מאות איש, העמידו חילים מזוינים על פתח בית הכנסת.

שר הגדוד פתח פיו בחרפות וגדופים כלפי כלל ישראל, ובתוך אחת מדבריו אמר להרוג אותנו כל בני המצאים חמר, בקשנו בדמעות עליו לשמוע שאין אצלנו כל נשק, אך בדמעותינו ובתחנונינו היו לבקש הרגוז אותו ששמו נאצר בבית הכנסת כשתי שעות, בקץ שר הגדוד לצאת מבית הכנסת ארבעה ארבעה אנשים בשורה, כשארבעים חילים הקיפו את כל הקהל משני צדיו ואיש לרעהו, וגם הרמונו פלוגות מלוין נכתנו. פה הבינו את כל

שהם מחפשים בבתי היהודים נשק; עברו החולים מבוהלת ובוזה, בחלונות כבוים בקבלת החולים. כמה אחר כך ספורים אחדים. בשעת הבדיקה בבגדי החולים נלקח כסף, תכשיטים, בגדים יקרים, וכסף מזומן. בערך בשעתם אז מן העיר הגדוד והוציאו אתם, ולסוף לסטניסלאוו שאל, שר הגדוד הבטחון שנהרג שלא במתכוון.

ביום 11 מאי עבר עוד גדוד אחד מתוך המחנה, אחדים מן החולים פגעו בהם לבוז, ראש הגדוד נותר לפסירה מחר מן העיר, ובשכר זה קבל אלפים אחדים. ביום 13 מאי בא הגדוד אחד הפארטיזנים „טולאאאג" שמו (נהרג ע"י הבולשביקים) והחזיק את העיר בידיו מעולמטי, הוא נאלץ לצאת מן העיר עם כלו של אלפים אחדים. הפרטיזן הנזכר בקר את מרכז עוד שתי פעמים לבל פרם קבל כלום. בערך ההוא היתה עוד האנרכיה של הדירקטוריה קיימת במרכז, ולא נתנה לעולה המושבה החמש, כנראה היו בעלה אחת את השונאים.

2) ימי התקופה הראשונה של הבולשביקים

בימים הראשונים לירח אפריל כבשו הבולשביקים פה ממשלה חזקה, מפניהם נעלמו ~~[illegible]~~ והסתלקו כל השונאים, אבל בימים הראשונים לחדש מאי הלכה ממשלת הבולשביקים לסוג אחור מפני המתקוממים, ובסוף יום 12 במאי נכנסו חלקי „הגריגוריאב" במרכז, ? להעיר

להגנה עצמית ולא היה בידי היהודים שום נשק.

3256

ו) הימים האחרונים לממשלת הדירקטוריה בעירנו.

ביום התשיעי לירח מארס בשנת 1919 עזבו בני עירנו גדוד מוגבר מחיל פטליורא. האטמאן

בהיות שעירנו ישב במרחק הסלקום מדרכי הרכבות ולבד שהכפרים מאחוריה ולאוקראינים הסמוכים לעירנו, היחס בין היהודים והנוצרים היה עד הימים האחרונים טוב מאוד. כמעט בגלל נאות ונדיבות. בשנת השמונים ובשנת 1905 לא היה בעירנו שום מקרה של פוגרום, בזמן המלחמה היה מרגש אצל שוני המאסס לרעה, אבל לא יצא לפועל אצלנו פעולה כזה, בזמן ממשלת ההטמאן היה שקט ושלוה. ב) המעבר בין ממשלת ההטמאן ובין ממשלת הדירקטוריה כמעט שלא נרגש בעירנו: בראשית ירח דיקאבר 1918 נתפרסמה אצלנו ההודעה על דבר הבחירות שהכריזה הדירקטוריה. בתחילת ירח אפריל 1919 עברה הממשלה לידי הבולשביקים ויצאו פה "רעווקאם". מן 12 למאי עד 8 יוני היתה נסוגה זמנית של הבולשביקים מפני הפרטיזנים האוקראינים. ביום 8 ליוני שבה שנית הממשלה לידי הבולשביקים עד 10 אוגוסט, מן היום ההוא עד כ"ה בשנת תר"פ לא היתה בעירנו שום ממשלה, מפני כל השודדים המקומיים. מכ"ה תר"פ עד ז' בטבת בשנת תר"פ (ינו' 1920) באה תחת ממשלת דניקין. בראשית ירח מאי 1920 נוסדה שנית ממשלת של הבולשביקים וקימת עד היום. 3) בעירנו לא נתגייסו היהודים לא לחיל פטליורא ולא לחיל הבולשביקים. מתנדבים אחדים, במספר קטן, נספחו לחיל הבולשביקים אך. ועל היהודים לא היתה שום אגיטציה בין אנשי המקום לטובת הבולשביקים. כן לא נראתה אצלנו בשום זמן שום

להוציאנו מן המצר.

פרק שני „זכור הצרות"

מי שיעבור על הספר כל הקורות אותנו, זכור הצרות רק למקצתן ולפרטיהן ולדקדוקיהן. אינה בעיני שמועה ודאית ואינה בעיני ראויה להרגשה. שבכל מקרה בין טוב בין רע ואיש המרגיש יותר ממה שאפשר לספר. ובבואי להשלים את המגילה את כל הצרות אשר קרונו עכשיו נוגע אני בעיני כל המאורעות הגדולים כאלה הם נראים עתה לעיני, הלא ומרגיש מתחת, ובכל תכלית עינו, ולא אפשר לכתוב אבל מפני שהעבר ותמונת עולם הסכנות כדי שאנחנו להשלים את הספר כל אשר קרונו, והגיע לפנינו מאתנו להשלמה של הספר כל אשר קרונו. והגיע לפנינו גליון של שאלה התאמצתי להשלים ולקבץ את כנפי הדמיון והרשמי של השאלה כמו ראוי ולא כמרגיש.*)

---

*) יש עוד היסטורי גם לשאול השאלה והתשובה בעניין זה שלא באו בפרק „זכור הצרות" להבנו נעתיקים פה. ו) הסורה חאשבאשלאצר ותוך הזמן. מספר היהודים התושבים בשנת 1918 היה לערך ששת אלפים נפש, מספר התושבים האוקראינים גם כן קרוב לששת אלפים, כמו אפרים, משכנות האכרים עקיפים את העיר מכל צדדים. להעיר משכן היהודים בתוך, משלח ידם של היהודים, בעלי-מלאכות שונות, חנונים, סוחרים פרטיים, מספר הגון מיהודי העיר עובדים

לטפלג

טרפליק שמספר התושבים היהודים בה עבר משמונת אלפים נפש, נשמדה. דומיה התם, עד הסוף, קרבנות אדם היו כמאתים נפש חללים. העיירות הקטנות, קולודנו, ציאסקאווקה, וגרנאוו מרבו עד הסוף. התקרבות האלה היו ראשונות מאחל של הפרטיזן האוקראינים „וואלינק" (שהיה לפנים מורה צבאי) הוא אסף תחת דגלו גדוד גדול מתנדבים ותהו מלאכתו והתנפל על היהודים והשמיד את רוב חרבו. שלשת העיירות הנ"ל - שהיו סמוכות ליער תמיד השתדלו והכפרים שבסביבותיהם היקרו באספו תחת דגלו הלאום האוקראינים נהרגו עד הסוף, כל יושבי העיר הכו לפי חרב, נשארו בחיים רק אלה שהספיקו לברוח ולהמלט. האכרים שבסביבות היהודים ואחרי הכפרים הקרובים לעיירות הנ"ל שבגלל לבגדי דנים ואחרי כן הרסו את בתי העיר ונשאו את חמרי הבנין לבנות הבקתות להמונים ולאכריהם. ונמצאו מקרבנם של שכניהם היהודים, כך היה גורלו של שלשת ישובים אלו ששכחו הקהלה אותנו, ולכה הפלא הדבר כי נמו ליבנות החיים ומקום זה נמחק מהמפה אחרי זמנו את התשלג והרס Miete לכנות לאחרונה בזכות הקהלה. ואין מלאכתם כי זה רק גדודי האוקראינים שאלמנתם וכו, הם האכרים וכו, כי גם כל שכינות מרחוק, אשר האמנו עד הנה בתמימות לדברי לבולוסיהם הטובים אלה, גם הם נהפכו לגל וצורף, ואו נקום ונקם ואותו המרה ...קום, בין אכרים עצמיים מאמצי מלחמה, מלאים מלאות כמש, בכוחם קראו לשלום ולנהל מלחמה בהם, קשה לתאר את אוקראינה רק כמו שמים ...

אבל באמת כל מגמתם וכחם וגבורתם היה להתנפל על היהודים לשלול שלל ולהציק ולשפך דמי נקיים. אחד הכוסקים ממין זה (סולאאצ) איש תחת דגלו תגבורת וסטים כאהבו ויהי עליהם שר. המשטר הראשי שלו היה מתחנת „האמוואראן" הסמוכה לעירנו, (בעין שקראו הוומאס) זה זמן מרצאו כי פרנסת בהלכו חוץ אחלאסוס של עסקי ישראל. לכן בא סולאאצ לבזוז לעירנו בעש"ק י"ג אדר ומאוח מכונת היריה (פולימואט) בראלו ובקול כרש גדול ורה כדורים על ימין ועל שמאל. נקל להבין כי כוונה אחת לו היתה לכל בני העיר ולהביא החורבן. לאשרנו הצליחו בידי מנהלי הקהל לבוא אתו מהרה לידי השוואה. השודדים נאותו לעזוב את העיר. אחרי שקבלו איזה אלפים כ"כ. וגם פסקו להם מס לשלם לזמן לא רב ויסעו מן להתרוצצנו.

המקרה הזה הנהו כאין וכלא אשר עברו על החמסנים אחרי כן שהרבו שוד ורצח בעירנו, חמס ועזיבה פורצו וחם ולזה, ולא האמנו מרוב, רק מפני שבאה אחר המקרים הראשונים נתרשמה בנפשנו פעולתו.

הימים שבין פורים לפסח היו לנו ימי מרגוע. הצלבנים נסוגו לנו שאלה קלה של זדכ קרבות שלצבים הרגיזה את כל יושבי העיר, ביותר פעלו עלינו פעולה מלבבה השמועות של זדכ הבאושתא שקרה את העירות הסמוכות אלינו שבמחוז הויסן. העיר

37

מחוץ הבטליונים „בולשויק" בבואי העירה היתה כאשר שלאחרים להביט איומה ופרצה של
יושבי העיר, ונפשטו ברחובות וירו בכדורים בלי סדרים. כמובן נחבאו כל יושבי העיר,
במרתפים וכל ויסגרו בהם הבריחים, אך התפרצו הרוסים המזויינים לתוך העיר. ונתפשו כל מין
ברזל אשר בדרך גם בבתים ובאסמים ובחנויות כאשר מצאו כסף זהב כסף לקחו ובגדים
יקרים. לאשרנו שבה הגזלה בעירנו רק שלשה שעות לגלות נסע מצה. כאשר יצאו אז
הרוסים נודע לנו כי נפל חלל מבני עירנו אחד מאנשי עירנו, יהודי מלאכה בצורו ויוסף
שטיינבאום שמו. אבל גדול היה לנו בהלויתו, כי הוא היה הקרבן הראשון בעירנו אשר נפל
מאנק החיים על ידי הרוסים המזויינים הנקראים בשם האוקראינים הבולשויקים. המקרה הזה
פעל על יושבי עירנו פעולה נמרצה. כי מני אז נתקיימה בנו הקללה, „והבאתי מורך
בלבבכם" בכל תוקפה. כל שמועה אמתית בין כוזבת החרידה את יושבי עירנו. אנשי
הצבאים אהבו להתחבא, ואמרו הלב שהקל להם בגלוי ובסתר לבקש מהם גם הם. גם
היה רק בכלי התלמוד ואחרונים הבשאיז כבר כלם אשר ארכו את חייו, עד אשר לא קמה
בנו כוח. ואחר האמבטים, מגדודי החיל המוזכר, נוסף אז בכפרים הסמוכים גדודים
קטנים מקומיים, שקראו לעצמם בשם „פרטיזנים" שאותם נכנסים הראשון החיל המוזכר
ומבזים במקומם, על דעת עצמם, והתנפלו על העיר. (כי תשו את קרבת חיל הבולשויקים).

לפרוסקורוב, אבל מפני רחוק המקום לא יכלנו לברר את ערך המאורעות אל נכון. ולמעשה אז היה במינו אופי של צרה מקומית, צרה יהודית, כמו הפרעות, שהיו בשנים הקודמות, ולא עלתה על דעתנו שזה הוא התחלה פרשה של צרה כללית וקבועה שהשמדת נאות יעקב באוקראינה ואחריותה עוד נשכחת. הפרעה הראשון שהגיע לאזנינו, שהרגישנו אותו בכל חושינו, הוא הפרעות שהיו בעיר באלטא (מרחק חמשים וויערסטאות מעירנו) בערב פסח בשנת 1919. באמת חמשת ימים רצופים שדדו ובזזו הלומים הג׳אלודנים (הרוצחים השחורים) שאורה עברה כי גם רבים מן התושבים העירונים הנוצרים החלו לחלק על ביזתם, על פי השמועות שהגיעו קודם ההרג כמאתים וחמשים נפש, כי היהודים ושדו המיר התחבאו במרתפים, ובעליות, רבים מהם נרצחו בצמא ובקור, הפרעות בבאלטא עשו עליו בני טשעטשעלניק רושם עמוק, מפני קרבת המקום ולגבי שלא שנהרגו רבים ממכרינו, ולאנשים רבים מבני עירנו קשורים בקרבת משפחה ובעסקי מסחר עם בני באלטא. כאשר הגיעה לאזננו השמועה הרעה, התאספו בני עירנו אהבה והמציא עזר לאלה ולקמח לבני באלטא הנצרכים, הנה כן נתן לנו תאות השלום הראשון.

ביום ט׳ אדר שני (9 מארץ) בשנת תרע״ט נסעתי בעירנו פני החיים הרגילים. ואין שום יום שאין בו אסון לפגוע בו. ביום ההוא ברחו אלפי עירנו בגלל חולים

38 ס

„פטליורא".

האטאמאן הראשי פטליורא הוציא קול קורא לאזרחי אוקראינא להתאסף תחת דגליו, להלחם בדיקטטורת ההטמאן, ולהשיב את ממשלת הרפובליק האוקראינית, באזרחי אוקראינא שסבלו משני המלחמה (הרוסית-גרמנית) ולשי-צ"ים בוזים, מהרו ענו לקול הקורא, עד מהרה נאספו תחת דגל פטליורא כל הקלנקים האוקראינים, חוץ סקורופדסקי נסוג אחור מפניהם, וההטמאן, זה המושל המדומה, נכנע גם הוא, ויוציא קול קורא, כי הנהו מתפטר ממשלתו ברצונו הטוב, ויברח לווינה. הדירקטוריא לאוי אוקראינא דאז בשמו עוד הבורה קולי כמנצחים. כל יושבי העיר ובניהם גם אלה קהלות היהודים קבלו פניהם בכבוד גדול. כן הצליח קול מהרה להקף השלטון האוקראיני.

תקופת הממשלה בראשותה (בינה דצמבר שנת 1918 ועד ינואר-פברואר 1919) עברה עלינו בלי שום רושם ניכר, הוא רק תקופה גדולה במשטרת של האינטליגנציא ותקופה שמחה אבל לא תקופה שקט. כי בכל הכוח כל בעלי משרה ביקרו קצינים, שלפני התקופה הרוולוציא, איש לבצעו. גם גיוס אנשי הצבא עבר עלינו בשלום בלי שום אינצידנטים, כי מפני שעירנו איננה עיר מחוזית שהיו המגויסים רק שומרים אחדים ולא הספיקו להציק. גם מצדי המחוזות אשר סביבותינו לא הגיעו לנו שום בשורות מהומות על התנהגות המגויסים. עד ראשית ירח מאי בשנת 1919 שטף זרם החיים במסילתו הרגילה אולם הגיעו ידיעות שמועות על זדון מאורעות של פוגרומים בז'יטומיר

99

להרגיז את הממשלה האוקראינית ברשות עצמה. הגרמנים חשבו הנאל כל כך לגבורתם ושלטון
שלה ולהציג את היהודים ולשפוך דמי נקיים חנם. כי אמנם, אף כי לקחו היהודים חלק
בוולונטריה הרוסית, שהביאה את הארץ לתלות בגרמנים. הגרמנים עצמם מדוחים
ראשונות. בכל זאת לא התאימו היהודים כלל לאמונים הפנימיים של עם אוקראינה,
ולא הכירו את הרוח לא לבן הבולשביקים ולא לבן הלאומיים. וכל המפלגות מימין ועד הם
שכר גמול ובזיזה. דבר מה זה והתפלסף הרבה, יצא המשל "הצאר והכבש" ונסבה העקבות
לכל תולדותינו היא "שנאת עולם דרך עולם" נשאה בנו להרבות - המאורעות.
הראשית שנת תרע"ט נגזרה גורל גרמניה במלחמה עם מעצמות הברית אחרת.
גרמניה האדירה, שהיתה עד הנה המנצחת, לא כרתה ברית שלום עם רוסיה ואוקראינה
באלה שהארמיה האדומה כבר במלחמה, הבכלה סוף-על-סוף והכניע ראשה לפני צבאות
אנגליה אמריקה וצרפת אויבים, ונאלצה להוציא צבאותיה מרוסיה ומאוקראינה. אז נפל
אחר ונפל יחד, נפלה גרמניה ונשל השלטון פאוולא סקורופאדסקי, שמשל באוקראינה
ואמרו ולמאות ישב רק אשר פקד עליו צבאות גרמניה, ונפל כל גרמניה
מאז נפלה עד מהרה ממשלת הטמאן. המועצה המרכזית של אוקראינה התלבשת
ממשל בארץ המוגה את "הדירקטוריה" ובראש הראשי של תוך אוקראינה

ישראל היה השעיר לעזאזל שנשא כל עוונותיהם, אנחנו היינו בין הסדן והפטיש. הקפיטליסטים ובעלי האחוזות מצד אחד, הסוציאליסטים קיצונים „בולשביקים" מצד השני, והלאומיים האוקראינים וגזעניהם מצד אחר הם היו האויבים שהתאמצו לשפוך חמתם על ארץ אוקראינה הפורה. וכל אחד ואחד מהם השביע את היהודים כי נקם תבוא עם מתנגדיו לכן היהודים עומדים תמיד בשטן של בזק ההבלעה מפתאום, כל אחת מהכתות הנלחמות ראתה ביהודים את מטרתה בכתב. וכאן באו עם לוזי הספרות אותה להוציא אל הפועל את מחשבת המן האגגי „להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים ושללם לבוז" וכאן התחילו ואחז אי ורע ולתת ליהודים.*) שנות מספר הדלק ושנות ת"ח באו לנו עתה באוקראינה במהפכה חדשה עד הוספות רבות. ביותר הרבו את חללינו הגזענים המתקוממים נגד הבולשביקים, שבכו את עצמם למאמינים בשם הלאומיות האוקראינית, ואת חמעלניצקי וגאנטע נחת על כאביהם, ותחת דגל הלאומיות האוקראינית נאספו כל הפושעים הפראים, כל השודדים והמרצחים, והתאמצו לאגיע הלאום האוקראיני לכי אדיר כל תפצה.

*) המה מאום אז שבת תר"ע. עתה נוכחנו, כי את זה הרבנים יקשר השטן לראש „ציוניקון", כי בין כל אלה היהודים בכל פה דבו לוצוא של התלפה ומדבקה כאשמה. בראות הקוזקים את הדבק, לגזעני המתנדבים של חיל הגוארדיה הלבנה לשר. בראש צועקין, שפכו בחרב ובאש באשמת היהודים והרגו אלפים וקבלות נפש מישראל, והתחרו על מלשבותיהם, והחריבו והכרעו שבתי ולסביהם.

מגלת התלאות.

במגלה הזאת רשמתי בכתב אמת את התלאות שעברו עלינו בשנות תרע"ט - תר"פ לאלף השש. כתבתי נכון בספר זה. הקורות אותנו פה, בעירה מאנאסטירישטשא שבמחוז הייסין, פלך פאדאליע. הדברים שאני רשמתי הייתי עד ראיה, ובעצמי הרגשתי כל המוראים והתלאות. גם רשמתי את השמועות הנכונות שנתאמתו לי על ידי ספורי אנשים נאמנים מה שקרה בערים הסמוכות של עירנו. המגלה הנוכחית תכיל שלשה פרקים: פרק ראשון הוא „מבוא", הפרק השני נקרא „זכור הדמעות" בו יספר כל מה שקרה ליושבי עירנו מיום ה' אדר שני בשנת תרע"ט עד ראש חדש סיון בשנת תר"פ. את הפרק הזה כתבתי לתשובה על השאלה שהציע לפניו „ועד התמיכה לנגועי הפרעות". הפרק השלישי ובו יבואו כל הקדושים בני עירנו שנהרגו במשך הזמן הנ"ל, ושמות מפורטות אלמנותיהם.

פרק ראשון.

רשמה מיום ה' אלול תרע"ט.

בהרי ימי שנת תרע"ט הראשונים כשהגיעו על ממשלת ההטמניה בידינו כל אחינו ונשבו אוקראינה. נאבקו לשלטון האוטמנים מלפני אורך של גבולות הממשלה בארץ, וגם

עמנו יזכור אך נצח אשר עמנו את הרשומות של אלה שמות הנשמות הקדושות שנהרגו על קדושת השם, על קדושת התורה, על קדושת האדם ועל קדושת עמנו היהודי.

תנצב"ה

נכתב ל׳ צמרה מאיר של פנים

הכותב בצער ח.א. פרקאר.

פנקס מפרט ברשימות שמות האנשים שנהרגו ע"י הרוצחים האוקראינים, ובראשם הרב והאדמו"ר אהרן אחד אחד באיזו שנה, באיזה יום, על ידי איזה צורר, ובחודש וזמן באולן נזכר כולם את שמות אלה ראשי העדה כי כל אחד ואחד שנתנו את נפשם כופר בעד כל העדה כולן בעולם:

ר' אליהו ב"ר יצחק הלוי מלמד

ר' צבי אהרן ב"ר פנחס טאשמיצקי

ר' יוסף יהודה ב"ר מאניש קרוימן

ר' זבולן ב"ר יצחק קוסטמאר.

עיר ועיר ופנקסה, אבל תמצא תמיד כוליות ולסופר צדקי ומוסר שנמצא אין האולן כי תאמר לעבדתו, ותמונה פרטית על עיר ועיר לזכר את נשמות הפלגים הקדושות, שלא ימחה שמם מן הלב לעולמים.

המשפחה נכבדה האחרונה לכבוד הכותבת הגיעה בירושת קהל שלו מר יוסף צבי נ"י. הוא נטל על עצמו לכתוב כל מאורע ומאורע בזמנו ומה שלא רשם לוקח לזכרו ואסף וקבל הכל אל מקום אחד וכתב את הכל בפנקס הקהלה, ושמן והיה זה ומגבהת נצרו לכשם שחקוקים שאותיהם בפנים הפנקס כך יהיו חקוקים של שמות לזכרו ולעולמים בתוך עם תקותנו הרוצחה והבדורה לשנה לעולם אחיותינו נגד הגאולה הקרובה לבא כשנצא מאפלה לאור גדול, אנחנו עתה לאורך אחוה, יש בידם שנשא את ספרי קדשנו אתנו, בעת שנגוז אתה

לסוף

עוד נשמה בקרבם, הם נשארים עד היום לספר. ונלמדים אחרי ספור לבקש להם מפלט,
הרדיפה הקשה ולרצח השאננים אלה שנאמנו אמונתם, שאלה גם בתוכם, השחק הספרו
של הנו כלבון בהצירון בית שנמס לגבל מקום דלת זה עצב, בורחים אנו
ועזי-לב כשפנינו להסתר בנקיקי הסלעים, מפני חמת המציק הקרוב לבא, והבאין דאולי
ספר מרגשת פואש אין חזרו הנוצרים בחזונו סתום לדור, כמה וכמה נתנו דוכי אמונתם בכונתו
להשמיד את קורות מקצו שלא נשאר התוצה... כמה אנשים מתו מרעב ומקור, כמה גוזו מפחד בהיות
אין די מלים להביע את כל הכבוד אף לא שמץ מהם. כל אלה גרמו לספר דברי ימינו הרתוע לקום,
להתחיל מחדש „ספר דברי הימים חלק שני" ספר זה הכולל רב האיורים הספר ויצא די חמר
לספר בו, ודי זמן עמוד בו להוצאת ספר חדש, ובטח יהיה כי ילמדוהו כמה מהדורות
ראשונה, שניה, ושלישית, ועד, ועד מהדורה מתוספת ויצאת מגשית עד של מהדורה אחרונה
אחרונה ותמיד הלק ותמיד.

אבל כבאי היה הבדר שאלבך ספר ההסטוריה הטלויות שיחזק להביא שם ותואר
ורבנו בדה הנאה בכל האופן פלוטו לגמרא נתתא יודעת את קולמוסו אל המאורעות הכבירים
הנוראים שאי-אפשר לפרטם, ונשום לב לעיקרי הדברים הפלאיים והאיקונומיים הגורמים להשתלשלות
הסבות והמאורעות שקרו בזמן של המתגלים טפל והמולדנים טפלים כבכל הסתלמון
עלינו די כבאו הדבר שנמצא. בכל דור ודור שסבלו גן הכבודות - בין שאדות הפולנית

42

פרק נוסף בזכרוני ומיני, כנה זאת התבגרותי, ההרגל משה זלטנר, והתקוה בלבנו הולכת ומתגברת הולכת ומתחזקת לבת חיינו זה אלפי שנים, תקוה לשחרור, תקות לארץ אבות, חלומנו לשיבת ציון. „תבוא כמרד כנגד יצרי ומדור נדם" עוז מרד, ובמעורנו ובנעורנו נשק." אוהבנו מבין על הקדקד אכבונים אנו את הראש. והאוים נטולות ומרוחקים, ומציאה, וארץ אבותנו, דומה שכבר שומעים אנו על מפתן הגאולה, כבר בא הקץ לגלותנו; כבר נתקן עולם במלכות שדי, וכל אומות העולם מכירו אותנו ואת כל העמים, גם לנו יש זכות קיום על פני כדור הארץ, גם לנו יש חלק ונחלה בין העמים. טופוגרפיה מוחלטת השכנת לנו בולטת ארץ אבותינו.

והנה זאת המהפכה הנוראה, אחרי המלחמה הנוראה הפכה את הקערה על פיה, הוא הלמה ומחצה את ראשנו סתמה את כל בנינינו המפוארים המוסדים על אבני תקוותינו, נטלה את סגולותינו, ורבבה את אחינו, ישלח שאול ואי-סדרים בחיינו החומריים והמוסריים, והיינו מטפסים בתעתועים בלב ים סוער. הפרעות והרדיפות האכזריות במאות ערי ישראל, השרפות הנוראות, התפרצות של קהלות שלמות, חרבות המשולות של אלפי אחינו הנרצחים ששכך כל רכושם לכן כגר נהרסו מיסודם לגמרי, ומשכו אותי לצאת ממני נפש על

[illegible]

הקדמה.

המהפכה העולמית שהתחוללה בעת האחרונה, המריצה התנועות בין הארצות ובחוץ לארץ כלשון האזרחה, הנוסע אלו היהודים גם אלף [illegible] לא רק ספר חדש אלא ספר חדש בדברי ימינו. ספר עב בעל דפים הרבה. כמין „תלמוד אחרונים" הקודר שם [illegible] [illegible] של השם ורגש האותיות גדולות אדמות:

דם ואש ותמרות עשן.

הספור הזה, אמנם, לא חדש הוא בדברי ימינו, ומודים אנו זה אלפי שנים שבמאורעות כאלה, לא נתחדשו עוד שמות כאלה, בדברי ימי הדורות [illegible] של עם ישראל השבור, הקוקים בספרותנו הקדושה ~~[illegible]~~ והחולין, מזכירים אנו תמיד את נשמות גדולינו, קדושינו שנהרגו ונשרפו, ושחותם על [illegible] מטבח [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] של, [illegible] [illegible] [illegible] לא אם ולא [illegible] אפילו עד דור אחרון, וכל הרפתקאות והדכות [illegible] של ימינו, הנוראות והמעדיות שהמלחמה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לא נמצא [illegible] [illegible] [illegible] לשמים [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] היא [illegible] [illegible], כל [illegible] חדש, כל [illegible] חדשה, כל [illegible] חדשה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Gheler הארכה של דברי ימינו המרוב. עוד [illegible], עוד [illegible] [illegible] [illegible] בהיסטוריה היהודית, עוד [illegible], עוד

ג) לאסוף כסף מאת כל מתנדב למטרת הוצאות של הנבחן.
ד) ליושב ראש הועד נבחר מר לוי פאלטואלוס.
למזכיר הועד נבחר מר יוסף צ״ן,
לגזבר נבחר מר שמואל פפטשיס
ה) במעמד זה קראנו כל המאמרים שבאו לתוך הפנקס הנזכרו
והסכמנו לקבעם בפנקס.
י״ג באלול של התלמוד ולמ״ן אלול בשנת תר״ב.

נאום	ונאום
ונאום	ונאום
ונאום	ונאום.

לסס 43

פרוטוקול 2 א.

„ועד הזכרון" באיחוד כל הדברים האמורים מטה החליט: להוציא אל הפועל את החוב שהטיל עלינו
הקהל הקדוש צפה לעשות מזכרת נצח להמאורעות שקרו לנו בגזרות שנות תרצ"ט ותש"ב.
לזכרון עולם להקדושים שנהרגו קדושים בשנים הנ"ל זכרונם לברכה. המזכרת תהיה באופן זה:
א) אחרי שהגיע לידינו חברינו מר יוסף צוין את רשימת שמות כל הקדושים, שמצרת ע"י
שסבב בכל מרום במלחמה אחרים מחברי הועד, ונדרש לאסף כמעט בכל בית ~~הדג~~ לבית. קראנו
את הרשימה הנ"ל. וגם לנו נודע הנכבד דבר שכל האנשים הנזכרים ברשימה נהרגו קדושים,
שנהרגו ע"י הארורים. - החלטנו: לכתוב את שמות כל הקדושים על לוח בכתב אותיות זהב
~~[illegible]~~ הנה ולקבוע הלוח במסגרת מהודרה מכוסה בלוח זכוכית. לפני שמות הקדושים תבוא
תפילת „אל מלא רחמים" הלוחות הנ"ל יתקן בכל בתי הכנסיות ובתי התפילה בעירנו.
והיו שאלתם, עפ"י עינינו, יהיה ב' למזכרת נצח. ובכל ימי הזכרה נשאות וביום היארצייט
של הקדושים יזכירו את שמות הקדושים בכל בתי הכנסיות ובתי התפילה בעירנו. ב) לעשות
„פנקס ספר זכרון" שבו יסופר לדור אחרון כל הקורות אותנו. והפנקס הזה יהיה שמור
בארון הקודש בבית הכנסת לזכר עולם. ולעשות העתקה מהפנקס הזה שיהיה אצלו בביתו
כל.

44

פרוטוקול 1א

על פי החלטת קהל עדת ישורון דפה ולאצלאוועק שהתקבלה פה אתמול בכל בתי הכנסיות ובתי המדרשות בעירנו ביום ש"ק א' דר"ח אלול שנת תר"פ נוסד "ועד הזכרון" מגשה תדרוש.

מטרת הועד היא:

א) לאסוף את כל הידיעות על אודות המקרים הנוראים שקרו ליושבי עירנו בתקופת שנות תרע"ד עד תר"פ. ולכתבם בספר הזכרון.

ב) לעשות זכרון עולם לכל הקדושים שנהרגו בעירנו בשנים הנ"ל.

נבחרו ע"י הקהל להוציא הדבר אל הפועל לחברי הועד הח"מ הלזה את:

1) החבר מר מאיר בהה"ר ניסן פלאטשוויטש. 2) החבר מר ניסן ב"ר יצחק מאיר פאלאוואוויטש. 3) החבר מר יוסף בהה"ר יששכר ג' זיין. 4) החבר מר שמואל ב"הר יוסף פערלשטיס. 5) החבר מר מרדכי בה"ר ושמה גאלדענבערג 6) החבר מר משה בהמנוח יוסף מאיר קראמאן.

לראיה על החתום שקבלנו עלינו למלאות פקודת הקהל הקדוש דפה

ביום ב' אלול שנת תר"פ + נאום ונאום

ונאום ונאום

ונאום ונאום

44б Хащеватое Под. губ.

1

КИЕВСКАЯ КОМИССИЯ
ЕВОБЩЕСТКОМА
Информац.-Стат. Отд.
192 г.
№

קיִעווער קאָמיסיע [illegible]
אינפאָר.-סטאַט. אָפּטיילונג.
192 г.
№

העתקה

של

פנקס

ספר זכרון

של קהל עדת ישורון בעיר חאשטשעוואטע

ולזכרון נצח כל אשר קרה לכל יושבי

עיר חאשטשעוואטע בגזרות שנות

תרע"ט ותר"פ לאלף הששי.

ושמות כל הקדושים שנהרגו

בשנים הנ"ל יזכרם

על קדוש השם ז"ל.

הפנקס הנזכר נכתב ונמסר על ידי [illegible]

„ועד הזכרון" ביום י"ט אדר בשנת תר"פ לפ"ק

44 Хащеватое Под. губ.

1

КИЕВСКАЯ КОМИССИЯ
ЕВОБЩЕСТКОМА
Информац.-Стат. Отд.
192
№

קיעווער קאמיסיע
אינפאר.-סטאט. אפטיילונג
192
№

של

פנקס

ספר זכרון

של קהל עדת ישורון בעיר חאשטשעוואטע

ולמזכרת נצח כל אשר קרה לכל יושבי

עיר חאשטשעוואטע בגזרות שנות

תרע"ט ותר"פ לאלף הששי.

ושמות כל הקדושים שנהרגו

בשנים הנ"ל יזכרנו

על קדושי השם ז"ל.

הפנקס הנוכחי נכתב ונמסר על ידי חברי

„ספר הזכרון" ביום ט"ו אלול בשנת תר"פ לפ"ק

1 [illegible] 45 חמעלניק לעטשינער אויעזד פּאָדאָל. גוב. 191

Хмельник 31

מאַטעריאַלן געגעבן פון [illegible]

דעם 20 מאי 1919 איז אַרײַנגעקומען שעפּעל מיט זײַן באַנדע געציילט 400 סאָלדאַטן [illegible] קאָמאַנדירן. די השׂגה פון חמעלניקער [illegible] פּאַרטיזאַנער, און [illegible] [illegible] [illegible] שעפּעל. [illegible] פון [illegible], [illegible] חמעלניק [illegible] פּאָליציי, [illegible] [illegible] 700 [illegible] [illegible]. די פּאָליציי האָט [illegible] [illegible] שעפּעל מיט זײַן באַנדע, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ניט [illegible] פון חמעלניק, פון [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] די פּאָליציי [illegible] [illegible]. [illegible] שעפּעל האָט [illegible], [illegible] [illegible] ניט [illegible] [illegible] חמעלניק, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] די השׂגה 33 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] די [illegible]. די [illegible] פון די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ניט [illegible] [illegible]. די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] די [illegible] [illegible] די [illegible] די השׂגה [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] די [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] די [illegible] פּאָליציי, [illegible] [illegible] שעפּעל מיט 319 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. די [illegible] פון [illegible] [illegible] ניט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די השׂגה [illegible] פון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] חמעלניק [illegible] די [illegible] [illegible] די [illegible]

10/VI 1919

413/20 [illegible] в Хмельнике — [illegible] 46

הריגות אויף די באַנען

מאָנטאָג דעם 19 מאַי האָבן זיך אידן פֿון כמעלניק געוואָלט [illegible] איבער
[illegible] צווישן ווײַבער פֿון קינדער קיין [illegible]. צוליב די אומרוהיקע
ידיעות; אַז וואָס האָבן זיך [illegible] פֿאַרשפּרייט, [illegible] מיטן מיט אַ 2-3
ווײַבער האָט פּאַסירט אַ קאַטאַסטראָפֿע, ווײַל אַ גרופּע פּאָליציאַנטן האָט צוגענומען
די [illegible], ס'האָט זיך [illegible] דער [illegible] מיט אַ [illegible] קינדער
פֿון די [illegible] האָט ניט געוואָלט [illegible] זייער [illegible] די
פּאָליציאַנטן, וועלכע האָבן זיך [illegible] צו די קריסטן פֿון די [illegible],
די [illegible] קיין [illegible] האָבן, ווײַל [illegible] די [illegible], נאָר די
[illegible] האָט זיך [illegible] מיט די קריסטן. די
[illegible] מיט די [illegible] פֿון קינדער האָט [illegible]. אַ
קריסטלעכער [illegible] האָט [illegible], אַז ער האָט 42 [illegible] אידן.
נאָר דאָס זײַנען [illegible] ניט [illegible], ווײַל דאָרט זײַנען געווען [illegible]
אידן, וועלכע זײַנען ניט צוריק געקומען. צווישן די פּאָליציאַנטן זײַנען
געווען [illegible], וועלכע האָבן [illegible] די [illegible]-
[illegible]. די פּאָליציאַנטן האָבן געגעבן אַ [illegible] פֿון דער סטאַנציע
[illegible] ([illegible]) אַז אידן זײַנען [illegible] אַ [illegible], פּאָליציאַנטן
גענומען די [illegible] פֿון [illegible] פֿון די קריסטן.

102 (439) [illegible]

Черновицы

I

Gr. 4028

1/IX 24.

282

טשערנאָוויץ [illegible] פּאָדאָליער [illegible]

[illegible] ביז 1000 [illegible] פֿאַמיליעס. די [illegible]

[illegible] באַפֿעלקערונג [illegible]

[illegible] די יידישע באַפֿעלקערונג [illegible]

[illegible]

[illegible] 1918, [illegible]

[illegible] פּאָגראָם. 10 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 10.000 רובל [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

די [illegible] פּאָגראָם [illegible]

[illegible]

[illegible]

4708-

2

אומעטום האבן די יידישע באפעלקערונג פון דאפעלטע-באנדיטער איבערגעפאלן. די פויערים האבן זיך אנגעשטעלט צו דער פויליש-עסטרייכישער אויך איבער פויערים. די יידן האבן זיך צוזאמען [illegible] און א זעלבסט-באשיצונג אויפגעשטעלט. די באלאכאוויץ-באנדע, אין די יידישע פארוואל-טונג האט די אינגערע [illegible] זיך מיט באוואפנטע פון 25 מענטשן צו יעדער [illegible] אין שטעטל, באוואפנט מיט ביקסן און צו פארטיידיקן. די באלאכאוויץ-באנדע מיט דער אוקראינישער [illegible] באפעלקערונג האט די יידישע זעלבסטשוץ אין ארויסגעטריבן. דאס געווער האט מען אויסגעזוכט אין פארמעגן. אין משך פון דער פויליש-עסטרייכישער אקופאציע [illegible]. אין דער [illegible] באזעצונג נאוועמבער 1918 ווען עסטרייכישע "וואכטער" האט פארלאזט דאס שטעטל, האט די קהלה וואס איז געווען [illegible] פאר אונזער [illegible] אויפגעשטעלט די באלאכאוויץ מיט דער ערלויבעניש פון דער פוילישער רעגירונג. דער גאנצער [illegible] איז געווען אין שלום מיט [illegible].

אין [illegible] צייט איז [illegible] פון [illegible] אונטער [illegible] "[illegible]", [illegible] האט ער [illegible] [illegible] האט [illegible] [illegible] מען [illegible] אין האט [illegible] א [illegible] פון [illegible]. ער [illegible] אין שטעטל און האט אויך [illegible] א [illegible], [illegible] האט פון [illegible] [illegible] און [illegible] האט [illegible] [illegible] פון דער [illegible] האט ער [illegible] 350 [illegible] קיין [illegible] [illegible]. ער האט [illegible] [illegible] דאס שטעטל. די באלאכאוויץ האט [illegible] פון [illegible] א [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] 1919 [illegible] אין שטעטל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין די [illegible]. די באלאכאוויץ האט [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

48об

4

12 [illegible]

[illegible]

ווען די ייִדישע באַפעלקערונג האט געזען – האט זיך

אויסגעזעצט [illegible] און די [illegible] האט פאַרלאַנגט

[illegible]. שפּעטער [illegible] שוין [illegible]

און דער [illegible] [illegible]

[illegible] אַלע [illegible]

[illegible] "[illegible]" [illegible] האט

[illegible] [illegible] האט

[illegible] [illegible] האט [illegible]

און [illegible] [illegible]

א [illegible] [illegible].

באַפעלקערונג. ער האט [illegible]

[illegible]

[illegible]

א סומע פון 30.000 רובל. [illegible] דער האט מסכּים געווען 10.000 ר.

האט דער [illegible] – [illegible] פאַרלאַנגט [illegible]

פון [illegible] 20.000 רובל – האט דער ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~ [illegible] א [illegible]

פון [illegible] – [illegible] האט [illegible]

[illegible] 13 [illegible] די ייִדישע

באַפעלקערונג [illegible]

[illegible] "[illegible]" [illegible]

[illegible] 800 [illegible], 200 [illegible], 300

[illegible] 1. [illegible] האט [illegible]

[illegible]

[illegible]

א [illegible] האט [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

ס׳האט [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ס׳האט [illegible]

די [illegible] [illegible]

2 [illegible]

[illegible] [illegible]

49 [illegible]

6

דער שעף בוקסן, די [illegible] האט מיך אויך ניט [illegible]
און בעסאנדערס דעם אומגליקלעכן סכום. ס'האט מיך נישט
[illegible] פון אויסצוזען פון 12 ביז 4 בוילעך, פונקטליך
4 [illegible] האט מען אריינגעשיקט 60 [illegible] מיט 4 פאליציאנטן
אונטער 3 [illegible] 13 פאר אונטערצוצייכענען. מ'האט ווידער [illegible]
און [illegible] אויך ס'האט מיך [illegible]
אין [illegible] 3 [illegible]. [illegible] האט [illegible] 100 פאר [illegible]
5 פאר [illegible], 200 [illegible], [illegible] [illegible] 1.2.11. [illegible]
פאר [illegible] האט מען [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מיך [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] פון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פאר [illegible].
מ'האט [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. די
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פון [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] פון [illegible] האט [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] מיך [illegible] [illegible]. [illegible] די [illegible]
[illegible] [illegible] - [illegible] [illegible] [illegible] - פאר [illegible]
[illegible] די [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] פון [illegible] [illegible]. מ'האט [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] האט מען מיך [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] פאר [illegible] [illegible] [illegible] 5 [illegible]
[illegible] [illegible] 13 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פאר [illegible] [illegible] [illegible]. די [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] מ'[illegible]
[illegible] 100.000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די
[illegible]! די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] האט מיך [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] די [illegible]

דער [illegible] טראנספארט פון [illegible] איז 3 טעג שפעטער [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 500.000 רובל [illegible]
[illegible]
[illegible] 15000 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 50 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 3000 [illegible]
[illegible]

[illegible]

ווען אז [illegible] קיין [illegible], [illegible] האט זיך שוין ניט
פארשטאנען, ווייל ער האט [illegible] ארום [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], מ׳האט אים [illegible] [illegible] [illegible] און אים [illegible]
אין שטעטל. ס׳איז שוין [illegible] [illegible] גרויס א [illegible]
קאמענדאנט [illegible]. מ׳האט [illegible] אים [illegible] [illegible] די
[illegible] [illegible] [illegible] די א [illegible] משפחה און [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] רבי, ער האט די יודישע פארשטייער
אויפגעגעבן [illegible] [illegible] פון [illegible] געהן [illegible] אז מיר [illegible]
[illegible] צו [illegible], און [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
צו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] צו. [illegible] [illegible]
שטעטל, ער האט [illegible] [illegible] רבי, [illegible] ער האט,
[illegible] [illegible], א [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
מ׳האט אים אלע [illegible] [illegible], [illegible] מיר האט [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
האט [illegible] [illegible] [illegible] האט [illegible] [illegible],
[illegible] מיר [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible]
און [illegible]. מ׳האט [illegible] [illegible] [illegible] מיר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] און ער האט די [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די
[illegible] און האט [illegible] [illegible] צו [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
צו [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible], [illegible] האט
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] [illegible]. און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] א [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פאר [illegible] [illegible]. די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]... [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און דער [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] א [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible].

(ער האט אויך אנגעפירט מיטן פאגראם אין פראסקוראוו). וועלכער
האט זיך פארנומען מיט ארגאניזירן א באנדע. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
פארבראכט א סך [illegible]. די יידישע באפעלקערונג האט
[illegible] אין [illegible]. ס'האט זיך [illegible] א [illegible]
[illegible] מיט 15 מענטשן און האט [illegible] א [illegible]
קאנטרעבאנדע אין [illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] קאנטרעבאנדע [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
מיט 19 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 20.000 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
און [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5208

[illegible] 1918 [illegible]

[illegible] 1106 [illegible] 30 [illegible] 25 [illegible] 4 [illegible]

[illegible]

[illegible] 1919 [illegible] 1916 [illegible] 3 [illegible] 30,000 [illegible] 2 [illegible] 4 [illegible] 2 [illegible] 4 [illegible] 1919 [illegible] 4 [illegible] 3 [illegible] 300 [illegible] 8 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 40 [illegible] 1920 [illegible] 1916 [illegible] 12 [illegible]

[illegible]

№ 282

Черновицы Подол. губ. Томашп.

...ЕВОБЩЕСТКОМА
Информац.-Стат. Отд.
192_ г.
192_

55

[illegible] טאָמאַשפּאָלער ראַי. פּאָדאָליער גוב.

[illegible] 100 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

דעם 4 טן [illegible] 1918 יאָר [illegible]

[illegible] 8 טן און 9 טן [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [redacted] [illegible]

[illegible] (Кальсик Свиж?) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] 50 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5606.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

11

איך װענדן צום פּאָלקאָװניק, אפֿשר װעט איך אײַנגעבן צו רעטן דאָס שטעטל. מ׳מוז
אײַלן צו אים אַ היום. מ׳האָט זיך מיט אים באַקענט און אים פֿאַרגעסן...
ער זאָל עפּעס פּאַסירן פֿון רויִ אַבער. ער האָט געהאַסן זיך פֿון אַ שעה, טשאַטשען
גייען אין 15 אַזייגער. מ׳האָט אים געבראַכט אין, און מ׳האָט פֿאַר אים געמאָנט ער זאָל אײַננעמען
אַלע מיטלען צו פֿאַרהיטן די אידישע באַפֿעלקערונג פֿון אַפּגראַם. דער פּאָלקאָװניק האָט
איינגעװיליקט און האָט אָנגעשריבן אַ באַפֿעל צו דער פֿאַרבונדענ-טייל אַז מ׳זאָל אָננעמען
אַלע מיטלען, ס׳זאָל זײַן שטיל. די אידישע פֿאַרשטייער האָבן איבערגעגעבן דעם באַפֿעל און
די אָפֿיצירן האָבן געזאָגט אַז ס׳װעט זײַן רויִק. מ׳איז אַװעק אין דער הײַזלויף פֿון
אַן אָפֿיציר צו זײַן משקה. אין װעג האָט מען ~~[illegible]~~ פֿאַרגעגעסן אַ װינגלעזל, װאָס האָט געבעטן
הילף פֿאַר אַ צװײטער גאַס, װאו ס׳איז אָנגעהויבן פֿון די געװאַלדהײטן פֿון די סאָלדאַטן.
אַהין איז אַװעק אַן אָפֿיציר מיט אַ אַבער. די סאָלדאַטן געשריגן און די הײַזער האָבן זיך
דורכגעריסן אין גאַס. מ׳האָט זיך פֿאַרװאָלט אַז מ׳האָט געהאַנדלט אַ מאָן מיט אַ װײַב. אין
דעם מאָמענט האָט מען געפֿירט אַ אינגעלמאַן װאָס האָט צוגעזאָגט צו געבן די צײַל אַ
פּראָדוקטן צו דער הויפּטשטאָט, צײַט װאָס דער גענעראַל-קאָמאַנדאַנט האָט געפֿאָדערט, נאָר
ער האָט דאָס נאָך באַװיזן אױס צופֿירן. מ׳האָט אים געפֿירט אַהײמצו. יוסף שקאָלניק
האָט אַװעקגעגעבן זײַנע צװײ גראָשן מעל און האָט אױך ~~[illegible]~~ צוגעפֿײַגעלט, נאָך
דעם, אױפֿגעפֿירט צום הױפּט און אײן מאָל האָט ער געראַטעװעט דעם אינגעלמאַן
פֿון טױט.

מ׳האָט זיך פֿאַרװאַלט אין דער געגנט איז אָנגעקומען אַ באַפֿעל צו דער
אַ באַפֿעל אַז מ׳זאָל דאָס שטעטל נישט אַנרירן. אָבער נאָך זײַן אָנקומען האָט
זיך דער פּאָגראָם אָנגעהױבן - צוזאַמען 8 אַזײגער אין דער פֿרי. ס׳איז צעראַבירט
געװאָרן דאָס גאַנצע שטעטל, 4 אָבן זײַנען געהרגעט געװאָרן:
שמואל-דוד כ״ף 55 יאָר; זײַן פֿרוי רחל-לאה - 50 יאָר; מאיר-זעליג הולמאַן 35,
און װאָלף קוסליק 45 יאָר. אַ גרױסע צאָל פֿאַרװאונדעטע. אַ סך אידישע טעכטער
זײַנען געשענדעט געװאָרן. דער פּאָגראָם האָט זיך געצױגן אַ גאַנצן טאָג. און
אַלץ האָבן צו איבערגעלאָזט, אָפּגעריסן אַל צעהאַלטן*!

נאָך אָפּטרעטן פֿון די בודיענעצעס זײַנען אַרײַן די פּאָלשעװיקעס. זײ האָבן באַפֿרײַט
די רויבערײַען, נאָר מ׳האָט זיך אָנגעהערט... און די אָנפֿירער האָבן
אײַנגענומען מיטלען צו פֿאַרהיטן דעם הױף. די טעכטער זײַנען געװען אין
שטעטל ביז נאָך פּסח 1920. דײ זײַנען אַרױסגעטריבן. זײַנען אַ סך אָבן
פֿאַרװאונדעט געװאָרן.

נאָך דער צײַט האָבן די פּעטליוראַװצעס צוזאַמען מיט די פּאָליאַקן
פֿאַרנומען דאָס שטעטל. די פּעטליוראַװצעס האָבן פֿאַרבאָטן די אידן צו האַנדלען

*) באַמערקונג: מ׳האָט געזען געהרגעט אױפֿן װעג; יוסף ראָזענפֿעלד 50 יאָר; ראָזע
הערשמאַן 25 יאָר און נאָך 4 אָבן.

58א

12

מיט די פּאָליאַקן — „מיר ווילן ניט אויך שטאַרבן". האָבן זיי געשריגן.
די אַנדערע האָבן זיך געשראָקן פאַר די פּאַרטיזאַנער און זיי האָבן זיך
געוואַנדט צו די פּאָליאַקן: „ניט פאַר זיי אויסרעדן אַ וואָרט". דאָס דער פּוילישער
קאָמענדאַנט האָט זיי באַפרייט, און האָט אָפּגעגעבן 200 מאַן. אין שטעטל איז געווען
רוהיג. די פּאַרטיזאַנער וואָס פאַר שטונדען האָבן דורכגעפירט די אָפּעראַציע, זיי
די זעלבע האָבן זיך אומגעקערט ... פון דער אָפּעראַציע.
נאָכן דריטן האָלשעווסקן אַנגריף זיינען די פּוילישע פּאָליציי-טיילן באַלד
אָפּגעטראָטן. און די פּאַרטיזאַנער האָבן געוואָלט זיך אָפּזעצן. אין שטעטל האָט
ווידער געהערשט די גרויס-שטילקייט. אָבער אונדזערע זיינען געווען אין שטעטל די
האָלשעווקעס זיי האָבן געהערט אַז אַ גרויסע אָנגעגרייטע פּאַרטיזאַנער און אַרומער
דאָס שטעטל. די פּאַרטיזאַנער האָבן באַקומען באַפוילן צו די האָלשעווקעס צו ציל
זיי אַרויסגיין כּדי זיך ... זיך אָפּצורעכענען מיט דער באַפעלקערונג
זיי האָבן געמאַכט אַ קאָנטער-אַנגריף און דאָס שטעטל איז געוואָרן נאָך אַ מאָל איבער
פון האַנט צו האַנט, וואָס איז לעצט אין דעם שטאַרבן פון די האָלשעווקעס.
די פּאַרטיזאַנער טיילן האָבן שוין טעראָריזירט די באַפעלקערונג, אָבער
ס'איז אונדז געווען רוהיג און מען האָט לעבן די אונדזערע באַפעלקערונג
רוהיג.

האַרגולדענטש לייזער

פּאָלאָנער

צום באַריכט פֿון טשערנאָביל פּאָד. שטעטל, געזאַמלט פֿון זאַק אַ פּערזאָן
דער ערשטער פּאָגראָם איז געװען אין מײַ 1919 דורך [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] דאָס שטעטל, פֿאַרװוּנדעט צװײ מענטשן און געצױגן
קאָנטריבוציע 300,000 רובל. אין יולי 1919 זײַנען װידער געקומען די באַנדע פֿון שטעטל
[illegible] [illegible] [illegible], זײ האָבן געשלאָגן [illegible], געראַבעװעט [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. פֿאַרװוּנדעט [illegible] [illegible].
דער צװײטער פּאָגראָם איז פֿאָרגעקומען אין [illegible], װען דאָס [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] און [illegible] פֿון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], װאָס זײ האָבן [illegible]. די [illegible] [illegible]
די [illegible] באַפֿעלקערונג [illegible] באַהאַלטן אין די [illegible]. דאָס [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] [illegible] [illegible].
דער דריטער פּאָגראָם איז פֿאָרגעקומען אין [illegible] 1919 װען דער [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] אין [illegible]. פֿון [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] און [illegible] די
[illegible] באַפֿעלקערונג. 300 הײַזער זײַנען פֿאַרברענט געװאָרן, [illegible] זײַנען
[illegible] [illegible] און [illegible]. 8 פֿאַרװוּנדעטע און 2 זײַנען געשטאָרבן פֿון
[illegible]-[illegible].
דער 5טער פּאָגראָם איז פֿאָרגעקומען [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible]
([illegible]) און [illegible] [illegible] פֿון [illegible] [illegible]-[illegible], [illegible] איז
[illegible] [illegible] טשערנאָביל. די [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] פּאָגראָם
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] איז [illegible] [illegible] צו
די [illegible], און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible], [illegible] [illegible] 40 [illegible] [illegible]. 12 [illegible] 4 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] פֿאַרװוּנדעטע.
די לעצטע צװײ פּאָגראָמען זײַנען פֿאָרגעקומען [illegible] 1920 [illegible] די [illegible]
[illegible] ([illegible]) [illegible] דאָס שטעטל [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] פֿון [illegible]-[illegible]-[illegible].

[illegible] - [illegible]

Шуполяки   טשערנאָוויץ   Черновцы 82

60

די לאַגע צום באַריכט פון טשערנאָוויץ, פּאָד. באַוויט, געגנט פון נאָך א פּראָצעס.

דער ערשטער פּאָגראָם איז געווען אין מאַי 1919 דורכן באַנדיט ריזאַנענקאָ, וואָס האָט צוראַבירט דאָס שטעטל, באַרוואַנדעט פיל מענשן און גענומען קאָנטריבוציע [illegible] רובל.

אין יולי 1919, צוויי וואָכן נאָכן פּאָגראָם האָט דאָס שטעטל געליטן פונעם [illegible] פּאָלק, וואָס האָבן געשלאָגן [illegible], צוראַבירט, גענומען קאָנטריבוציע, געלט, וועש, שטיוול, א.א. זאַכן, באַרוואַנדעט עטלעכע מענשן.

דער דריטער פּאָגראָם איז פאָרגעקומען אין אויגוסט, ווען דאָס [illegible] פּאָלק [illegible], [illegible] און [illegible] פון 4 וואָכן אָנגעהאַלטן טאָג-טעגליך פונעם נאָענטן דאָרף — [illegible] ווי האָבן [illegible], די גאַנצע צייט איז די אידישע באַפעלקערונג געלעגן [illegible] און די [illegible], דאָס [illegible] איז געווען [illegible] און [illegible] איז צוראַבירט געוואָרן.

דער 4-טער פּאָגראָם איז פאָרגעקומען אין סעפּטעמבער 1919, ווען דאָס אוקראַאינישע מיליטער האָט [illegible], [illegible] און [illegible] האָבן טאָג-טעגליך און [illegible] 4 פון 3 וואָכן, געשלאָגן, געמאַטערט און אויסגעמאַטערט די אידישע באַפעלקערונג, [illegible] זיינען [illegible] געוואָרן, וואָס זיינען געבליבן הונגעריק און נאַקעט, 8 באַרוואַנדעטע, און 2 זיינען געשטאָרבן פון האַרץ-קלאַפּעניש.

דער 5-טער פּאָגראָם איז פאָרגעקומען ביים אַריינקומען פון 2-טן [illegible]-פּאָלק (דעניקינער) און ביים אָפּטרעטן פון גענעראַל [illegible], וועלכער איז [illegible] באַריכט [illegible]. די לעצטע [illegible] דעם 6-טן פּאָגראָם [illegible] און [illegible] איז ניט געבליבן [illegible] איז אויסגעראַבן געוואָרן די [illegible], און דאָס גאַנצע [illegible] [illegible], האָבן צו [illegible] צו האָבן [illegible] אידישע [illegible] און [illegible] און אין די [illegible] איז געבליבן 40 [illegible], 12 קראַנקע, 4 [illegible], וואָס ליגן [illegible] פון [illegible] און פיל באַרוואַנדעטע.

די לעצטע 3 צוויי פּאָגראָמען זיינען פאָרגעקומען [illegible] 1920 דורך די "שוואַרצע-[illegible]" ([illegible]) ווען דאָס שטעטל איז אויך [illegible] מיט [illegible], [illegible] [illegible] פון [illegible] 13 [illegible].

[illegible] — [illegible]

Чернобыль Радомысль Киев. губ. — 61 — 1219 — 282

טשערנאָביל, ראַדאָמישלער פאָוויעט, קיעווער גוב.

דאָס שטעטל פאַרמאָגט ביז 1000 יידישע פאַמיליעס. די [illegible] שטייט פון דער יידישער [illegible] באַפעלקערונג [illegible] פון דער [illegible] — [illegible]. די יידישע באַפעלקערונג [illegible] [illegible].

דעם [illegible] 1918, [illegible] פון דער [illegible] [illegible] אַ פּאָגראָם. 10 [illegible] פון דער [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] גערויבט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פון די [illegible] [illegible] [illegible]. דער [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible]. עס האָט [illegible] [illegible]. די יידישע באַפעלקערונג [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פּאָגראָם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] פון דער [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. אַלעקסאַנדר [illegible] פון דער [illegible] — (Командир [illegible]) [illegible] 10.000 רובל [illegible] פון [illegible], די [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] פון [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פון דער [illegible] באַפעלקערונג. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פּאָגראָם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] פּאָגראָם [illegible] [illegible] די יידישע באַפעלקערונג די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Glob 2

אויסצוהאַלטן די יודישע באַפֿעלקערונג פֿון צופֿעליגע באַנדיטן
און פּאָגראָמען. די צ.ש. האָט אויך קאָנטראָלירט די פֿאַר דער דייטש-עסטרייכישער
אויך פֿאַרוואַלטונג. די לייטער האָבן געהאַט צוטריט אָרגאַנען און טעלעפֿאָן-
וואַכער אַנשטאַלטן די זעלבסט-שוץ, און די לייטער פֿאַרוואַל-
טונג האָט זיך אונטער געהאַלטן וועגן טויזנט און באַוואָפֿנטע פֿון 25
מענטשן ביז אונגעפֿער ... און שטעטל, באַוואָפֿנט מיט ביקסן און
פּאַטראָנען. די זעלבסט-שוץ צוזאַמען מיט דער אָרטיגער קריסטלעכער
באַפֿעלקערונג האָט די לייטער באַוואָפֿנט און אָרגאַניזירט. דאָס
געווער האָט מען אויסגעטיילט אין שטאָט. אין משך פֿון דער דייטש-
עסטרייכישער אָקופּאַציע איז געווען רואיק. און דער פּאָליטישע
באַוועגונג נאָך נאָוועמבער 1918 ווען עסטרייכישע „ווײַסע" האָט
פֿאַרלאָזט טשערנאָוויץ, האָט די קהלה וועגן זיך אָן ...
... אָנגעגעבן צו די זעלבסט-שוץ
מיט דער ... פֿון דער פּאָליטישער ראַטע. דער
געוועזענער פּאָליציי האָט פֿאַרלאָזט זייער שטאָט.
אין ... באַלד געקומען פֿון ... אונטער ...
„... פּעטליורע" האָט ער געבראַכט ...
... האָבן און האָט מען ... אויסגעבויט
און די ... אין האָט ... א גרויסע טייל פֿון
500 מאַן. ער איז געקומען און שטעטל און האָט אויך ...
א ... האָט פֿון זיי געפֿאָדערט ...
און ער האָט ... נאָך אויסגעריסן ... פֿון
דער ... געגעבן האָט ער צוגעזאָגט נאָך 350 מאַן.
קיין איינער ... נישט צוגעשטעלט. ער האָט מיט די מענטשן
פֿאַרלאָזט דאָס שטעטל. די זעלבסט-שוץ האָט געהאַלטן
פֿון ... א פֿאַראָרדנונג פֿאַרהיטן ...
... און ... פֿאַרטיידיקונג ... באַנדיטן.
און ... 1919 ... אויף און שטעטל ...
... פֿאַר באַוואָפֿנטע, ... האָבן ... געשאָסן
און די ... די זעלבסט-שוץ האָט ...
... און געפֿאַלן ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

דאָס שטעטל איז געווען זייער אומרויק ביז [illegible] ווען
די באָלשעוויקעס האָבן פֿאַרנומען קיִעוו. ווען אין [illegible]-
-טאָג אין אַפּריל האָט דאָס שטעטל איבערגעלעבט אַ מהומה.
צוליב אַ [illegible] האָבן זיך אייניקע פּויערים צוגעלאָפֿן
[illegible] און האָבן אויסגעשריגן „בײַ זשידאָוו". דער
אָנפֿירער פֿון דער זעלבסט-שוץ חיים טשערנאָבילער האָט
זיך [illegible] אַרויסגעוואָרפֿן מיט [illegible], נאָר די פּויערים
האָבן אים [illegible] אין געשלאָגן. דער זעלבסטשוץ האָט
זיך [illegible] און האָט אַוועקגעטריבן פֿון די געסן. די
איבעריקע פּויערים האָבן זיך צעלאָפֿן און די [illegible]. די
שרעק איז געווען גרויס. די [illegible] איז געווען [illegible] אויף
דער וואַך. [illegible] די פּויערים האָבן זיך [illegible]
צו [illegible] מיט דער [illegible] פֿון די [illegible]. ווען [illegible]
איז דער [illegible] פֿאַרנומען געוואָרן פֿון די באָלשעוויקעס
און דער [illegible] איז [illegible] געוואָרן אַ
[illegible]. די פּויערים האָבן [illegible]
[illegible] צו [illegible] פֿון [illegible]. [illegible] האָבן
זיך [illegible] און [illegible] איז [illegible] אין די [illegible]
[illegible] אַ [illegible] מיט [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] פֿון [illegible] [illegible] [illegible] טשע-קאַ.
[illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] „[illegible]"
האָבן [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] צוריק און [illegible].

די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] האָט זיך [illegible]
די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דער זעלבסט-שוץ, [illegible] די [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] - [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

6200

4

ס'איז װעגן אָרגאַניזירט געװאָרן אַ קאָמיטעט פֿון 13
העלפֿן דער אָרעמער יידישער באַפֿעלקערונג, װעלכע האָט
[illegible] באַדאַרפֿט פֿאַרלאָזן די יידישע באַפֿעלקערונג
דורך פֿאַרשידענע מיטלען [illegible] מיט דער [illegible].
דעם קאָמיטעט איז [illegible] געװאָרן אין [illegible] מיט
באַזונדערע [illegible], װעלכע האָבן באַדאַרפֿט
דער [illegible] [illegible] האָט [illegible] אין [illegible]
פֿון דעם [illegible] אין [illegible] [illegible] אַז [illegible] פֿון
טשערנאָװיץ געװען [illegible] פֿון [illegible] באַפֿעלקערונג
אַנטלאָפֿן. די האָבן [illegible] געװען [illegible] צו [illegible]
אײַנגעפֿאַלן. ס'האָט [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible], [illegible] [illegible] און רוסישע [illegible], װעלכע
ס'האָט [illegible] די [illegible], [illegible] פֿון אַ
אומגליק [illegible] די [illegible] [illegible] די יידישע באַפֿעלקערונג
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דער [illegible] קאָמיסאַר, [illegible] ס'האָט [illegible] [illegible]
[illegible] פֿון [illegible] [illegible]. דער [illegible] האָט [illegible]
און [illegible] [illegible] [illegible] טשערנאָװיץ [illegible] [illegible]
קאָמיסאַר-[illegible] [illegible]... און [illegible] [illegible]
אין [illegible] מיט [illegible]. דער [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. די האָבן [illegible] [illegible] צו [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] די [illegible]
באַפֿעלקערונג, װאָס ס'האָט [illegible]. [illegible] [illegible]
האָט [illegible] [illegible] אין ,,[illegible]'' [illegible] [illegible] באַפֿרײַען
די [illegible]. אין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
געװאָרן דורך אין [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] אין
זיך אָדער [illegible] פֿון [illegible] [illegible] געװאָרן. [illegible]
[illegible] [illegible] אַז [illegible] [illegible] [illegible], שוין [illegible]
אונטער דער אָנפֿירונג פֿון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] [illegible]. נאָר [illegible] [illegible] [illegible] קאָמיסאַר
[illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible] באַפֿרײַונג

ווײַס די ייִדישע באַפעלקערונג האָט געזען - האָט זיך
אײַנגעגעבן זיך אויסצוקויפן און די באַנדע האָט פאַרלאַנגט
די גאָס געלט. שפּעטער אין דריטן טאָג איז אַרײַן אין שטעטל
אַ נײַע באַנדע בראַש מיט זײַן ראָמאַשאַקע און האָט
געפֿאָדערט, אַז אַלע ייִדן זאָלן אַרײַנגעבן פֿון די ייִדישע
ערטער אויף אַ „סכום". די ייִדן זײַנען אַרומגעגאַנגען. מ'האָט
בײַ אַלעמען אָנגעקלאַפּט. אין דעם צײַט האָט די קאָזאַקן ווי די
באַנדיטן אָנגעקומען צו דער ראָמאַשאַקע האָט געפֿאָדערט
און געשריגן פֿון אַטאַמאַן גאָנטאַ, אַז מ'דאַרף צו גיין
צו קאָנטריבוציע מיט דאָס געלט גענומען פֿון דער ייִדישער
באַפֿעלקערונג. ער האָט געזאָגט צום „ייִדישן קאָמיסאַר":
אַהרן הערשל און יאַנקל [illegible] די [illegible]
[illegible] אײַנגעפֿאַלן [illegible] ער [illegible]
אַ סומע פֿון 30.000 רובל. נאָך וואָס ער האָט מסכים געווען 10.000 רב.
האָט ער געקראָגן - נאָך דער פֿאָר זײַן פֿאַרמעגן האָט אים
די ייִדישע קהל 20.000 רובל - האָט ער ~~געקראָגן - נאָך דער פֿאָר~~
~~זײַן פֿאַרמעגן~~ אַרויסגעגעבן אַ צעטל. [illegible] שטעטל
פֿון גאַנצן-פֿעלק. ער האָט פֿאַר אַלץ דאָס שטעטל אין
[illegible] דורכגעגאַנגען [illegible], דורכגעפֿירט די ייִדישע
באַפֿעלקערונג האָט אַלץ [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]" [illegible]
[illegible] 800 [illegible], 200 פֿאַר שטעטל, 300
פֿלעדערן, 1 [illegible] א. ז. וו. מ'האָט [illegible] 2 [illegible]
[illegible]. נאָר מ'האָט גאָר ניט געקענט [illegible], ווײַל [illegible]
[illegible] [illegible] דער [illegible] פֿאָלק. און
[illegible] [illegible] האָט [illegible] דערצו [illegible] פֿון דער [illegible]
[illegible] פֿון דער פֿאָלק אין דער [illegible] צום שטעטל. די
באַפֿעלקערונג האָט געמאַכט [illegible] צו [illegible] די
[illegible] [illegible] צו דער [illegible]
ס'האָט גאָר [illegible] [illegible]. מ'האָט נאָר געפֿאָדערט
[illegible] צו דעם געלט סכום [illegible]. ווען ס'האָט געפֿאָדערט
די [illegible]. מ'האָט [illegible] [illegible] [illegible]
2 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] שטעטל

6300

6

ביז 30 בוקסן. די קאָנטריבוציע האָט זיך אָבער נישט באַגרענעצט
אין אָפּגעבן דעם אויסגעמאָסטענעם סכום. ס'האָט זיך גענומען
[illegible] זיך אויסצוטאָן פֿון 12 ביז 4 בייטאָג. פֿונקט
4 אַ זייגער האָט מען אַרויסגעשיקט 60 [illegible] מיט 4 פּאָליציאַנטן
[illegible] 13 [illegible]. מ'האָט ווידער [illegible]
[illegible] און ס'האָט זיך [illegible]
אין [illegible]. מע האָט אויך [illegible] מיט 100. [illegible],
5 [illegible], 200 [illegible], טאַבאַק, שאָקאָלאַד א. א. וו. חוץ
[illegible] האָט מען [illegible] אַ דאָקומענט, און מע
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] - [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible] 5 [illegible]
[illegible] 13 [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] 1 [illegible]
[illegible] 100.000 [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] 4 [illegible]

ד

שפּעטער איז צוגעזאָגט געוואָרן אויסגעקליבן פֿון טאָוואַרישטש פּאַוועל דער
פּאָליטישער [illegible] פֿון לאַגער. דאַמאָלס איז געשאַפֿן אַ
פֿונד. די ראָלע פֿון דעם פֿונד איז געווען אונטערשטיצן [illegible]
געגעבן געלט פֿאַר די קראַנקע. דאָס איז אויך געווען
[illegible], ס׳איז געווען אַ [illegible] וואָס האָבן געהאָלפֿן
געלט, [illegible] דעם [illegible] די [illegible]
[illegible] פֿון [illegible] און [illegible], [illegible]
[illegible] געהאָלפֿן [illegible] פֿון [illegible] די [illegible]
[illegible] אין [illegible] די [illegible]. ס׳האָט [illegible]
[illegible] אין [illegible] אין [illegible] [illegible]
פֿאַר 100.000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] די [illegible]
[illegible] 15000 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פֿאַר [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] די [illegible] [illegible] 13 [illegible].
[illegible] פֿון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אַ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
אַ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 50 [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 3000 [illegible] [illegible]

[illegible]

6406

8

ער איז אַוועק קיין [illegible], [illegible] האָט זיך שוין [illegible]
[illegible] נאָר ער האָט [illegible]
[illegible], מ'האָט אים [illegible] און אים [illegible]
אין שטעטל. [illegible] שוין [illegible] גרויס אַ [illegible]
[illegible]. מ'האָט [illegible] אים [illegible]. די
[illegible] משפּחה און [illegible]
[illegible] 4 [illegible] רובל, ער האָט די [illegible]
[illegible] פון [illegible] איז [illegible]
[illegible] צו [illegible] אין דער [illegible]
צו [illegible] צו [illegible]
[illegible], ער האָט [illegible] רובל [illegible] ער האָט
[illegible] אַ [illegible]
מ'האָט אים [illegible] און [illegible]
[illegible] מען [illegible] פּאַרטיזאַנער [illegible]
האָט [illegible] מען [illegible]
[illegible] די [illegible] צו [illegible]
אין [illegible] מ'האָט [illegible] מיר [illegible]
[illegible] און ער האָט די [illegible]
און [illegible] דער [illegible] מען [illegible] די
[illegible] און [illegible] צו [illegible]
צו [illegible] מען [illegible] מ'האָט [illegible]
[illegible] מ'האָט [illegible]
[illegible] און [illegible]
[illegible] מיט [illegible] מען [illegible]
און [illegible] מען [illegible] מען [illegible]
[illegible] אַ [illegible]
[illegible] [illegible] איז [illegible]
[illegible] מ'האָט די [illegible]
[illegible] און די [illegible].
[illegible]
[illegible] און [illegible]
[illegible] אַ [illegible]
[illegible] אַ [illegible].

ס'האט אויך אנגעפירט מיטן פראגראם און פראסקריפציעס). דער
האט זיך פארנומען מיט ארגאניזירן א ביוראָ, [illegible]
א קאמפאניע, צוגעצויגן נאך צוויי [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
ס'האט [illegible]... און [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ס'האט זיך [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. אז די [illegible] האבן [illegible] [illegible] פאר די
[illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] האט מען
פארבראכט א סך [illegible]. די [illegible] [illegible] האט
[illegible] אין [illegible]. ס'האט זיך [illegible] א [illegible]
[illegible] [illegible] מיט 10 [illegible] און האט [illegible] א [illegible]
קאנטריבוציע אין [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible]
פון די [illegible]: [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] קאנטריבוציע [illegible]
ס'האט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] [illegible]
[illegible] א [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] א [illegible] האט [illegible] [illegible]
קאנטריבוציע. ס'האט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 300000 [illegible]
[illegible] 12 [illegible] [illegible]. די [illegible] האבן [illegible] [illegible] אין [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] א [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], אז [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
ס'האט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
האט [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible]
אפגעגעבן פאר די [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
די [illegible] 2 ביז 20.000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
די [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 10 [illegible] [illegible]
אין [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

6508

10

שטאָט-אונגעלעך, די גוי מיר האט געלאזט ווערן דער אנפירונג פון
גענעראל [illegible]. און אזוי ווי [illegible] האט מען דער וועלט דערקלערט
אז האט געשיקט [illegible] די [illegible] און געפאדערט אז ביז צום 150 פונד
[illegible], [illegible], [illegible] געשטעלט, דער [illegible]
האט גוט געפאדערט, [illegible] [illegible] צו [illegible].
און גאָס הערשט א טויט-שטילקייט. יעדער [illegible] אויפגעגאנגען.
די [illegible] די [illegible], [illegible] [illegible] מען [illegible]
אונטער דעם [illegible] [illegible] [illegible] געווען פארדעקט
פאר [illegible] [illegible] טויט. [illegible] און [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible]
פאר [illegible], [illegible]. דערביי האט ער [illegible],
אז [illegible] [illegible] און דער [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] פאליציי אפשר וועט מען אונטערשטיצן די
[illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] פון די [illegible], ער האט [illegible] [illegible]
א [illegible], [illegible], [illegible] און צו [illegible]. [illegible]
[illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דער [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] א
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] און [illegible]. די [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] און די [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] און [illegible]
פון א [illegible] [illegible] [illegible]. און [illegible] האט מען [illegible] א [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
פון די [illegible] [illegible] [illegible]. א [illegible] [illegible]
א [illegible] [illegible] [illegible]. די [illegible] [illegible] און [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible]. [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] האט [illegible]
צו [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ער האט

צו באַוועגן דאָס אָרעמע פֿאָלק. ס'האָט זיך געפֿירט אַן אָפּזאַמלונג,
וואָס שקלאַפֿישע האָט אויפֿן געגעבן צום פֿאָלק אַרבעטער
אין האָט צוגעפֿאַסט נאָך מער, אויפֿגעפֿירט צום באַרג און
האָט [illegible] געהאַלטן אַרומגעגאַנגען דער וואַנט מיט אַ פּלאַקאַט
ס'האָט זיך פֿאַרוואַנדלט, און דער גענעראַל האָט אָפּגעפֿירט, אַרויס
[illegible] אַ באַנדע, און מען האָט געמאַכט אַ מאָל פֿאַר קינדער, [illegible]
נאָך זייער אַ פּאָגראָם האָט ער דער [illegible] איבערגעגעבן. צו טויט
אַ מאָרגן אין דער פֿרי. ס'איז אַרויסגעפֿירט געוואָרן דאָס
[illegible] אויף מענטשן [illegible] גערעכטע זאַכן.
שוין פֿון די [illegible] יאָר; צוליב [illegible] - 50 יאָר, [illegible]
צוליב דעם איז 357 אין וואַנט [illegible] איז [illegible]
פּראָוויאַנט. אַ סך ייִדישע [illegible] מענטשן געשאָסן געוואָרן.
דער פּאָגראָם האָט זיך געענדיקט אַ גאַנצן טאָג און [illegible]
האָבן צו אויספֿירן אַלע [illegible] x)
נאָך [illegible] פֿון פּאָגראָמען מען האָט די באָלשעוויקעס. די
האָבן פֿאַרטריבן די [illegible], נאָר ס'איז צו גיין אויפֿגעבויט
אין די [illegible] האָבן [illegible] די באַנדיטן פֿאַר דער
די [illegible] געוואָרן אין שטעטל ביז נאָך 1920 דאָ
[illegible] אויפֿגערופֿן מענטשן, זיי האָבן פּראָוויאַנט געוואָרן.
[illegible] די פּאָליציאַנטן [illegible] די
[illegible] פֿאַרנומען דאָס שטעטל. די פּאָליציאַנטן האָבן
[illegible] די [illegible] ,,מיר וועלן
צו אַלעמען פֿאַרלאַנגען"- האָבן צו גלייך. די ייִדן האָבן
זיך געשראָקן פֿאַר די פּאָליציאַנטן און זיי האָבן זיך [illegible]
צו די פּאָליאַקן [illegible] צו [illegible] און [illegible] -
געפֿירט געוואָרן. מ'האָט אויסגעשאָסן 200 ייִדן, און שטעטל איז
געוואָרן רויִק. די [illegible] האָבן די
[illegible] די [illegible], נאָר די ייִדן האָבן [illegible]
[illegible] די [illegible] באָלשעוויקן
[illegible] די [illegible]
[illegible] די פּאָליציאַנטן [illegible]
און שטעטל האָט [illegible]
[illegible] די באָלשעוויקעס

6606

12

ס'זענען געוואָרן רואינירט [illegible] [illegible] [illegible] דאָס
שטעטל [illegible].
באַמערקונג: מ'האָט [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 30 יאָר, [illegible] [illegible] 26 [illegible]
אין [illegible] 4 [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פֿון [illegible] [illegible]
דער [illegible] [illegible] איז געווען אין [illegible] 1919 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] האָט [illegible] דאָס שטעטל, [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 300,000 [illegible]. [illegible] 1919 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דאָס שטעטל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. דער [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דאָס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פֿון 4 ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. דער [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דער 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1919
[illegible] דאָס [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] פֿון 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] דאָס
שטעטל 300.000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]: 8 [illegible] [illegible] 2 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] - [illegible] [illegible]. דער 5 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דער [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] 40 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1920 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] דאָס שטעטל [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] פֿון [illegible] 13 [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Черновиц
791/23

№ 1 115 Черновицы
67

טשערנאָוויץ

טשערנאָוויץ, יאַמפּאָלער פּאַוויט (איצט טאָמאַשפּאָלער ראַיאָן) פּאָד. גוב.

דאָס שטעטל פאַרמאָגט ביז 1111 אידישע פאַמיליעס. די צווישן-באַציאונגען פון דער אידישער און פּויערישער באַפעלקערונג זיינען ביז דער צייט פון דער רעוואָלוציע — גוטע. די אידישע באַפעלקערונג באַנוצט זיך מיט באַנאַנד.

דעם 4-טן פעברואַר 1918, ווען דעם אָפּטרעט פון דער ראָטמאַכט פון 8-טע און 9-טע אַרמיי איז אָר-גאַניזירט געוואָרן אַ פּאָגראָם. 10 אַ זייגער אין דער פרי האָבן די מיליטער-טיילן אָנגעהויבן אַרומגיין אין די הייזער צו נעמען געווער, געהאַט געזוכט, די זעלנער אויסגעטריבן פון די געוועלבער, געשלאָגן יידן פאַרגוואַלדיקט אידן און נאָך דער אויספּאַקן האָט זיך אָנגעהויבן געשיסערייען אין גאַנצן שטעטל. די מאָן אַרויס געהאַט מיט געוואַלד די אידישע באַפעלקערונג האָט זיך אויסבאַהאַלטן אין פאַרשידענע פּלעצער, געהאַט אין די גרעסטע שרעק, אָבער די זעלנער האָבן זיך געפונען טעלעפאָן די אָנפירער פון דער אַרמיי און געבעטן אַנשטאָט וויילן, אָבער די זעלנער האָבן זיך דערווייל ניט אָנגערופן און אַלע האָבן דער פּאָגראָם — נאָכן די (команда-связи) אָפּגעצאָלט 0000 רובל צו צאָלן אָפּגעצאָלט. די גאַנצע פון פאַרברעכער גרויס, צו צאָלן ניט קיין רובל, אָבער האָט זיך ניט אָנגעהערט אָפּצוגעבן, אויסגעצויגט דאָס פון כלי-זיין, די קאָמאַנדיר אַליין האָט אַ אָנטייל גענומען אין רויבן, האָט אויך אַן אָנטייל גענומען אין רויבן אייניקע פון דער אָרטיקער קריסטלעכער באַפעלקערונג. דאָס שלאָגן און די גאַנצע האָט געדויערט אַ פאַרנאַכט פון טויט-קלאַנג, דער פּראָצעס פון רויבן האָט געדויערט אַ גאַנצן אַ פּאָר פון אָפּגעגאַנג, נאָך אַ גאַנצן טאָג, וואָס פון וואָהלעסטאַנד איז אָנגעקומען אַ פאַנצער-אויטאָמאָביל מיט די רויבער זיך צעלאָזן, די אייניקע מיליטער-טיילן האָבן זיך אין אַנטלאָפן.

ביז דעם כוי-פּאָגראָם איז אַרויסגערופן געוואָרן בײַ דער אידישער באַפעלקערונג די איניציאַטיוו צו אָרגאַניזירן אַ אידישע זעלבסטשוץ, וואָס צו איר האָבן זיך געשטעלט אידישע סאָלדאַטן. די זעלבסטשוץ איז באַשטאַנען פון 50 מענטשן, איר ציל איז געווען — אויסצוהיטן די אידישע באַפעלקערונג פון צופעליקע באַנדיטישע אָנפאַלן, ד. ה. האָט עקזיסטירט ביז דער ווייס-פּעטליוריסטישער אָקופּאַציע. די זעלבסטשוץ האָבן באַצייטנס אַריינגעגאַנגען אין טשערנאָוויץ און פאַרוואָלט די זעלבסטשוץ.

אין די לעצטע פּעריאָד פון טייג האָט אין אָקופּירטער אַרמיי-טייל אין באַשטאַנד פון 25 מענטשן זיך אַריינגעריסן אין שטעטל, באַוואָפנט מיט ביקסן און 4 פּולעמעטן. די זעלבסטשוץ צוזאַמען מיט אָרטיקער קריסטלעכער באַפעלקערונג האָט די לעצטע אַנטוואָפנט און אַרעסטירט. דאָס געווער האָט מען אָפּגעגעבן אין [illegible] פּאַוויט.

אין משך פון דער ווייס-פּעטליוריסטישער אָקופּאַציע איז געווען רויִק.

אין דער פּעטליוריסטישער ראַזבוי [illegible] נאָוועמבער 1918, ווען די פּעטליוריסטישע „וואַכטע" האָט באַזעצט טשערנאָוויץ, האָט די ראַדע, וואָס איז אין יענער צייט אויסגעדריקט געוואָרן, צוריק אויפגעשטעלט די זעלבסט-שוץ, מיט דער אַדמיניסטראַציע פון דער פּאַוויט-ראַדע. דער גאַנצער פּאַוויט איז דאַמאָלס אין אַ גרויס שרעק.

אין יענער צייט איז געקומען פון קאַמענעץ אייניקע אַטאַמאַנשע, ד"ר [illegible] פּעטליורע", אַזוי האָט ער זיך גערופן, אין כוחי דורך. און האָט אין זיין נאָמען דערקלערט אַ מאָביליזאַציע און די זעלבסטשוץ און האָט צוזאַמענגעשטעלט אַ מיליטערישן טייל פון 50 מאַן און איז געקומען אין שטעטל און האָט אויך דערקלערט אַ מאָביליזאַציע

6708

2

טשערנאָוויל

אַבער מ'האָט פון אים געפּאַסירט א פּאָגראָם, און מ'האָט זיך ניט אָפּגעריכט אויף זיין ווערונג פון דער אַרומיגער געגנט האָט ער צוגעצויגן נאָך 350 מאַן, וועלכע איבן זיינען ניט צוגעשטאַנען, ער האָט מיט די מענטשן פאַרלאָזט דאָס שטעטל.

די זעלבסטשוץ האָט דאַן באַקומען פון פּאָוויט א טעלעפאָנאָגראַמע, מ'זאָל פאַרהאַלטן פאַרטייען, וואָס וועלן זיך אַרויסווייזן פאַר דעם שטעטל אַלס באַנדיטן.

אין יאַנואַר 1919 זיינען אַריין אין שטעטל סאָלדאַטן אויף אַ פּאָר [illegible], אַרביי האָבן זיי [illegible] און די גאַנצע זאַך די זעלבסטשוץ האָט זיי אַנטוואָפנט און גענומען דאַ זיי א האַלבן מיליאָן רובל, און זיי אָפּגעשיקט אין פּאָוויט קיין יאַמפּאָל.

דאָס שטעטל איז געווען אין א מאַכט [illegible] ווען די [illegible] האָבן פאַרנומען [illegible] און א [illegible] טאָג אין אַפּריל האָט דאָס שטעטל [illegible] צוליב א [illegible] האָבן זיך [illegible] מיט א [illegible] און האָבן אויסגעריסן, "די צעשיידעס". דער אָנפירער פון דער זעלבסטשוץ חיים [illegible] האָט זיך געפּרוּווט אַריינווישן אויף [illegible], נאָר די [illegible] האָבן אים אַרומגערינגלט און געשלאָגן. דער [illegible] האָט זיך אָפּגעשלאָגן און האָט אַוועקגעפירט צוויי [illegible], די איבעריקע [illegible] זיינען זיך צעלאָפן אין די דערפער. די שרעק איז געווען גרויס. די צ. ש. איז געווען טאָג און נאַכט אויף דער וואַך. צווישן די פּויערים האָט זיך געפירט אן אַגיטאַציע – צו [illegible] מיט דער מאַכט פון די צעשיידעס.

אין מאַי-חודש איז דער פּאָוויט-יאַמפּאָל פאַרנומען געוואָרן מיט די [illegible] און דער גאַנצער געגנט איז [illegible] געוואָרן אַלס א [illegible]. די פּויערים האָבן אָנגעהויבן [illegible] צו [illegible] פאַר די [illegible], זיי האָבן זיך געווענדעט אין יאַמפּאָל מיט א [illegible] אַז די אידן זיינען א [illegible] ס'איז געשיקט געוואָרן א אויספאָרשונג-קאָמיסיע פון דער [illegible] און [illegible] פון [illegible] און [illegible], וועלכע האָבן באַשטעטיקט אַז ס'איז [illegible], זיי האָבן [illegible] צוריק און אָפּגעפאָרן צוריק קיין יאַמפּאָל.

די [illegible] פאָרשטייער יוסף [illegible], [illegible] זיינען געפאָרן אין יאַמפּאָל און צוריק [illegible] מיט דער [illegible] האָט זיך איינגעריכט צו [illegible] פאַר דער זעלבסטשוץ [illegible] אַז די [illegible] זיינען "כוליגאַנעס" [illegible] געגן די אידן און [illegible] א פּאָגראָם-[illegible] פאַר דער אידישער [illegible] ס'איז אויך אָרגאַניזירט געוואָרן א "קאָמיטעט" (קאָמיטעט צו העלפן דער אָרעמער אידישער באַפעלקערונג) וועלכער האָט אויך [illegible] די אידישע באַפעלקערונג דורך [illegible]... מיטלען, צוזאַמען מיט דער זעלבסט-שוץ און [illegible] איז איינגעלאָדן געוואָרן א [illegible] מיט א [illegible] וועלכע האָבן [illegible] האָלץ און [illegible] פון א צוזאַמענשטעלונג פון דער זעלבסטשוץ מיט א [illegible] און די [illegible] איז אין [illegible] פון טשערנאָוויל געוואָרן [illegible] פון פאַרשיידענע [illegible]

3

טשערנאוויץ

אנפאנג, די אידן זיינען שטענדיק געווען מיט 13 דר וואורטן און אפאל ג'האט געמאכט א ציטונג מיטן
אנטיילנעמען פון דעם גלח ק... נאציאנאלער געזעצער און כוליטער, אויף וועלכע ס'האט זיך
דערהאנדלט די פראגע, אז אין פאל פון א אומגליק, זאלן די לעצטער פארטיידיגן די אידישע באפעלקערונג,
דיי וואורט פון פארטיידיגן די ציטונג איז אנגעדעמען דער גזירות-קאמיסאר, וועלכן ג'האט ווידער געווען
וועגן דעם ציל פון דער ציטונג, דער לעצטער האט געדלונגען אינם פאוויט, אז ס'איז אין טשערנאוויץ פאראן
א קאנטער-רעוואלוציאנערע ארגאניזאציע...... און ס'איז אנגעדומען אן אטאקע מיט פאליציאנטן, דער
אנפירער פון דעם אטאקע האט דאנקבאר ארעסטירט דעם גלח, די אידן האבן געדאכט אז ס'צאל דערמיט
אויך ארעסטירן, דערבי ניט אויפרעגן די קריסטליכע באפעלקערונג וואס ג'האט אויסגעפירט, נאך פולער
מאטעריאל האט זיך איינגערעדט אויף א'סחאב, אז ס'צאל דאפרייען די ארעסטירטע, און געשמועס
איז דאס שטעטל צוראבירט געווארן דורך א דאנערווידיסטישן אטריאד, און אויך איבער אידן זיינען
פון קלעפ באוואונדעט געווארן

אין יוני חודש איז פון נאהענטן דארף פון שארגאראד אונטער דער אנפירונג פון דערציווניגער
צווי איינער גוצים, קאפיטשוק און נאך איינער, ארײַן א דאנדער אין שטעטל און וואו טעראריזם
נאר מיט דער הילף פון קאזאקער אסטראלענקא, און פארוויידנער מאטערועלער באפרייטונגען......
וואס די אידישע באפעלקערונג האט געגעבן - האט זיך איינגערעדט אויסצוקויפן, און די דאנדער האט
פארלאזן דאס שטעטל. שפעטער מיט דריי טעג איז ארײַן אין שטעטל אן אנדערע דאנדער בראש מיט
איינעם ריאבענקא און האט געפאדערט אז אלע אידן זאלן ארויסגיין פון די דאהאלטענער
ריטער אויף א „כחאב", די אידן זיינען ארויסגעגאנגען, ג'האט זיי אלע וועלן געשטעלט און אין זייט,
און די קאזאקן מיט די פולעמאט-אנטקעגן זיי, דער ריאבענקא האט געפאדערט און נאמען פונק
אטאמאן גאנטא, אז מ'צאל אים „אפן ארט" געבן א קאנטריבוציע מיט דעם גאנצן געווער פון
דער אידישער באפעלקערונג, ער האט געגעבן צוויי „צאלאטניקעס", אהרן הערשל און יודל
שטיינמאן, די אידן האבן גלייך אנגעהויבן פירן אונטערהאנדלונגען מיט דעם אטאמאן ריאבענקא,
ער צאל איינגיין אויף א סומע פון 30000 רובל, אויף וועלכן ער האט מכים געווען, 10000
רובל - האט ער אבגעלדט - נאך ער פאר זיך פערזענלעך און אויך די איבריגע 20000 רובל
האט ער ארויסגעגעבן א צעטל מיטן שטאמפ פון גאנטא-פאלק, ער האט פארלאזט דאס שטעטל
און איז דורכגעגאנגען קאפטשינסקי, צוראבירט די אידישע באפעלקערונג און איז ווייטער אוועק.

זון א וואך ארום איז ארײַן א „באנדע" מיט א פאדערונג מ'צאל זיי ארויסגעבן: 800
דיקען 200 פאר שטיוול, 300 פולעמאטן, והראמאט א.א.וו. ג'האט אנגעהויבן אונטערהאנדלען מיט
נאטשאלניק, נאר ג'האט גארניט געקאנט מאכן, וויל הינטער זיי איז געגאנגען דאס באוואפנטער
דראבלאווער פאלק, און א קורצער ציט ארום האט מען דערציילט ווי פון דארומיטעס געיט שוין דאס פאלק
און פאררוקט צום שטעטל, די באפעלקערונג איז גלייך ארויסגעגאנגען זיי אנטקעגן, די פארטייער
זיינען צוגעגאנגען צו דער נאטשאלסטווא, און אנגעהויבן מיט אזא פארהאנדלונג, ס'האט אבער געקאסט

טשערנאָוויץ

געהאַלטן, מ'האָט נאָר געפּאַסירט אַרויסגעבן צו דעם גאַנצן סבֿום געווער, וועלכער ס'האָט געפּאַסירט די ראַזוועדקע, מ'האָט גלייך אָנגעהויבן אַרויסטראָגן דאָס ביסל געווער, וואָס ס'האָט זיך געפֿונען אין שטעטל, ביז עטליכע, די נאַטשאַלסטווע האָט זיך אָבער ניט דערהערט, און געפּאַסירט דעם אָנגעווינזם סבֿום, ס'האָט זיך נאָר איינגעשאַרט אויפֿן פֿון 12 ביז 4 בייטאָג. פֿונקטליך 4 אַזייגער האָט מען אַרויסגעשיקט 60 קאָזאַקן מיט 4 פּולעמיאָטן אויף צוזאַמען 13 דער אונטערצוהאַלטונג. מ'האָט ווידער געפֿירט אונטערהאַנדלונגען מיטן אַטאַמאַן, און ס'האָט זיך איינגעשאַרט אים איבערצורייצן, מ'האָט זיך אויסגעקויפֿט מיט 100 פֿאַר שטיוול, 5 פֿוד צוקער, 200 פּאַקלאַך גריז, שוועבעלאַך, טאַבאַק א. א. וו. און דער פֿרי. האָט מען געדאַרפֿט דאָ אים די צאָל אַרויסגעבן דער שטאָט אַ דאָקומענט אַז ס'איז זיך דאָגאַנגען מיטן פּאָלן ווי געדאַרפֿט. דער אַטאַמאַן פֿון זיין זייט האָט אויך געדאַרפֿט אַזאַ דאָקומענט צו דער שטאָט, מ'האָט אים געגעבן אַרויסגעבן, דער פּאָלן איז אַוועק, די שטאָט איז ווידער ניצול געוואָרן.

אין סוף פֿון יולי-אויגוסט זיינען ווידער פֿאָרגעקומען קליינע רויבערייען פֿון פּאַרטיזאַנער קליינע גרופּן, ווי אויך דורכן דראַזשקאָווער פּאָלן, וואָס אַ צוקלאַפּטער פֿון פּעטליורען האָט זיך אָפּגעטראָטן דורכן שטעטל, ס'פֿליעט זיך אַלץ אויסגעוויפּן.

ווען די פּעטליוראַווצעס האָבן אָפּגעטראָטן, נאָך יום-טובֿים צייט פֿאַר דעניקינען, האָבן די לעצטער טייל און אַ [illegible] טאָג געדויערט דאָס שטעטל און געשיק פֿון עטליכער שרפֿה, מ'האָט געפֿונען דעם עלטסטן און פֿאַר 50000 רובל האָט מען זיך מיט אים פֿאַרגלייכט.

זונטאָג אין דער פֿרי, האָבן זיך אַריינגעריסן ליטווישע רייטער מיט אַ אַטראַקציע צו געפֿינען קוואַרטיר פֿאַר אַ פּאָלק, וואָס דאַרף כלומרשט אָנקומען דורכן, די רייטער האָבן מיטגענומען מיט זיך דעם רב מיט צוויי קהלס, און אַרויסגעפֿירט אַ פּאָר ווערסט פֿונעם שטעטל, און אַ קורצער צייט אַרום איז איינער צאַלאַזשניקעס געקומען צוריק און איבערגעגעבן, מ'דאַרף גלייך צונויפֿברענגען 100000 רובל אויסלייז-געלט פֿאַר די צאַלאַזשניקעס, און פֿאַר דער געלדער צייט איז אָנגעקומען אַ [illegible] ראַזוועדקע, וועלכער האָט זיך געלאָזט אויפֿן שטעטל און באַפֿרייט די צאַלאַזשניקעס. די ראַזוועדקע איז נאָכדעם אַוועק. שפּעטער מיט 3 טעג איז אָנגעקומען פֿון טאָמאַשפּאָל דער באַוואַלסקער פּאָלק, אויפֿן שטעטל איז געפֿאַלן אַ פּחד, מ'האָט די עלטסטער פֿון זיי פֿאַרנומען און אַ שטוב, געגרייט פֿאַר זיי אַ דרייטן אָנקומען. דאָס איז אָבער געווען ווייניק, ס'איז געווען דאָ אַ 15 אָפּציכן, וואָס האָבן געפֿאָדערט געלט, נאָר צווישן זיך צעלבסט, האָבן די אָפּציכן ניט געקענט זיך פֿאַרשטענדיקן, און זיינען... אַוועקגעפֿאָרן. ס'איז נאָר געבליבן 3 [illegible] פֿון זיי, די אידישע פּאָדשטייער האָבן זיך אין [illegible] געגעבן [illegible] די לעצטער, מ'האָט זיי גוט פֿאַרשכורט, און אין דער געלדער צייט זיך אויסגעלייזט מיט זיי פֿאַר 100000 רובל, אָנשטאָט אַ האַלבן מיליאָן, וואָס זיי זיינען [illegible] געפֿאָדערט, צוליבן אידער די הונדערט טויזנט רובל, האָט מען אויסגעציילט נאָר 50 טויזנט.... וועלכער זיי האָבן אָנגענומען פֿאַר גאַנצער הונדערט טויזנט, זיי זיינען דאַן אָפּגעטראָטן, און עטליכע טעג אַרום האָבן זיך ווידער באַוויזן [illegible] דעניקינצעס, דער אידישער פּאָדשטייער שפּאָליאַנסקי, וועלכער בלייבט שטענדיק פֿון די אונטערהאַנדלונגען - איז גלייך אַוועק

טשערנאָוויץ.

צו זיי: דער רעדאַקטאָר פֿון זיי האָט דערקלערט, אַז ער איז קאָרעספּאָנדענט פֿון שטעטל, זײַן אַלע צײַט איז דער
האָט דאַווענען, אַז ער איז אַ פּשוטער דאַנקבאַר, און האָט אים גלײַך געגעבן מיט רעקאָמענדאַציע א. א. וו.
דײַן האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז ער איז אַן אַלפֿאַבעטיקער, און אַ דאַנקבאַר פֿאַרנאַכט דאַרף מען צום
פֿראַנצויזיש אַ צעטל פֿון אים, מ'צאָלט אים גלײַך אַרײַנגעבן עלף טויזנט רובל, ווען נישט, וועט ער אים
נעמען פֿונעם שטעטל, מ'איז גלײַך אַוועק צו אים און נאָך פֿאַר אונטערהאַנדלונגען האָט מען
געזאָגט, אַז מ'צאָלט וואַרטן ביז מ'וועט צונויפֿנעמען די געלט. אָנשטאָט דעם, איז מען אַרויס אַוועק צום
טעלעפֿאָן און אָנגערופֿן דעם מיליטערישן קאָמענדאַנט. צו האָט ער דאַסטימאַט דעם פֿאַרגאָל פֿאַר
אַ קאָמענדאַנט און טשערנאָוויץ, אויף דעם האָט זיך גלײַך דאַנקען און וואָלט אַ טעלעפֿאָן אָנגערופֿן
מ'זאָל דעם טיפּ אַרעסטירן, די אידן אָבער האָבן דאָס נישט געטאָן, מ'האָט אים אָפּגעזאָגט דאָס געלט, און
אין דער פֿרי אַנשטאָט געגאַנגען פֿונעם שטעטל, ער איז אַוועק קײַן טשערנאָוויץ, דאָרט האָט ער זיך שוין נישט באַ-
שטעלט, נאָר גלײַך אַרײַן מיט אַ שליח און האָט געפֿרעגט, מ'האָט אים אָבער דאָרט אַרעסטירט און אים
געבראַכט אין שטעטל, ס'איז שוין דעמאָלט אויך געווען אַ דאַסטימאַטער קאָמענדאַנט און אַלע, מ'האָט מיט אים
אויך דערצײלט די געוויינלעכע אונטערהאַנדלונגען דאָ אַ געוויסע צײַט, און אים געזאָגט געווען מיט פֿיר
טויזנט רובל, ער האָט די אידישע פֿאַרשטייער אויסגעזוכט פֿון די טויזנט פֿון אירע גרויסע דאָנאַטן, אויך
מ'וועט פֿאָרן צו אים, און דער פֿרי איז מען אַוועק געגאַנגען צו אים, ער צאָלט אָנווערן אַלע מיליטער
אויף צו פֿאַרהיטן דאָס שטעטל, ער האָט געפֿאָדערט טויזנט רובל, וואָס ער האָט באַקומען פֿאַרלאַנגט, אָפּגעלט
וואָרט גערעדט, טויזנט רובל, מ'האָט אים אַלץ געגעבן, נאָכדעם אַז מ'האָט אים אָפּגעגעבן, איז ער
געגאַנגען צום פּאָלקאָווניק, דער לעצטער האָט געפֿאָדערט וואַלוטע און האָט פֿאַרלאַנגט, מ'צאָלט אים
גאָר דאָ זײַן איבער נאָכאַנאַנד די שטאָט, מ'האָט אים צוגעזאָגט, אַז מ'וועט אַלײן אַרומטראָגן און
ער האָט די פֿאַרזאָרגונג אָפּגעשטעלט.

און יענער צײַט איז דער קאָמענדאַנט געשטאַנען און גאָר מיט די דאַנקבאַרע, און האָט זיי אַגיטירט צו
זאָגן אַ פּראָגראַם, מ'איז דאָרט צו אים געגאַנגען צווישן דאָרטן און מ'האָט אים אַפּגעקויפֿט צו זיך אַ היים
וו. מ'האָט אים געגעבן נאָך אַ פּאָר טויזנט, לויט זײַן פֿאָדערונג איז וואָרט גערעדט, נאָכדעם האָט מען אים
איבערגעלאָזט און אַלע וואַרטן צוזאַמען מיטן פּאָלקאָווניק און דעם מיליטער, און אַ סך פֿון דער צײַט,
ווײַז און נאָכט טאָג אַרום אָנגענומען אַ נייעם „אַטאַמאַן“, וואָס האָט געפֿאָדערט 100 פּאָר שטיוול א. א. צו
אידן צווישן געגאַנגען איבער אַוועקגעלאָזט ... מ'האָט די אויפֿגאַבעס פֿאַרשריבן, אַלץ געווען, און די
לעצטער האָבן פֿאַרלאָזט דאָס שטעטל, צווישן דער צײַט איז די פּאָליציי מיליטער אָפּגעצאָגן און גאַנץ פֿונעם
שטעטל, און ס'איז דער גאַנצער טשערנאָוויצער געגנט געבליבן אָן אַ שום מאַכט, און דעם מאָמענט פֿון
אָנמאַכט, איז געקומען און טשערנאָוויץ אַ פּאָליציי-מאַכט באַוואָפֿנט, ער האָט אויך אָנגעפֿירט מיט פֿאָרנאַז
און פֿאַרשטאַרקונג, וועלכע האָט זיך פֿאַרנומען מיט אָרגאַניזירן אַ דאַנקבאַר, ער האָט אײַנגעפֿירט אַ קאָנטאַקט
צוגעזאָגט צו זיך נאָך צוויי אַרעסטאַנטן, און האָט אַגיטירט אין דאָרף, און און יענער טאָג אַרום, צווישן און
טשערנאָוויץ אַרום 60 ווערסט דראָט מיט אײַזערנע ידישטשינע, מ'האָט זיי דאָרטן געטאָפּט ...... און אויפֿן צוריק

69.טל

6

טשערנאָוויל

טאָג האָבן זיי פאַרלאָזט דאָס שטעטל.

דער פאָרמאַשטשוק האָט מיט יידן טאָג דאַקומענטן וואָס ווער אַנהייבן, די יידן אויך האָבן זיך ניט ווינציקער געוואַכט וועגן זייער אַרבעט און זייער לעבן האָט זיך דאַקומען צו יעדער פון יאַנעפּאָל, אַז די פּאָליציי האָבן דאָרט זייער אָפּגעטאָן פאַר די דאָלמעטשערס צוגערעדט דאָס שטעטל, און [illegible] האָט ווען פאַרבראַכט אויך היינטער א.א.וו. די יידישע באַפעלקערונג האָט געלעבט און געליטן פּחד, ס'האָט זיך אַרויסגעוויזן אַ פּאָליטישער קאָמענדאַנט מיט [illegible] און האָט פאַרנומען אַ גרויסער קאָנטריבוציע און איז אַוועק. דער טעלעפאָן איז געווען און רשות פון די יידן, דער פאָרמאַשטשוק איז די גאַנצע צייט געווען זייער שטאַרק, די באַפעלקערונג איז שוין געווען צופיל טעראָריזירט און אויסגעלייזעגט פון גאָלד-זילבער אַ פאַר די אויבערשטער קאָנטריבוציע, און ס'האָט שוין נאָר קיין גוט [illegible] ניט געשאַפן צו פאַרהיטן דאָס שטעטל און פאַל פון אַ וויסטע אָנפאַל. דער פאָרמאַשטשוק - דער פּאָליציי אין דאָס שטעטל און דער גאַנצער געגנט איז געבליבן אין [illegible] האָט אָנ-געהויבן פאַרדערבן קליינע קאָנטריבוציעס, ס'האָט אים דאָס דריטער מאָל געגעבן 2000 רובל מיט 2 פּלאַץ ווייַן די יידן האָבן געוואַרט טאָג און נאַכט, פאַר אַ מאָל איז ווען געוואָר געוואָרן וועגן אַ פּראָוואָקאַציע פון זיין פאָרמאַשטשוק, אַז ביינאַכט טויזנטער [illegible] פּאָליציי [illegible], ס'האָט פאַרשטאַנען אַז ס'איז אַ פּראָוואָקאַציע ווייל ס'האָט גאָר [illegible] די פּאָליציי, וועלכער האָבן אָפּגעזאָגט פאַר די דאָלמעטשערס.

שבת דעם טאָג זיינען אַריין די פּאָליציי דאָ צוואַנציק טויזנט מאַן, דער כלל-טוער יוסף שוואַליך, האָט אָנגעהויבן און גאָס צו פאַרהיטן וואָס די אָנפירער זיינען, און ווי זיי געפינען זיך, ס'האָט אים און גאָס געשלאָגן, געוואָלט פאַרנומען דעם פּאָטער, די שטיוול, ער האָט אַרבעט מיט זיך געטראָגן 10 פונט טאַבאַק, און דאָ אַזאַ פאַל [illegible] טיילן דעם טאַבאַק, און זיך [illegible] פון אומגליקן, די אַרמיי איז געווען אונטער דער אָנפירונג פון גענעראַל [illegible] און איינער היינטער האָט [illegible] געוואָרט, ס'האָט געשיקט רופן די יידן, מ'זאָל צוגרייטן פאַר זיי 150 פונט האָניק, 150 פונט ברויט, 100 פונט [illegible], דער [illegible]-קאָמענדאַנט האָט אויפגעפאָדערט די יידן, אַז ביז נאַכט זאָל דאָס אַלץ צוגעשטעלט ווערן, און גאָס [illegible] אַ טויט-שטילקייט, אַלע היינטער זיינען אָפּגעמאַכט, ס'וועלן די די פּאָלאַקן, קיין [illegible] צווילע-מענטש צו [illegible] ניט, אויסער דעם יוסף שוואַליך מיט זיין [illegible] וואָס זיינען פאַרזיכערט, פאַר [illegible] וואַרטן [illegible] געוויינליך און גאָס [illegible] זיי אַ [illegible], וואָס האָט די יידישע [illegible] געפאָדערט פאַר [illegible] זאַכן, און אַלץ, [illegible] האָט ער [illegible], אַז היינט [illegible] זיך אין דער פאַגראָם, און איז אַוועק. די יידישע באַפעלקערונג האָבן [illegible] זיך וועלן צום פּאָליציי, אָבער וועט זיך איינגעבן צו [illegible] דאָס שטעטל, ס'איז אַוועק צו אים אַ [illegible], ס'האָט זיך ניט אים [illegible] און אים פאַרגעסן...... ער זאָל קומען פון די יידן, ער האָט געבעטן זיך [illegible] אַ [illegible] טאַבאַק, [illegible] און 50 [illegible], ס'האָט אים געבראַכט ווייַן, און ס'האָט פאַר אים געלייגט, ער זאָל אָננעמען אַלע מיטלען צו פאַרהיטן די יידישע באַפעלקערונג פון אַ פּאָגראָם, דער [illegible] האָט איינגעוויליקט און האָט אָנגעשריבן אַ [illegible] צו דער פאַרוואַלטונגס-טייל אַז מ'זאָל

טשערנאוויץ

אנגעווענדט אלע מיטלען ס'זאל זיין שטיל, די אידישע פארשטייער האבן איינגערעדט דעם דייטש, און די אפיצירן האבן צוגעזאגט, אז ס'וועט זיין רואיג. ס'איז אלעס אין דער באצאלונג פון די אפיצירן געלעגן, און דער ראט האט אויך דאגעזעצט א יודענראט, וואס האט געדארפט העלפן פאר א צווייטע גאס, ווי ס'איז אונטערטעניג פון די געוועלטיקער פון דעם מיליטער. אבער, איז אוועק א אפיציר מיט א אייזן, די וועלכע געשריבן און די רייכע האבן דורכגעלאזט אין גאס, ס'האט זיך דערוואוסט, אז ס'האט געהערט א מאן מיט א ווייל, און דעם וואנעט האט מען געפירט א יודענראט, וואס האט צוגעזאגט צו געבן די צאל פראדוקטן צו דער באשטימטער צייט, וואס דער נעמונגס-באפעל האט געפאדערט, אבער ער האט דאס נישט דערלאנגט צו-צופירן, ס'האט אים געפירט אויפן "..." יוסף ... האט אויך געוואלט זיינער צוויי ... און האט אויך צו איבערגעבן נאך מער, אפגעפירט צום ..., און אזוי ארום האט ער געראטעוועט דעם יודענראט פון טויט.

ס'האט זיך דערוואוסט אז דער גענעראל איז אפגעפארן, אידישע ... אראפגעלאזט אז ס'זאל דאס שטעטל ניט אנרירן, אבער נאך זיין אפפארן, האט זיך דער פאגראם אנגעהויבן, זונטאג 8 אזייגער אין דער פרי. ס'איז צוזאמגערופן געווארן דאס גאנצע שטעטל, 4 אידן זיינען געהרגעט געווארן: גולד-דוד כ"ץ 55 יאר, זיין פרוי ריווע-לאה 50 יאר, מאיר-צבי'ס ריזמאן 55 יאר און וואלף ... 25 יאר, א גרויסע צאל פארוואונדעטע, אסך אידישע טעכטער זיינען געשענדעט געווארן, דער פאגראם האט זיך געצויגן א גאנצן טאג, און אווענט האבן זיי אנגעהויבן אפטרעטן אויף ... ס'האט געפונען געהרגעטע אויפן וועג: יוסף ראזנפעלד 30 יאר, ראובן ... 25 יאר און נאך 4 אידן.

נאך אפטרעטן פון די פעטליורעוועס זיינען אריין די דאנעצקיעס, זיי האבן פארזעצט די רויבעריי נאר ס'האט זיך גיך אויסגעהערט...., און די אנפירער האבן אנגענומען מיטלען צו באַרואיקן דעם האלטן די לעבנס, זיינען געווען און שטעטל ביז נאך פסח 1920, דא זיינען אפגעטרעטן, זיינען אסך אידן פאר-וואונדעט געווארן.

נאך דער צייט האבן די פעטליוראווצעס צוזאמען מיט די פאליאקן פארנומען דאס שטעטל, די פעטליוראווצעס האבן פאראכט די אידן, האבן מיט די פאליאקן "מיר וועלן זיי אויך דורכטרייבן" האבן זיי געזאגט.

די אידן האבן זיך געשראקן פאר די פעטליוראווצעס, און זיי האבן זיך געווענדעט צו די פאליאקן, ס'זאל פאר זיי זיין ... א וואך, וואס דער פוילישער קאמענדאנט האט זיי דערפילט, און האט אפגעשטעלט 200 מאן, און שטעטל איז געווען רואיג.

די פעטליורישע ... פארשטייער האבן דורכגעפירט א מאביליזאציע, נאר די אידן האבן זיך אויסגעקויפט...... דא די אנפירער

נאך דערויף ... אויגוסט, זיינען די פוילישע מיליטער-טיילן ... אפגעטרעטן, און די פעטליוריסטן האבן טיילווייז זיך אפגעצויגן, און שטעטל האט ווידער געדארפט א פאגראם-סטימונג אבער און ... זיינען אריין אין שטעטל די דאנשעוויקעס, זיי האבן געהרגעט איינציקע אידישע ...

700

8

טשערנאָוויץ

פּעטליוראַווצעס, און געראַבירט דאָס שטעטל. די פּעטליוראַווצעס האָבן דאַן באַפֿוילן צו די
ראָטשילדאָוויטשעס, אַז זאָל זיי אַרויסגעבן כאָטש אויף דריי טעג זיך אָפּצוראַטעווען פֿון דער
באַפֿרײַונג. זיי האָבן געמאַכט אַ קאָנטער-אָנגריף, און דאָס שטעטל איז ווידער מאָל
אַריבער פֿון האַנט צו האַנט. וואָס אויף לעצט איז זיי באַוויזן צו די ראָטשילדאָוויטשעס,
די פּאַרטיזאַנער טייל האָבן טיילווייז סטאַביליזירט די באַפֿרײַונג, אָבער ס'איז אַלץ
רויִק געוואָרן, און ביז היינט לעבט די זייגער באַפֿרײַונג רויִק.

האָט געשריבן ... ל. ...

Фонд № 2821 Под. Черновцы

71

Число 13/XII
№ 2428

1918

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[redacted]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

איך . ווענדן צום סאלקאוויטש, אפשר וועט איך איינגעבן צו רעטן דאס שטעטל. מ'איז
אוועק צו אים אין הויז. מ'האט איך מיט אים בארעדט און אים פארציילט...
ער זאל צפוס פאפער פון רוס אויפן. ער האט געהייסן איך זיכן א שרייבער, טשאפעט
גילדן אין 15 מינוט, מ'האט אים געבראכט דאס, און מ'האט פאר אים געמאלט ער זאל אנטקעגן
אלע מיטלען צו פארהיטן די אידישע באפעלקערונג פון א פאגראם. דער סאלקאוויטש האט
איינגעווילט און האט אונטערשריבן א באפעל צו דער פארבונדונג-טייל אז מ'זאל אנגעמען
אלע מיטלען ס'זאל זיין שטיל. די אידישע פארשטייער האבן איבערגעגעבן דעם באפעל און
די אפיצירן האבן צוגעזאגט אז ס'וועט זיין רוהיג. מ'איז אווער אין דער קאנצעלעריע פון
א אפיציר זוכן משקה. אין וועג האט מען ~~[illegible]~~ פארגעזעצט די רוגעלאמען, וואס האט געבעטן
הילף פאר די צוויטער גאס, וואו ס'איז אנגעהויבן פון די געזאלבטע פון דער מיליטער.
אויף אינז אוועק אין אפיציר מיט א גאבן. די וואלדער געשריגן און די הייזער האבן זיך
פארבארגעון אין גאס. מ'האט זיך פארוואלט אז מ'האט געהרגעט א מאן מיט א ווייב. און
דעם מאמענט האט מען געפירט די רוגעלאמען וואס האט צוגעזאגט צו געבן די צאל
פראדוקטן צו דער באשטימטער צייט וואס דער צווייטע-קאמאנדאנט האט געפאדערט, נאר
ער האט דאס ניט באוויזן אויס צופירן, מ'האט אים געפירט אויסצושיסן. יוסף שקאלניק
האט אוועקגעגעבן זיינע צוויי גאלדענע מעדאלן און האט אויך ~~[illegible]~~ צוגעזאגט צאלן נאך
געלט, אויפגעפירט צום בעקער און אזוי ארום האט ער געראטעוועט דעם רוגעלאמען
פון טויט.

מ'האט זיך פארוואלט אז דער געדרענג זאל אויפהערן אויפן פארלאנגען
א באפעל אז מ'זאל דאס שטעטל ניט אנרירן. אבער נאך איידער אויפהערן האט
זיך דער פאגראם אנגעהויבן-ציילט 8 אידער אין דער פרי. ס'איז צוראבירט
געווארן דאס גאנצע שטעטל און 4 אידן זיינען געהרגעט געווארן:
שמואל-דוד כ"ץ 55 יאר; זיין פרוי רחל-לאה-50 יאר; מאיר-זעליג בולשין 35,
און וואלף קוסיאק 45 יאר. א גרויסע צאל פארוואונדעטע. א סך אידישע טעכטער
זיינען געשענדעט געווארן, דער פאגראם האט זיך געצויגן א גאנצן טאג. אין
אוונט האבן זיי אנגעהויבן אפטרעטן אין מאהילעוו!

נאך אפטרעטן פון די דיניקינצעס זיינען ארויין די באלשעוויקעס. זיי האבן פארנומען
די כוועדרוויץ, נאר מ'האט זיי גיך ארויסגעטריבן... און די אנפירער האבן
אנגעהויבן מיטלען צו פארהיטן דעם הויז. די לעצטער זיינען געווען אין
שטעטל ביז נאך פסח 1920. ביי זייער אפטרעטן זיינען א סך אידן
פארוואונדעט געווארן.

נאך דער צייט האבן די פעטליוראווצעס צוזאמען מיט די פאליאקן
פארנומען דאס שטעטל. די פעטליוראווצעס האבן פארבאטן די אידן צו האנדלען
*ן באזארקעס; מ'האט געהרגעט אויפן וועג: יוסף ראזענפעלד 30 יאר; ראובן
האפמאן 25 יאר און נאך 4 אידן.

לס 67

מיט דעם פאָלאַק - "מיר וועלן זיי אויך דערטרייבן" - האָבן זיי געזאָגט.
די אויבן האָבן זיך געשראָקן פאַר די פּאַרטיזאַנער און זיי האָבן זיך געווענדעט צו די פּאָליאַקן זיך צו פאַר זיי אַוועקלאָזן פון פּאָלאַק. וואָס דער פּוילישער קאָמאַנדאַנט האָט זיי באַפרייט, און האָט אָפּגעשטעלט 200 מאַן. אין שטעטל איז געווען רוהיג. די פּאַרטיזאַנער האָבן פאַר שטאָט האָבן דורכגעפירט אַ מאָביליזאַציע, נאָר די אויבן האָבן זיך אויסגעקויפט .... ביז די אַנדערע.
נאָכן דריטן באָלשעוויסטישן אָנגריף זיינען די פּוילישע מיליטער-טיילן באַלד אָפּגעטראָטן, און די פּאַרטיזאַנער האָבן טיילווייז זיך אָפּגעטיילט. אין שטעטל האָט ווידער געהערשט די באַנדיטן-שטימונג. אַנדערע אויסגעגן זיינען אין שטעטל די באָלשעוויקעס. זיי האָבן געהרגעט מיינע איבערגעבליבענע פּאַרטיזאַנער און געראַבעוועט דאָס שטעטל. די פּאַרטיזאַנער האָבן פון באַפּאָלן צו די באָלשעוויקעס מיט זיי אָרגאַניזירן כאָטש אויף דעם שטח זיך אויסצוהאַלטן מיט דער באַפעלקערונג. זיי האָבן געמאַכט אַ קאָנטער-אָנגריף און דאָס שטעטל איז געבליבן אַמאָל ווידער פון האַנט צו האַנט, וואָס איז געווען אין דעם פאַרלויף פון די באָלשעוויקעס.
די פאַרדעכטיקטע טייל האָבן טיילווייז טעראָריזירט די באַפעלקערונג, אָבער ס׳איז אונגעכן רוהיג געוואָרן און ביז האַנט לעצט די יידישע באַפעלקערונג רוהיג.

האַנדלסטער לעווין

באַזאַר

צום באַריכט פון טשערנאָבילער פּאָד. פּאָליט. גרופּע פון נאָך א פּערזאָן.

דער ערשטער פּאָגראָם איז געװען אין מײַ 1919 דורך האַטאַמאַן רומאַנענקאָ. ער האָט צעראַבירט דאָס שטעטל, פאַרװוּנדעט צװײ מענטשן און גענומען קאָנטריבוציע 300,000 רובל. אין יולי 1919 צװײ װאָכן נאָך פּאָגראָם האָט דאָס שטעטל געליטן פונעם בראַצלאַװער פּאָלק. זײ האָבן געשלאָגן אבות-רבה, צעראַבירט, גענומען קאָנטריבוציע געלט, װאַרג, שטיװל א. א. צוזאַמען. פאַרװוּנדעט צװײ מענטשן.

דער דריטער פּאָגראָם איז פאָרגעקומען אין אויגוסט, װען דאָס באַטאַליאָן װערכאָװינער פּאָלק. טשערנאָמאָרצעס פֿלאָט אין אַנשלוס פון 4 װאָכן געצױגן טײל-טײל פונעם באַהערשט דורך פּאַרטיזאַנער, װאָס זײ האָבן קאָמאַנדירט. די גאַנצע צײַט איז די ייִדישע באַפעלקערונג געלעגן באַהאַלטן אין די קעלערס. דאָס פאַרמעגן איז געװען הפקר און אַלץ צעראַבירט געװאָרן.

דער פערטער פּאָגראָם איז פאָרגעקומען אין האַרבסט 1919 װען די אוקראַאינישע מיליטער האָט אָפּגעטראָטן, יוראָװ, װאָלינער און זשיטאָמירער גרופּן האָבן טײל טעגליך אין פאַרלויף פון דרײַ װאָכן, געשלאָגן, געמאָרדעט און אױסגעפּלינדערט די ייִדישע באַפעלקערונג. 300 הײַזער זײַנען פאַרברענט געװאָרן, װאָס זײַנען געבליבן חורבֿ און פּוסט. 8 פאַרװוּנדעטע און 2 זײַנען געשטאָרבן פון [illegible].

דער 5טער פּאָגראָם איז פאָרגעקומען בײַם אַרױסטרעטן פונעם [illegible] (פּאַרטיזאַנער) און בײַם אַרײַנטרעטן פון [illegible] בראַצלאַװער, װעלכער איז פאָרגעקומען פּאָרים טשערנאָביל. די לעצטע האָט אױסגעפירט דרײַ טעג פּאָגראָמען. קײן אײן גאַנץ הױז איז ניט געבליבן. אַלצדינג איז אױסגעראַבירט געװאָרן די פּראָסטער. אין דאָס ייִדישע איבערגעבליבן בײַל געלט האָבן זײ אַרױסגעשלעפּט װי האָבן ~~[illegible]~~ געשענדט ייִדישע טעלער אין די גאַסן און אין די קהילה-פּראָגראַם. ס'איז געבליבן 40 װערטערן [illegible]. 12 קרבנות 4 פאַרװוּנדעטע װאָס לעבן ביז הײַנט פון [illegible] און פּיל פאַרװוּנדעטע.

די לעצטע צװײ פּאָגראָמען זײַנען פאָרגעקומען אין 1920 דורך די אַטאַמאַנער [illegible] ([illegible]) אין דאָס שטעטל איז אין שלאַכט מיט די באָלשעװיקעס עטלעכע מאָל אַריבער פון האַנט-צו-האַנט.

[illegible] - [illegible]

דערווייזן פון סרול מאסערוואסער

[illegible] . פיוו. גוב.

Terebowna [illegible]

78

דעם 9 טן [illegible] 1919 יאָר דאנערשטאג און די פרי. [illegible]

[illegible]

[illegible] 25 [illegible]

[illegible] 24 [illegible]

[illegible] 8 [illegible]

[illegible]

סרול . וואסערוואסער .

[illegible] . [illegible] . פאדאלער . גוב.

N63

ЛИСТ-ЗАВЕРИТЕЛЬ ДЕЛА № 257

В деле подшито и пронумеровано листов 78 + 68об. = 146 л.

в том числе: литерные листы

пропущенные номера

Плюс листов внутренней описи

Особенности физического состояния и формирования дела	Номера листов
оборотные листы	2об, 3об, 4об, 5об, 8об, 10об, 11об, 12об, 13об, 14об, 15об, 16об, 17об, 18об, 19об, 20об, 21об, 22об, 23об, 24об, 25об, 26об, 27об, 28об, 29об, 30об, 31об, 32об, 33об, 34об, 35об, 36об, 37об, 38об, 39об, 40об, 41об, 42об, 43об, 44об, 47об, 48об, 49об, 50об, 51об, 52об, 53об, 54об, 55об, 56об, 57об, 58об, 61об, 62об, 63об, 64об, 65об, 66об, 67об, 68об, 69об, 70об, 71об, 72об, 73об, 74об, 75об, 76об
поврежденные листы	7, 8

Лукеев

(наименование должности составителя) | (подпись) | (расшифровка подписи)

26.08.04

(дата)

Барышевская тип. зак. 2083—50000. 7-88 г.